80 dies en el GOVERN DE LA GENERALITAT

El que vaig fer i el que no em deixaren fer

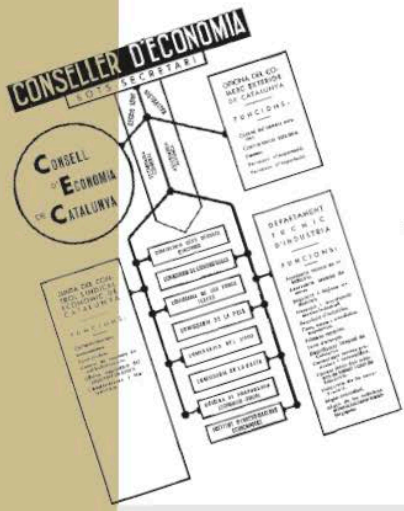

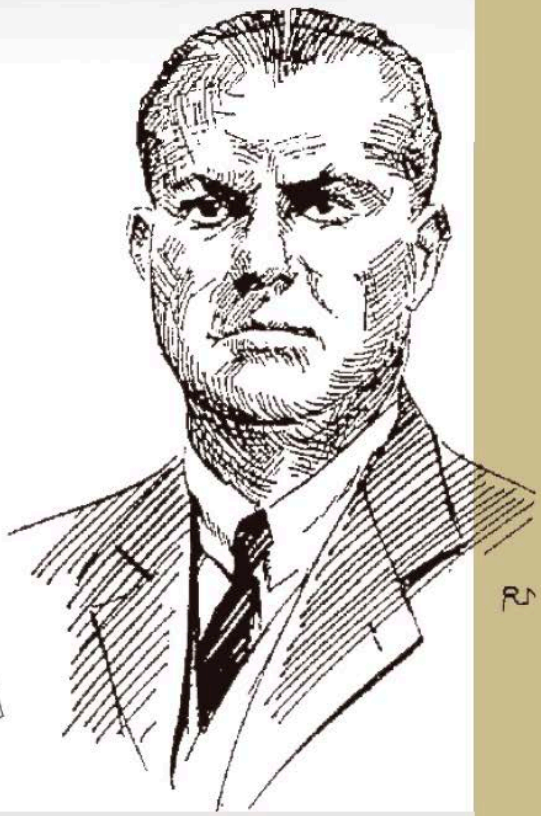

Joan P. Fàbregas

Conseller d'Economia de la CNT a la Generalitat el 1936
President de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya

Col·labora amb la
CULTURA LLIURE

EDITORIAL & IMPREMTA SCCL

DESCONTROL

Des del principi, **Editorial Descontrol** aposta per les llicències de publicació lliure, **Creative Commons**, per això, podeu copiar, distribuir i descarregar lliurement els nostres llibres. Alguns llibres del nostre catàleg es troben en lliure descàrrega

Evidentment, la cultura lliure no vol dir gratuïta, el preu del llibre inclou drets d'autor, de correcció, traducció editorial, impremta...

Si estàs a favor que la cultura segueixi sent lliure, pots **col·laborar fent una aportació a la nostra editorial**, així ajudes a la cultura o, pots fer-ho realitzant un ingrés al següent compte corrent:

ES52 3025 0011 7614 0012 4093
Concepte COL·LABORACIÓ AMB DESCONTROL

Moltes gràcies pel suport!

80 dies en el GOVERN DE LA GENERALITAT

El que vaig fer i el que no em deixaren fer

per

JOAN P. FABREGAS President de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya

BOSCH, Casa Editorial - Apartat 928 - BARCELONA - 19

Fàbregas, Joan Pau (1893-1966)

Joan Pau Fàbregas Llauró va néixer a Sant Martí de Provençals el 1893. Era fill de Pau Fàbregas, taverner, i de Maria Llauró Espinàs. Va realitzar estudis primaris i de comptabilitat. El 1909 va ser ferit durant els esdeveniments de la "setmana tràgica".

Va emigrar a l'Argentina, on va treballar de forner. Va residir breument als Estats Units, aprenent anglès. Al seu retorn va estar ocupat algun temps a la taverna paterna i a una fleca.

Les seves primeres anàlisis sobre economia internacional les va efectuar en el Centre Internacional d'Intercanvi, que dirigia ell mateix, al carrer Fontanella número 12 de Barcelona. En aquest despatx professional, Fàbregas es va dedicar a l'estudi de mercats, a l'assessorament d'empreses, a l'orientació per a l'exportació i als informes comercials. A mitjans dels anys vint aquesta activitat financera i econòmica, teòrica i pràctica, el va convertir en un expert assessor i conseller. Dirigia i editava una revista econòmica i mercantil, que es venia per subscripció, titulada El Productor.

El 1930 va publicar "A través del Pròxim Orient", on va exposar la seva visió dels països europeus i asiàtics, que va visitar per realitzar un estudi de mercats per a un gremi de fabricants.

Es va presentar com a candidat d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) per Barcelona a les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, alhora que s'afiliava al Sindicat de Professions Liberals de la CNT. Fundador del "Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya" (ICEC, 1931) com a secció de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i presentador del seu butlletí econòmic. Aquest ICEC pot considerar-se com la primera Facultat de Ciències Econòmiques existent a Espanya, amb la particularitat de ser una entitat obrera, orientada a l'educació i emancipació del proletariat.

Interessat en qüestions d'Economia Política, durant els primers anys de la república va publicar "Assaig d'Economia Política" en tres volums (1932-1933-1934) que recollia els cursos impartits en l'ICEC durant aquests mateixos anys.

Al desembre de 1932 va impartir un curs d'Economia Política a l'Ateneu Sindicalista Llibertari de Barcelona, organitzat pels trentistes. Va publicar també "Les possibilitats econòmiques d'una Catalunya independent" (1932), on estudiava les relacions financeres entre Catalunya i la resta de l'Estat espanyol, i a més "Irlanda i Catalunya. Paral•lelisme politico-Econòmic" (1932) i "La crisi mundial i les seves repercussions a Espanya" (1933), on analitzava la crisi de 1929 des d'una perspectiva antimonetarista.

A l'inici de la Guerra Civil va representar al Sindicat d'Ensenyament i Professions Liberals de la CNT en el Comitè de l'Escola Nova Unificada (CENU), constituït el 27 de juliol de 1936, juntament amb Albert Carsí, Miguel Escorihuela Guitart i Joan Puig Elías (president). El CENU va expropiar les escoles religioses i va impulsar la creació d'una escola pública, racionalista, aconfessional i en llengua catalana, fonamentada en els principis llibertaris de l'Escola Moderna.

L'11 d'Agost va representar a la CNT al Consell d'Economia, al costat d'Eusebio Carbó i Cosme Rofes, assumint el càrrec de vocal-conseller de Finances del Consell d'Economia.

El 24 de setembre de 1936 va participar en el Ple de Sindicats de Catalunya, dedicat als problemes econòmics de la revolució, elogiant les

activitats realitzades pel Consell d'Economia de Catalunya, al qual considerava "un producte genuí de la revolució que estem vivint". Va explicar que en constituir-se el Consell d'Economia de Catalunya, "va sorgir una pugna entre les dues centrals sindicals representades", CNT i UGT: mentre els cenetistes defensaven "la noció federalista i llibertària de la socialització, els marxistes (POUM i PSUC) defensaven el centralisme i la nacionalització. Finalment "va prevaler el criteri de la col•lectivització, que era el més adequat i el més pràctic per a la revolució". La paraula "col•lectivització" havia estat una troballa del mateix Fàbregas, que va semblar acontentar a tots.

El 26 de setembre de 1936 va ser nomenat conseller d'Economia del govern de la Generalitat, presidit per Josep Tarradellas, i va formar part de la seva comissió permanent.

El 15 d'octubre, a instàncies de Joan Pau Fàbregas, es va decretar la creació de la Junta de Comerç Exterior i l'ús obligatori de la denominació d'origen "Catalunya".

El 24 d´octubre 1936 va signar el Decret de Col•lectivitzacions i Control Obrer, la disposició legal més important en matèria econòmica promulgada durant la Guerra Civil. Encara que no hi ha dubte que Joan Pau Fàbregas va ser l'impulsor d'aquest Decret, la seva redacció va ser obra d'Eusebio Carbó, en la mesura que sigui possible personalitzar un text jurídic col•lectiu, fruit de la negociació i l'acord.

El 26 de novembre de 1936, el PSUC (estalinista) va plantejar formalment la crisi del govern de la Generalitat, perquè els decrets no es complien i perquè era un govern que no governava. Proposava un govern obrer o sindical CNT-UGT, amb participació dels Rabassaires. Era tot just una excusa per desfer-se´n d´Andreu Nin i del POUM. Joan Pau Fàbregas s'havia guanyat l'enemistat de Santillán (CNT), de Comorera (secretari del PSUC) i de Companys (president de la Generalitat). Circulava a més un expedient anònim de "proves" contra l'honorabilitat de Joan Pau Fàbregas, que malgrat la seva inconsistència va bastar per apartar-lo del seu càrrec com a conseller d'Economia.

El 5 i 6 de desembre de 1936 milers de treballadors van acudir al Palau de Montjuïc per escoltar les dissertacions del conseller d'Economia Joan Pau Fàbregas, de José Jiménez i de Ruiz Ponsetí. L'acte es va tancar amb

unes paraules del president de la Generalitat, Lluís Companys. Les dues sessions de la Primera Jornada de la Nova Economia van exposar al poble treballador la nova estructuració de l'economia catalana.

Fàbregas va dir que el Decret de Col•lectivitzacions "era un instrument i no un fi, una base inicial per al progrés i la civilització. Que calia que el proletariat es donés compte de la seva transcendència, ja que amb ell es posa en mans dels proletaris la font de riquesa del país, riquesa que d'aquesta manera serà distribuïda per parts iguals entre tots els ciutadans productors ".

Va afegir que la seva aplicació s'hauria de fer amb esperit de sacrifici, pensant en l'esforç mancomunat de les diferents forces polítiques i sindicals. No era hora de impaciències, sinó d'evitar el fracàs amb paciència. La guerra no es guanyaria si es perdia la batalla per l'economia.

Va acabar amb una cita de Goethe: "únicament és mereixedor de la vida i de la llibertat, aquell que s'ha fet digne i ha lluitat per elles". Va ser molt aplaudit, tant a l'acabar com en alguns paràgrafs del seu discurs.

El 15 de desembre va informar a la premsa que la crisi de govern es devia al enfrontament entre PSUC i POUM, i no, com informava El Noticiero Universal del dia anterior al malestar i escaramusses existents en el si del Consell de la Generalitat, entre Companys, Tarradellas, Comorera, Nin i Fàbregas. El seu diplomàtic desmentit, que no citava cap nom, no era creïble i a més no explicava la seva pròpia sortida del govern.

En els seus vuitanta dies (del 27 de setembre al 16 de desembre de 1936) com a conseller d'Economia, va donar nombroses conferències, moltes d'elles radiades, per popularitzar el seu pensament econòmic. Assistia gairebé diàriament a la Casa CNT-FAI per informar els comitès de les seves activitats.

El pla econòmic de Joan Pau Fàbregas era molt coherent, i es sostenia sobre aquests tres pilars:

1.- Mobilització civil dels treballadors a la rereguarda, per guanyar la guerra mitjançant un augment de la productivitat en les fàbriques.

2.- Monopoli del Comerç Exterior, mitjançant la creació d'una eficient xarxa en els principals mercats estrangers, que fomentés les importacions i exportacions. L'obtenció de mercats a l'estranger permetria reprendre la producció de les fàbriques catalanes, algunes d'elles paralitzades per la

pèrdua del mercat interior espanyol. La centralització del control de les divises permetria que les exportacions financessin les importacions, en primer lloc de matèries primeres, inexistents a Catalunya i indispensables per a moltes fàbriques, així com d'aliments i armament. Aquest monopoli del comerç exterior (i del control de les divises) abaratiria els preus de compra, garantiria els crèdits i impediria l'especulació.

3.- El Decret de Col•lectivitzacions i Control Obrer legalitzaria les conquestes revolucionàries de juliol de 1936, amb importants repercussions en l'exportació, impedint les confiscacions per demandes jurídiques de particulars, com succeïa amb les potasses.

El 20 de desembre de 1936, el projecte del monopoli del comerç exterior va ser immediatament rebutjat per Comorera, en favor del lliure mercat i l'aniquilació dels comitès revolucionaris de barri. La sortida d'Andreu Nin va ser àmpliament comentada. La significativa sortida de Joan Pau Fàbregas va passar desapercebuda, i només va merèixer el comentari de Federico Urales en un petit diari de comarques d'escassa difusió.

El 5 gener de 1937 Fàbregas va acabar l'informe sobre el seu viatge a París i Londres, "en compliment de les instruccions del conseller d'Economia, company Santillán, d'acord amb el Comitè Regional, per mitjà del company secretari Mas". El viatge es va iniciar el 18 de desembre, és a dir, l'endemà de la seva sortida del Govern de la Generalitat, i va acabar el 31 de desembre. L'objectiu del viatge era el d'elaborar un estudi sobre "els organismes creats a França" durant la seva gestió com a titular d'Economia. Es tractava de valorar l'eficiència dels organismes i empreses creats "per la Junta de Comerç Exterior, adscrita a la Conselleria d'Economia". Al retorn del seu viatge a l'estranger va tornar al seu càrrec de vocal-conseller de Finances del Consell d'Economia, el que exercia abans del seu nomenament com a conseller d'Economia.

El diumenge, 14 de març de 1937, Joan Pau Fàbregas va pronunciar una conferència al cinema Coliseum, que va tenir una enorme repercussió i va ser immediatament impresa en fullet. A l'abril va ser ampliada la seva argumentació i publicada en un llibre de 170 pàgines: Els factors Econòmics de la revolució. La tesi fonamental sostenia que per guanyar la guerra calia abans guanyar la batalla econòmica.

El 25 de març de 1937 va pronunciar una conferència sobre les finances de la revolució, al Teatre Llibertat de València, interrompuda pels bombardejos aeris, que al juliol va ser publicada en format de llibre.

El 5 d´abril de 1937 va formar part amb Valerio Mas, Domènech i Manuel Escorza de la delegació cenetista que va tractar la vigent crisi de govern de la Generalitat. Va haver-hi "un viu incident" entre Fàbregas, Escorza i Companys que va empitjorar encara més les relacions existents entre tots ells. L'incident, segons sembla, va ser provocat pel veto inicial del president Companys a les candidatures de Joan Pau Fàbregas i d´Aurelio Fernández com a consellers de la Generalitat.

El juny de 1937 va participar en el Ple de Sindicats de la CNT, en representació del Sindicat d'Ensenyament i Professions liberals, i va signar un dels dictàmens del Ple. En les reunions de comitès superiors de finals de juny de 1937 es va alinear al costat dels que volien rebutjar l'oferta de tres cartetes proposta a la CNT per Companys, considerant que era una representació insuficient.

Després de diversos mesos com a gestor de la Companyia Internacional d'Exportacions (fundada per la CNT) i com a assessor econòmic internacional de la Conselleria d'Economia, regida per Santillán, va tornar al CENU, però a primers d'agost de 1937 es va exiliar definitivament, residint a França, temorós de la repressió anticenetista en auge, de caràcter judicial per part del govern de la Generalitat i de caràcter txequista per part del PSUC.

El setembre de 1937 va publicar en un llibre la seva experiència en el govern.

El 10 de setembre de 1938, exiliat permanentment, no va poder assistir a l'enterrament de la seva mare.

A l'inici de la segona Guerra Mundial va decidir traslladar-se a Londres, on va col·laborar amb la BBC i va fundar una empresa d'exportacions.

Va morir a Londres als 73 anys, al setembre de 1966. Seguint les seves disposicions testamentàries el seu cadàver va ser traslladat a Barcelona. El funeral va tenir lloc a l'església de Santa Madrona. Va ser enterrat al cementiri del Sud-oest en presència de la seva esposa Narcisa Cardona, familiars i amics.

Agustín Guillamón

VUITANTA DIES AL GOVERN DE LA GENERALITAT

JOAN P. FÀBREGAS

President de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya

VUITANTA DIES AL GOVERN DE LA GENERALITAT

EL QUE VAIG FER I EL QUE NO EM DEIXAREN FER

BOSCH, Casa Editorial - Apartat 928 - BARCELONA - 1937

PRINTED IN SPAIN

Impremta Clarasó; Villarroel, 17. — Barcelona

INTRODUCCIÓ

És poc corrent, en el nostre país, que els homes que passen pels ministeris del govern central, o bé per les conselleries de les regions autònomes, traslladin després sobre el paper les preocupacions i els neguits viscuts, la tasca realitzada, i aquella altra que haurien realitzat, si obstacles, moltes vegades insuperables, no s'haguessin creuat en el seu camí.

Catalunya viu, en aquests instants, un dels moments més crítics de la seva vida. La Revolució ibèrica té a la nostra terra el seu cap visible. Catalunya es llançà al moviment transformador de les essències de la societat capitalista, amb aquell entusiasme i amb aquella lleialtat que han estat en tots els temps una de les seves característiques més preades.

I fou precisament als carrers de Barcelona on la sublevació militar fou desfeta amb més rapidesa. I és que la ciutat comtal ha estat, en tots els temps, un gresol en el qual s'han trempat les ànimes fortes i enamorades del progrés i de la superació social. Les condicions de vida del nostre poble han permès sempre una intervenció activa en la vida política.

La nostra consciència social ha constituït, en tot moment, quelcom compacte i homogeni, i amb una consistència suficient per a fer avortar tots aquells intents de

sotmetre l'esperit lliure del nostre poble dintre els mot-lles estrets, i de les concepcions retrògrades, que volen enquadrar l'esperit lliure del poble en unes normes casernàries, que la nostra ànima rebutja, perquè Catalunya fou el primer poble d'Europa que es donà les institucions democràtiques.

A Catalunya acudeixen tots els esperits neguitosos de la resta d'Ibèria. Les ànimes assedegades de justícia i d'equitat, i que estan disposades al sacrifici màxim, per tal d'arribar a una síntesi social més perfecta i més justa, s'han concentrat sempre a casa nostra, perquè si Barcelona és el cap i casal de Catalunya, Catalunya és, per antonomàsia, el baluard del moviment superatiu dels pobles d'Ibèria.

Res no té, doncs, d'estrany, que hagi estat Catalunya, de bell nou, la qui s'hagi posat al cap del moviment revolucionari del nostre país. I si Catalunya recull els neguits freturosos del esperits indignats de tota Ibèria, tampoc no té res d'estrany que hagi estat a casa nostra on l'experiment transcendental de bastir un nou món, hagi tingut lloc.

I quan el 19 de juliol, en els carrers de Barcelona, el poble lluitava contra els militars sublevats, ja en el cervell de molts homes hi havia un formigueig neguitós, perquè en la seva consciència s'estava bastint una imatge d'aquella nova societat per la qual tant s'havia lluitat i tant s'havia patit.

I heus ací l'exemple meravellós del nostre moviment. Les revolucions de tots els temps i de tots els països, havien tingut sempre unes característiques similars. El nostre moviment, però, dissentia d'aquells altres, perquè ensems que destruïa tots els obstacles seculars que hau-

rien pogut entorpir el seu desenrotllament, d'una manera sincrònica i matemàtica, anava creant les noves fórmules que venien a fer carn viva del que fins aleshores no havien estat més que anhels de les masses populars.

El 19 de juliol quedaren esmicolades les velles institucions. I poques hores després, també havien desaparegut, d'una manera forçada o voluntària, els quadres dirigents de la major part de les empreses mineres, industrials i mercantils.

Entre l'olor de la pólvora i el ressò de les armes de foc, és a dir, entre les runes i les cendres d'un passat, s'aixecava una nova concepció de la vida, que implicava, però, una greu responsabilitat per a les masses proletàries dels pobles hispànics, ja que per primera vegada en la vida anaven a assumir, integralment, la direcció dels seus propis destins.

Una flamarada roent s'aixecava pel damunt dels cims més alts de la serralada pirinenca. I aquelles flames es projectaven en direcció a aquesta pobra Europa, podrida i enfollida, mostrant-li quin és el camí a seguir per a evitar el seu retorn a la barbàrie primitiva.

El retrò del canó i l'olor acre de la sang, que regava tot el territori ibèric, emplenava els esperits pusillànimes i les ànimes grises, d'un terror injustificat. Al bell mig de la tragèdia del carrer, s'aixecava l'edifici de la nova societat, amb una precisió i amb una rapidesa, que forçosament havien d'emplenar l'ànima de joia i de fe en l'esdevenidor d'un poble, que sabia comportar-se d'una manera tan abnegada, tan noble i tan mesurada.

La forma arbitrària en què fins al 19 de juliol s'havia organitzat la cultura a casa nostra, féu que un cop

el proletariat triomfant, en fer-se càrrec de la direcció del país, es trobés mancat, tot seguit, dels elements tècnics indispensables, per a estructurar les noves normes que havien de regular la direcció de la cosa pública.

I, en aquell instant, el proletariat hispànic es donà compte, ben dolorosament per cert, que l'impuls de la revolució es trobava fatalment frenat, per la manca d'aquells quadres tècnics, constituïts amb elements proletaris cent per cent, que les exigències inexcusables de la revolució constructiva reclamaven urgentment.

Durant els primers dies del moviment, durant les hores d'angoixa, que presidiren la incertitud del que calia fer per a plasmar en fets concrets les concepcions abstractes d'ahir, convertint-les en realitats concretes, per tal que el ritme de la producció no fos interromput, és quan es comprengué la gran transcendència que té per a tot moviment social el disposar d'aquells quadres tècnics.

I jo recordava, en aquells moments, que ja l'any 1931, en constituir l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya, havia anunciat la necessitat de crear, al costat dels quadres de xoc, els quadres de constructors. Durant set anys, vaig anar predicant per les ciutats i pels pobles de tot Catalunya aquesta veritat.

Però la febre de la pre-revolució, la desconfiança de molts elements que la predicaven, i potser no la sentien, l'aversió idiota, que grans sectors sentien per tot allò que tenia gust d'intellectualitat o de tècnica, foren els causants únics que, en la meva llarga peregrinació predicant una veritat que el meu subconscient em dictava, no trobés ressò ni acolliment, entre aquells qui actuaven com a elements dirigents del moviment pre-revolucio-

nari que es gestava en les entranyes mateixes dels pobles d'Ibèria.

Però aquella llavor no havia estat sembrada debades. Tots aquells esforços i aquella tasca divulgadora de les lleis, principis i tendències econòmiques, que hom estudia en l'economia política, havien de donar més tard els seus fruits.

Després del 19 de juliol, quan les masses proletàries foragitaren del poder la reacció, els homes responsables del moviment es concentraren uns segons, i es recordaren del que fins aleshores no havia cridat la seva atenció. El proletariat hispànic comprengué, tot seguit, que calia ordenar, de bell nou, les activitats econòmico-financeres de la nació, per tal de minorar, en tot el possible, aquells estralls inevitables que la tremenda sotragada que el país havia sofert, havien de produir, fatalment, en el complex econòmic nacional.

I heus ací com en aquells moments decisius, l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya es collocava en un pla de primera importància. Era l'Institut qui havia de proporcionar, al moviment revolucionari de Catalunya, l'home que havia de recollir les ànsies populars, qui havia de convertir en fets concrets les concepcions abstractes d'altre temps, qui havia d'estructurar un nou món, d'acord amb aquelles ànsies del poble, i d'acord també amb les possibilitats econòmiques del nostre país en estreta relació amb la conjuntura internacional.

No és pas una cosa tan fàcil, com molts creuen, canalitzar els impulsos desfermats de les masses del carrer, i portar aquella força gegantina desbordada vers un terreny de realitzacions pràctiques i constructives, que cal

orientar a benefici únic i exclusiu d'aquelles mateixes masses.

Aquell pensament científic del que havia d'ésser el nou ordre econòmico-social dels pobles d'Ibèria, un cop la revolució hagués triomfat, que jo havia alimentat en el meu cervell, durant tants anys, anava ara a penetrar en el terreny pràctic de l'experiment. Des del primer moment de la topada, la Confederació Nacional del Treball es preocupà de portar a terme aquella realització transcendental.

En el breu espai de tres setmanes, es constituïren dos organismes genuïnament fills de la revolució: l'Escola Nova Unificada i el Consell d'Economia de Catalunya. El primer era constituït els darrers dies del mes de juliol, i el segon ho era durant els primers dies del mes d'agost.

En ambdós organismes, el proletariat hispànic realitzava un primer assaig d'intervenció en la cosa pública. Jo era designat a formar part de l'un i de l'altre, i això em donava temps per anar preparant els instruments necessaris, per a quan arribés el moment d'intervenir, d'una manera directa, en la direcció dels ressorts governamentals.

Heus ací de quina manera es presentava una oportunitat de demostrar a Catalunya, als altres pobles germans d'Ibèria i a la resta del món, que els principis i les teories sustentades per l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya, recolzaven sobre uns fonaments sòlids. Heus ací de quina manera es presentava una oportunitat perquè jo pogués demostrar les possibilitats enormes d'aquell pensament que, durant tants anys, havia conreat i havia procurat infiltrar entre els centenars

de deixebles meus que, un cop acabada la tasca a les fàbriques i als tallers, venien a les aules de l'Institut.

* * *

Tinc un interès especial a dir-te, lector amic, que en escriure aquest llibre, per tractar de la meva actuació — del que vaig fer i del que no em deixaren fer — durant el meu pas per la Conselleria d'Economia de la Generalitat de Catalunya, no persegueixo altra finalitat que continuar, amb les masses treballadores, aquella connexió espiritual que he vingut sostenint des del primer dia del moviment, per mitjà de la tribuna, de la ràdio i de la premsa.

I és que, en realitat, la meva estada de vuitanta dies en el govern de la Generalitat, correspon a un període de la Història de Catalunya summament pròdig en esdeveniments i facècies que deixaran un solc profund en la nostra consciència collectiva.

Les contingències del destí em collocaren en un lloc d'enorme responsabilitat, en uns instants que potser són els més difícils que ha viscut Catalunya, en el transcurs dels últims dos-cents anys. Jo estava destinat a determinar, a casa nostra, l'essència d'una nova interpretació de la vida, que havia de plasmar-se en allò que jo he vingut anomenant nou codi ordenador de la nova vida econòmico-social de Catalunya.

Però com que tota executòria té els seus pros i els seus contres, i com que en la vida tot té la seva cara i la seva creu, i res no és perfecte ni definitiu, és pel que em crec en el deure d'adreçar-me a l'opinió pública catalana, per explicar la meva actuació.

Jo he estat un home que he considerat sempre la

lleialtat com la primera virtut humana. I aquell sentiment de lleialtat envers els altres, el tinc encara més arrelat quan es tracta de la lleialtat respecte a mi mateix. Jo voldria, doncs, que l'exemple del meu experiment personal fos alliçonador per als meus germans proletaris. Hom determina per la seva pròpia i exclusiva voluntat. Hom és determinat per la intervenció de voluntats d'altri, amb les quals, però, sosté una lluita aferrissada.

I quan hom actua de governant, troba també en el seu camí altres obstacles que no depenen pas de la seva voluntat, ni de la de tots aquells altres que el volten. Són els factors, ponderables i imponderables, que representen l'element bàsic d'aquelles "circumstàncies" de què he parlat tan sovint en els meus llibres, i que determinen, definitivament, en el procés de desenrotllament d'un fet polític, econòmic o social.

Per la intervenció dels estats feixistes de l'exterior, allò que primer era una guerra civil, es transformava després en una guerra internacional. La conjuntura política dels pobles hispànics es transformava, constantment, com a reflex de les variacions que, en el pla de la política internacional, produïen els efectes d'aquella intervenció exterior en el nostre plet nacional.

I el nostre problema prenia cada dia una més gran envergadura. Les dificultats de tota mena augmentaven constantment. Calia reordenar els elements bàsics de la resistència del proletariat, per tal de constituir un exèrcit popular regular, degudament dotat, per enfrontar-se, amb possibilitats d'èxit, amb els exèrcits regulars mercenaris d'Itàlia i d'Alemanya.

I tot això creava nous conflictes i noves dificultats.

La nostra guerra civil, en convertir-se en guerra internacional, ens obligava a observar l'horitzó internacional i a fer un estudi més profund de la resistència econòmica dels pobles hispànics, per tal de constituir una base econòmica de primer ordre, i d'una envergadura adient amb la magnitud de la catàstrofe que ens havia caigut al damunt.

I jo, que em donava compte del terrible experiment a què serien sotmesos els pobles ibèrics, realitzava, els primers dies del mes de desembre de l'any passat, un assaig psicològic, per a polsar la potencialitat moral de les masses proletàries, i el grau de resistència de l'esperit nacional de la nostra terra.

En convocar la Primera Jornada de la Nova Economia, havia comprès ja perfectament que la guerra havia d'ésser guanyada des de la reraguarda, i és que la influència de la ciència i de la tècnica, que han influït tots els sectors de la vida humana, han vingut també a transformar els preceptes d'una tècnica militar, que fins fa vint anys recolzaven en uns principis que avui no tenen cap valor pràctic.

Recordo, encara amb emoció, la vida febrosa i agitada d'aquells vuitanta dies i vuitanta nits. Els equips de tècnics i assessors que em voltaven, resistien amb dificultat l'esforç físic i intellectual a què ens sotmetien, a tots, les contingències del moment. I és que del no-res, n'havia de sortir la figura ben dibuixada de la nova societat que anàvem a estructurar.

I amb això arribem a meitats del mes de desembre, en què la contrarevolució actuava ja d'una manera descarada. Els elements de la cinquena i de la sisena columna treballaven intensament i sense repòs. Determi-

nats elements antifeixistes secundaven inconscientment la maniobra. I uns quants poca-soltes i insuficients de les organitzacions sindicals feren el joc, també inconscientment, i caigueren estúpidament en el parany preparat per la contrarevolució.

El dia 18 de desembre es feia pública la constitució del nou govern. Els treballadors de Catalunya, de la resta d'Ibèria, i fins i tot amplis sectors de la política internacional, quedaren astorats. Tothom es preguntava per què jo havia estat eliminat del nou govern.

Durant diverses setmanes, moltes persones em preguntaren el perquè de la meva sortida del govern. Jo els contestava amb un somrís trist, enigmàtic i amarat de preocupacions. I és que sabia perfectament que la contrarevoluvió havia sorprès la bona fe d'uns i la idiotesa dels altres.

Però vaig creure que en aquell moment havia de callar. Hauria semblat que el despit dictava les meves paraules, amb la qual cosa la veritat hauria quedat malmesa, i les masses haurien caigut en l'error. He preferit esperar que els fets em donessin la raó, com s'esdevé ara.

Els primers dies de gener d'enguany, vaig informar degudament a elements responsables del moviment, sobre el complot que el capitalisme internacional, confabulat amb altres elements d'Espanya, tramaven contra el nostre moviment. Una vegada més, jo complia el meu deure. En aquell moment, hom cregué que jo era un desviat. Avui cal reconèixer que posseïa la veritat. Allà cadascú amb la seva consciència i amb la seva responsabilitat.

Un cop acabat aquest exordi obligat, començaré, lector amic, l'exposició de la tasca realitzada durant el

meu pas per la Conselleria d'Economia, i considerarem també tots aquells altres problemes que no pogueren ésser resolts per causes estranyes a la meva voluntat. És a dir, procuraré explicar, amb brevetat no exempta de tota la claredat possible, el que vaig fer i el que no em deixaren fer, durant els vuitanta dies que vaig participar en el Govern de Catalunya.

D'aquesta manera, tot el misteri que rodejava la meva sortida del govern, el mes de desembre darrer, s'haurà esvaït. Caiguda la cortina que el tapava, el poble podrà comprendre tot l'abast i tota la importància d'una executòria lleial, honesta i humana. No aspiro a altra cosa sinó que la llum faci camí.

M'atinc, doncs, a tot el que acabo de dir, i a tot el que diré en el transcurs d'aquest llibre. Cal que en aquests moments transcendentals de la nostra vida col·lectiva, cadascú estigui en el seu lloc. El jutge auster, que és l'opinió pública, i l'altre jutge rigorós i inexorable, que és la posteritat, sabran jutjar a cadascú, i aplicar-li la sentència inapel·lable a què el faci mereixedor la seva actuació.

JOAN P. FÀBREGAS

Barcelona, 31 d'agost del 1937.

Capítol Primer

LA MENTALITAT DEL FUSELL

Res no es posseeix eternament,
sinó el que s'ha perdut.

— —

La pròpia personalitat, «la idea», el que
som, és quelcom que no podem perdre.

Ibsen

La sotragada brutal que experimentaren els pobles hispànics, amb motiu de la brutal agressió de què foren objecte el 19 de juliol, va engendrar, en la consciència popular, un estat d'hiperestèsia, de sobreexcitació, tan morbós i tan perillós, que fins i tot després de transcorregut més d'un any de la gran tragèdia, encara avui ensopeguen amb dificultats produïdes per un ambient de violència i d'indisciplina que la sublevació produí.

Durant tot aquest temps, he recordat moltes vegades aquelles paraules de Napoleó: "El sabre és sempre vençut per l'esperit." I mai aquella expressió no havia adquirit a casa nostra un tan profund sentit de veritat, com en el transcurs d'aquests llargs mesos de tragèdia, i, d'una manera especial, durant el segon semestre de l'any passat.

I és que l'esperit és el que impulsa la força dels nostres músculs, per mitjà de l'acció ordenadora del nostre cervell. Entenc que seria una puerilitat i una insensatesa, pensar que l'imperi de la força ha de perdurar encara en

aquests instants, en què hem travessat ja el dintell del terreny de les realitzacions.

Durant els mesos d'agost i setembre, aquell estat constant d'excitació, que algunes vegades arribava al paroxisme, produïa cada hora i cada minut noves dificultats, i plantejava conflictes que la major part de les vegades acabaven en una tragèdia més.

I quan després del 27 de setembre, les organitzacions sindicals entraren a formar part del govern de la Generalitat de Catalunya, semblà, en un principi, que la força desbordada del carrer, i l'instint exaltat de les masses, es canalitzaven. L'experiència, però, ens demostrà, tot seguit, que si bé aquella ordenació de les energies populars s'anava realitzant, d'una manera gradual i progressiva, no seguia pas aquell ritme accelerat que les circumstàncies excepcionals del moment aconsellaven.

Esmicolats els ressorts del poder per la sotragada brutal del 19 de juliol; llançats al mig del carrer tots els instruments reguladors de l'ordre i de la seguretat, i, finalment, realitzat l'acte ignominiós de la sublevació contra l'ordre pels mateixos encarregats de mantenir-lo, es creà un ambient enrarit i prenyat de gèrmens morbosos que dificultaven, constantment, la tasca ordenadora dels elements governamentals.

Sense voler molestar ningú, ni fer objecte d'ultratge a cap persona, ni a cap organització — i és que jo no sóc capaç d'ofendre ningú, perquè les paraules grosses i els adjectius pejoratius no figuren en el meu lèxic, — he de dir, però, que durant les primeres setmanes de la meva actuació governamental, no passava pas un sol dia sense que individus o escamots intentessin forçar la meva voluntat, recta i decidida, de complir

i fer complir el que la conveniència popular reclamava.

I és que, durant prop de mig any, la mentalitat del fusell havia arrelat en gran nombre d'elements de la reraguarda. Una psicosi de violència i d'imposició, havia estat congriada després de llargs anys de sofriments i de persecucions.

Comprenc que es fa un xic difícil canviar la mentalitat dels homes, de sobte. I perquè ho reconec així, he procedit, des del primer moment de la revolució, amb la màxima energia, però també amb la màxima atenció. És precís vincular els fets d'ahir amb el pensament d'avui, si és que volem ésser justos i equànimes, ensems que comprensius i humans.

I al costat de tots aquells factors psicològics d'abans i de després del 19 de juliol, que contribuïren a formar aquella mentalitat enrarida i aquell ambient morbós, cal afegir aquells altres factors imponderables, que a darrera hora han mostrat al poble que el seu instint no l'enganyava pas del tot, quan malfiant-se de gairebé tot quant el voltava, es mostrava recelós, desconfiat, incomprensible i fins i tot rude.

Però, tant si tenia raó com no, l'existència i la perduració d'un estat d'ànim relliscós i d'un ambient excessivament pesat, el fet positiu és que aquells elements de pertorbació subsistiren intensament, durant tot el període que jo vaig romandre a la Conselleria d'Economia. I he de dir, en honor a la veritat, que el seu perllongament representava, la major part de les vegades, l'obstacle gairebé insuperable.

Sense que vulgui justificar un estat de coses que no té justificació possible, vull dir, però, quelcom per demostrar — però mai per justificar, entén-ho bé, lector

amic — que aquest estat de descomposició anínima, i fins i tot de desequilibri psíquic, és un fenomen estès arreu del món, com a producte genuí de la gran guerra.

Fa escassament vint anys que el tractat de Versalles posà terme a la topada de les democràcies contra l'imperialisme, i malgrat el poc temps transcorregut, els homes dels nostres dies hem de contemplar, per bé que ens causi repugnància, com aquells imperialismes reneixen de bell nou en el nostre continent, i intenten imposar-se a la diversitat, que és la llei natural, en l'ordre polític, en l'ordre econòmic, i en l'ordre social, de la societat europea.

Jo he estat, en tot moment, un entusiasta defensor de la idea de la "Pan-Europa", propugnada pel difunt Briand. Jo crec possible la viabilitat d'una confederació de les nacionalitats europees, a base de la unió econòmica de les quals, si més no, es podrà arribar a la instauració d'un període de pau i de comprensió, en aquesta Europa podrida i decadent, que ens permetés portar a terme la tasca gegantina de consolidar el nou ordre econòmico-social, que és un producte genuí de la nova concepció de la vida, d'aquest també nou període de la Història que comencem a viure.

No és pas una exageració avançar que ens esperen encara lluites sagnants i matances organitzades, fins i tant que l'ideal del "pacte", entre tots els estats, sigui un fet. Ni és tampoc una insensatesa assegurar que, malgràt les lluites absurdes i la pugna terrible i espantosa que persisteixen, arribarà un moment en què la nova concepció de la vida de les societats europees consagri aquella unió imprescindible.

No hi ha pas cap mena de dubte que, durant aquest

període de transició, els esperits pusil·lànimes i els temperaments grisos, pertorbaran aquella marxa ascendent i aquell procés de desenrotllament favorable per a la cultura i per a la civilització. És un fet que respon a la mateixa essència de la vida. És aquella pugna constant de la naturalesa, que constitueix la base i el fonament de la perfecció humana.

Ningú que estigui mitjanament al corrent de l'evolució constant i progressiva, que s'està operant en el món, no pot dubtar que els mateixos avenços de la ciència i de la tècnica, que tan malament són emprats moltes vegades, es converteixin en la palanca meravellosa que transformarà tot quant existeix, que consolidarà la justa societat futura, per la qual sospiren i lluiten totes les ànimes generoses, que en veritat no són pas poques.

He estat sempre un defensor entusiasta de la intervenció preponderant de la ciència i de la tècnica en l'estructuració del nou ordre. Però no per això deixo de mirar, amb cert recel, les característiques i les modalitats del nou tipus humà que produeix aquella evolució tan desitjada. I per això observo, amb cert temor, el producte genuí que determina el fenomen que estem vivint.

Els assaigs totalitaris dels últims temps, han produït a Europa individualitats fortes, que ignorant els nostres escrúpols, els nostres vicis, les nostres delicadeses i les nostres debilitats, s'apoderen ràpidament dels llocs de direcció vacants. Es tracta d'*élites* noves, incultes i brusques, la superioritat de les quals recolza, més que en la intel·ligència, en la voluntat i en l'energia.

El mateix a la U. R. S. S., que a Alemanya i a Itàlia, hom hi observa el naixement de nous tipus humans,

enèrgics i resolts, que ho atropellen tot. Ells s'imposen en les relacions internacionals, repetint, d'aquesta manera, la història de la revolució del 93, en la qual també aquest nou producte humà s'imposava per la manca de prejudicis i desconeixement dels preceptes que comporta el tracte social.

Aquestes seleccions es formen sempre al voltant dels dictadors, que fonamenten llur poder efectiu en l'adhesió, incondicional i desinteressada, dels equips jovenívols de xoc. I aquest mateix fenomen es produeix també en altres nacions. És el culte a la joventut, que en aquests moments exploten els responsables de la gran catàstrofe, que amenaça conduir la nostra civilització a l'estat bàrbar de l'home de les cavernes.

Tot moviment revolucionari dóna lloc, indefectiblement, al naixement d'una mentalitat morbosa, i crea, ensems, esperits violents, que moltes vegades són determinatius en la constitució del nou estat de coses que el moviment social crea. Però espero que els obstacles seran superats, i que obtindrem també el nostre producte humà genuí de la revolució, que tingui un valor científicament pur i una concepció moral que s'ajustin, rigorosament, a les característiques específiques de la raça ibèrica.

Estimo que no hauríem guanyat gran cosa amb la destrucció del vell règim si, en substitució dels elements humans que el regentaven, haguéssim d'acontentar-nos amb un altre producte nacional humà, que sortís dels mateixos motlles, i tingués les mateixes característiques, d'aquells altres elements humans produïts per l'experiment realitzat, en el centre i a l'orient d'aquesta pobra Europa, desmoralitzada i enfollida, dels últims vint anys.

Jo espero que la nostra revolució sabrà superar-se a ella mateixa. Jo confio que les reserves meravelloses del poble íber, produiran nous factors humans d'una alta capacitat científica i tècnica, i que estaran saturats d'un profund sentit humà, i que, ensems, sentiran un menyspreu magnífic contra tots els dictats de la brutalitat; és a dir, que sabran posar la intelligència per damunt de la voluntat i de l'energia matusseres i incultes.

I aquest producte legítim de la revolució ibèrica aplanarà el camí de realitzacions que cal portar a terme per consolidar i assegurar la supervivència del nou ordre econòmico-social que estem bastint. Serà la compensació, lògica i natural, dels sofriments i de les angoixes passades, durant aquest primer període d'experiència governamental portat a terme pel proletariat hispànic.

Però, mentre el gran gresol de la revolució no hagi produït aquella trasformació de l'ànima collectiva, i hagi realitzat la fosa dels nous homes, caldrà que la nostra generació temperi els seus impulsos; caldrà que la nostra generació visqui de cara a la realitat; caldrà que la mentalitat del fusell, en definitiva, sigui substituïda per una mentalitat més àgil, més raonable i més comprensible.

Cal que no oblidem, lector amic, que després d'un any de guerra, la conjuntura nacional ha canviat totalment. Aquella revolta del passat estiu, que pocs dies després es convertia en una guerra civil, és ja, des de fa uns quants mesos, una veritable guerra internacional. Les dues quintes parts d'Espanya es baten contra la resta de la nació i contra dues potències tan fortament armades, con són Italia i Alemanya.

El passat mes de novembre vaig presentar, en una

reunió del Govern de la Generalitat, un projecte de mobilització de reraguarda, per tal de constituir el front econòmic, que havia de representar la plataforma i la garantia dels nostres fronts de batalla. El projecte no fou pas rebutjat obertament. Però als pocs dies d'haver estat presentat, es descabdellava una ofensiva anònima, vil i despietada, que no tenia per fonament més que l'infundi, però que anava fent el seu camí. Poques setmanes després, els marxistes provocaven la crisi en el govern, del qual jo n'era eliminat. Coincidència? Premeditació? Primer triomf de la contrarevolució, que destruïa així tota una executòria, ensems que feia fracassar aquell projecte de mobilització, que avui tothom reconeix que és la pedra fonamental del triomf de l'Espanya proletària.

La guerra, companys, hem de guanyar-la a la reraguarda. I és que la influència de la ciència i de la tècnica, que han penetrat en tots els sectors de la vida humana, han vingut també a transformar els preceptes d'una tècnica militar, que fins fa únicament vint anys recolzava en uns principis que avui no compten.

El resultat de la lluita sagnant, que té per escenari les terres martiritzades d'Ibèria, es decidirà a la reraguarda. L'exemple de la gran guerra i de la més recent entre Bolívia i el Paraguay, vigoritzen aquesta afirmació. En la primera, triomfà el belligerant que posseí el més sòlid front econòmic; en la segona, no hi hagueren vencedors ni vençuts, perquè ambdós belligerants tenien una reraguarda feble i desconnexionada.

Hem de convenir, doncs, que l'Alemanya que claudicava, en els últims dies de l'any 1918, no sucumbia pas sota el pes de les armes aliades; el que realment la vencé, fou l'ensorrament de la seva pròpia reraguarda;

d'aquella reraguarda que, durant quatre anys, havia permès resistir l'envestida dels exèrcits coaligats de gairebé totes les altres grans potències del món.

I és que la tècnica de la guerra moderna ha destruït els vells motlles de la lluita secular. Les grans concentracions i els moviments tàctics d'altres temps, han estat substituïts per altres procediments, que al mateix temps que treuen a la guerra la seva llegendària parenceria i el seu colorit anacrònic, creen noves normes, i imposen unes altres directrius, que recolzen substancialment en els principis rigorosos de la ciència i de la tècnica, aplicats al perfeccionament del sistema de la destrucció de l'home per l'home.

I aquelles noves orientacions que la guerra moderna imposa, sota l'impuls i el dictat d'uns càlculs i d'unes consideracions, que regulen i determinen el modern "cervell d'acer", es posaren ja de relleu durant la gran guerra primer, en els camps de batalla del Xaco després, i sobre les terres martiritzades i amarades de sang d'Ibèria, en aquests moments.

La manifestació gràfica de la nova tècnica combativa ens porta a aquesta realitat que, al cap de poques setmanes d'iniciada la lluita, queden establerts els adversaris front a front, a una distància de pocs metres, i ocupant extenses línies de trinxeres, que recorren centenars i fins algunes vegades milers de quilòmetres.

En aquestes condicions, exèrcits constituïts per milions d'homes, i dotats d'una superabundància de tota mena de moderns elements de destrucció, es troben impossibilitats de realitzar moviments estratègics — que en altres temps produïren efectes materials i psicològics considerables i reaccions parençoses, — amb la qual cosa

estan condemnats a portar una vida de talps, entaforats dintre els seus caus construïts amb ferro i ciment armat.

Tant és així, que la lluita es fa endèmica i es perllonga mesos i més mesos, i duraria fins i tot anys i més anys, si l'únic element determinatiu de la victòria en la guerra moderna, el front econòmic, que estructurarem a base de la mobilització de la reraguarda, no s'interposés entre el ressò dels canons i l'olor excitant de la pólvora, dient l'última paraula en el plet que es ventila, amb les armes a la mà, sobre els camps de batalla.

La complexitat, doncs, dels problemes que la guerra i la revolució ens planteja avui, i que la reconstrucció ens plantejarà demà, són veritablement impressionants. És convenient, per tant, tenir una àmplia visió de la complexitat i de la magnitud d'aquells problemes, per a comprendre la necessitat de rectificació que s'imposa.

Catalunya ha viscut hores de gran tragèdia. I Catalunya, així com els altres pobles germans d'Ibèria, han passat pel sedàs d'un experiment sagnant i cruel. Jo espero que aquesta realitat terrible obrirà els ulls de la nostra ànima, i ens induirà a adoptar una posició que ens allunyi d'aquells perills.

Però és innegable que, per tal d'aconseguir aquells objectius, caldrà que molts dels procediments emprats siguin arreconats. Únicament així, podrem superar els obstacles inherents a un estat de coses, prenyat de gèrmens morbosos, que la contrarevolució alimenta per tal de retornar les col·lectivitats humanes als motlles de la barbàrie, de la incultura i de la bestialitat.

És d'esperar, i així confio que sigui, que el principi de la raó, de la lògica i del menys comú de tots els sentits, el sentit comú, ens allunyi d'uns viaranys que ens

conduirien, fatalment, a aquella barbàrie. La mentalitat del fusell ha de deixar el seu lloc a la mentalitat de la raó, per tal que aquesta raó penetri l'antre de la ciència i de la tècnica, sense que, al mateix temps, s'allunyi d'aquells principis de justícia i d'equitat, que constitueixen l'essència de la bellesa pura.

Crec que hem arribat al terme d'un experiment, natural i dolorós, però que ha assolit ja la fita. Entenc que, d'ací endavant, desapareixerà dels nostres medis aquella noció del... "jo no hi entenc, però opino". Tots tenim dret a opinar. Però han de determinar, únicament, aquells qui entenen, degudament, sobre les matèries que han de determinar-se, mitjançant una opinió fonamentada en un coneixement ben definit i que tingui per base aquell pensament científic que és la garantia de l'encert.

Capítol II

LA CREACIÓ DEL CONSELL D'ECONOMIA

El Consell d'Economia de Catalunya fou creat per Decret de la Generalitat, de data 11 d'agost de l'any passat. Es constituí amb la representació de les dues centrals sindicals i partits polítics que havien ajudat el govern a batre la sublevació de l'exèrcit contra els poders legítims del govern del Front Popular, nascut després del triomf de les esquerres en les eleccions del 16 de febrer.

El Consell d'Economia es constituí, doncs, de la següent forma: Tres representants de la C. N. T.; dos representants de la U. G. T.; quatre representants dels partits republicans; un representant del P. O. U. M.; dos representants de la F. A. I.; i dos representants del P. S. U. C.

Constituït el Consell, sota la presidència del que aleshores era Conseller d'Economia, Josep Terradelles, es crearen els següents quinze departaments: Assegurances socials, Producció metallúrgica i minera, Indústria Tèxtil, Producció Química, Comerç interior i exterior, Producció agrària, ramadera i forestal, Electricitat, aigua, gas, forces motrius, carburants i combustibles, Alimentació, Arts Gràfiques, Transports i comunica-

cions, Construcció, Sanitat, Organització del Treball, Redistribució del treball, i Finances.

Jo vaig ésser destinat per a ocupar el departament de Finances. Per bé que el Consell d'Economia era un òrgan adscrit a la Conselleria d'Economia, i que, per tant, res tenia a veure amb la Conselleria de Finances de la Generalitat, es creà aquell departament de Finances del Consell d'Economia, per tal de controlar tota la tasca legislativa que pogués realitzar la Conselleria de Finances del Govern.

Des del dia 11 d'agost fins el 27 de setembre, de l'any passat, vaig actuar de Vocal-Conseller de Finances del Consell d'Economia, i un cop dimitit del meu càrrec de Conseller d'Economia, el 18 de desembre del mateix any, he continuat exercint el mateix càrrec, fins aquest moment.

Cal aclarir quina fou la significació primera, i l'esperit que donà lloc a la creació del Consell d'Economia de Catalunya, que, junt amb el Consell de l'Escola Nova Unificada — creats per tal de controlar l'obra legislativa del Govern, — foren dos organismes producte genuí de la revolució.

El Consell d'Economia de Catalunya fou creat per tal que el proletariat català — que en aquells moments no formava encara part del govern — pogués intervenir, d'una manera més o menys directa, en l'obra legislativa a realitzar pel Govern de la Generalitat.

Així, doncs, fins el 17 de setembre, el Consell d'Economia tenia un caràcter essencialment legislatiu, i fins i tot es tendia que la seva legislació tingués un caràcter executiu, a través del Conseller d'Economia.

No negaré que la tasca positiva del Consell, durant

el primer mes i mig de la seva existència, no fou pas tan intensa i efectiva com hauria calgut. Però he de dir, en honor a la veritat, que el Consell no fou pas responsable d'aquell retard. La manca de local apropiat — del qual no disposà fins els primers dies d'octubre, després d'haver pres jo possessió de la Conselleria d'Economia; — la tasca lenta i pesada de crear les respectives secretaries, de moblar-les i de dotar-les dels instruments de treball que calien, obstaculitzaren seriosament, durant aquest primer temps, els seus treballs.

Correspon, però, a aquell període de preparació i d'organització, l'aprovació d'un decret d'enorme transcendència per a la vida econòmica de Catalunya; decret que venia a transformar, radicalment, la fisonomia de la regió autònoma. Per mitjà d'aquest decret, el sistema provincial, imposat per Felip V, d'amarg record pels catalans, desapareixia per a deixar el seu lloc a una nova divisió territorial de Catalunya, a base de nou vegueries i trenta-set comarques.

Tan aviat com el Consell d'Economia fou constituït, els seus components es llançaren a la tasca que els estava encomanada, amb un fervor i amb un entusiasme dignes de tota lloa. La situació de violència que existia en el carrer, i la resistència natural que els sectors petits-burgesos oposaven als avenços revolucionaris, implicaven, per al nou organisme de la revolució, obstacles que calia anar superant, amb cautela no mancada d'energia.

Ultra les facultats que tenia el Consell per a estudiar i legislar sobre tot el sector de la vida econòmica — mineria, indústria, comerç, agricultura, serveis públics, etc., — per mitjà del departament de Finances el Consell intervenia directament en determinats organismes que no

tenien res a veure amb la Conselleria d'Economia, com per exemple, la Caixa Oficial de Descomptes i Pignoracions, la Vice-presidència del Consell d'Administració de la qual és sustentada pel titular del Departament de Finances del Consell d'Economia. L'estreta connexió establerta entre aquest Departament i la Conselleria de Finances, donava unes certes facultats al Consell d'Economia, en la direcció de les finances de la regió autònoma.

Crec que té un gran interès per al lector, la reproducció del programa de realitzacions aprovat pel Consell d'Economia, en la mateixa sessió de la seva constitució, tota vegada que aquest programa mínim, i que representa el punt de coincidència del proletariat i la petita burgesia, ens explica i fonamenta l'orientació que s'ha seguit després en determinar-se el nou ordre econòmico-social a Catalunya.

I si encara es medita sobre tots i cadascun dels articulats d'aquest programa, es comprendrà fàcilment quin fou el grau de responsabilitat i de sentit pràctic de les coses, de què donaren proves els sectors més extremistes del proletariat català, en uns moments en què tenien a les seves mans donar-se el règim social que més els hagués plagut.

El Consell d'Economia, en fer públic el seu programa de realitzacions, s'adreçava a l'opinió pública nacional i internacional, per a dir-li quins eren els seus propòsits i quina era la veritable essència que nodria aquell organisme, que neixia d'una manera tan potent, quan encara l'olor de la pólvora envaïa els carrers i la sang corria a poca distància de la capital.

Exemple magnífic de la revolució ibèrica. Lliçó demostrativa, per a aquesta Europa corrupta, que avui vol

emplenar-nos de fang i d'oprobi, que els pobles hispànics tenien un esperit constructiu fermament arrelat en el més pregon de la seva consciència.

Totes les revolucions del món, fins la de França i la d'Anglaterra — i no parlo de les commocions socials d'Alemanya i d'Itàlia, perquè són pobles que en aquests moments estan al marge dels preceptes del dret públic internacional — s'han caracteritzat sempre, en el seu principi, per un afany de destrucció. Únicament més tard, quan la revolució s'estabilitzava, l'esperit reconstructiu naixia de bell nou i entrava en acció.

I la nostra revolució, en canvi, mentre des d'un principi destruïa tot allò que representava un obstacle al seu procés superatiu — i amb això no diferia en res de la revolució francesa, o l'anglesa i de la d'altres països, — també des d'un principi es llançava a realitzacions constructives. El Consell d'Economia de Catalunya és una demostració viva de l'alta capacitat i de l'alt sentit de responsabilitat dels pobles ibèrics.

I hom no comprèn com és possible que aquesta munió de pobles, aplegats sota la senyera de la Societat de les Nacions, permeti i toleri l'acte vandàlic dels dos monstres que, en aquests moments, emplenen de sang i d'horror les terres martiritzades d'Ibèria.

No és possible comprendre, tampoc, com als anomenats pobles civilitzats, no els cau la cara de vergonya davant el delicte flagrant que realitzen les dues potències feixistes. De bell nou es repeteix la tragèdia d'Abissínia. La consciència universal calla acovardida i es fa còmplice del crim monstruós que contra Espanya es realitza a la llum pública i sense pudor de cap mena.

Diu el precepte bíblic que, qui mata amb el ferro,

amb el ferro serà mort. I la moral pública també diu que, tot aquell qui tolerarà l'assassinat del seu germà, per covardia, també serà destruït, com a covard, pels mateixos assassins que han fonamentat el seu poder, precisament, en la seva covardia.

En parlar-nos Spengler de la decadència d'Occident, fonamenta les causes productores de la destrucció de la nostra pseudo-civilització en l'existència de l'egoisme satànic que ens domina, en l'existència de la covardia collectiva que impera, i en l'existència d'una desmoralització que perverteix l'ànim d'aquesta Europa que inexorablement s'acaba.

I els pobles matiritzats d'Ibèria claven una fuetada al rostre repugnant d'aquesta civilització decadent, que és Europa, llançant-li a la cara el programa de realitzacions elaborat pel Consell d'Economia de Catalunya, en els moments més violents de la revolució. És un document històric que acreditarà, per sempre més, la consideració i el respecte de què es mereixedor el nostre país:

Programa del Consell d'Economia de Catalunya

Article 1.r Regulació de la producció, d'acord amb les necessitats del consum.

Article 2.n Control del comerç exterior.

Article 3.r Collectivització de la gran propietat rústica, i respecte a la petita propietat agrària.

Article 4.t Desvalorització parcial de la propietat urbana, mitjançant la reducció dels lloguers, o l'establiment de taxes equivalents, quan no es cregui convenient beneficiar els llogaters.

Article 5.è Collectivització de les grans indústries, dels serveis públics i dels transports.

Article 6.è Incautació i collectivització dels establiments i empreses abandonats pels seus propietaris.

Article 7.è Intensificació del règim cooperatiu, en la distribució dels productes, i en particular l'explotació, en règim cooperatiu, de les grans empreses de distribució.

Article 8.è Control obrer dels negocis bancaris, fins a arribar a la nacionalització de la Banca.

Article 9.è Establiment del control obrer sobre les indústries privades.

Article 10.è Reabsorció enèrgica, per part de l'agricultura i de la indústria, dels treballadors desocupats, i revalorització dels productes agrícoles, propugnant el retorn al camp de tots aquells treballadors que pugui absorbir la nova organització del treball agrícola. Creació de noves indústries i electrificació integral de Catalunya.

Article 11.è Supressió ràpida dels diferents impostos indirectes, en el temps i en la mesura possible, fins a arribar a l'establiment de l'impost únic.

Si bé és cert, i en realitat no podia succeir d'altra manera, que el programa del Consell d'Economia té un fons revolucionari — i això és una cosa lògica i natural, tota vegada que és un programa de realitzacions d'una revolució triomfant, — també ho és que tot el programa regalima sensatesa, comprensió i una alta visió de les possibilitats del moment.

I que no cregui ningú, que en les condicions en què es trobava el proletariat a Catalunya, fos una cosa fàcil i viable obtenir d'ell les concessions que es fan en aquest programa, tota vegada que l'eufòria de la victòria momentània actuava, amb tota intensitat, de la mateixa manera que hauria ocorregut en qualsevol altre poble del món.

Calia, doncs, que el proletariat català tingués plena consciència del seus drets i dels seus deures, i calia, encara més, que tingués un profund sentit de responsabilitat, i una convicció serena de quina era la seva missió a complir en aquests moments transcendentals de la nostra vida collectiva, que afecta d'una manera directa les masses proletàries de la resta del món.

I durant tot el procés revolucionari, els pobles hispànics han vingut afirmant una posició, que fa més irònica encara la lliçó de sentit comú, de justícia i d'humanisme, que el nostre proletariat està donant, des del primer moment, a totes aquelles altres nacions que presumen de seny i d'esperit de conservació, quan precisament estan demostrant tot el contrari, i estan provocant la més terrible de les malures que pateix la humanitat: la guerra.

El programa del Consell d'Economia, doncs, restarà com una prova innegable de l'esperit que ha animat el nostre moviment a totes hores. El nostre Consell d'Economia és la representació genuïna del sentit de responsabilitat, que ha presidit tots els nostres actes.

La missió del Consell d'Economia de Catalunya, ha estat realitzada dintre les possibilitats que les circumstàncies especials de cada moment han permès a aquest

organisme. Ningú no pot negar la seva eficàcia i la seva enorme tasca ordenadora, tant en els primers moments, que tenia un caràcter gairebé executiu, com més tard, quan les seves funcions foren purament d'assessoria i d'informació, amb motiu de les noves directrius que li imposà la intervenció directa de les centrals sindicals en el govern de la Generalitat.

I és que si fins el 27 de setembre el Consell d'Economia havia de controlar rigorosament tots els actes del govern, un cop aquell govern estigué format amb la participació de les representacions del proletariat, aquella missió acabà immediatament. Després de la data de constitució d'aquell govern, el 27 de setembre, la missió del Consell d'Economia quedava reduïda a estudiar i a proposar al govern de la Generalitat, les solucions que creia convenients sobre determinats problemes econòmics de Catalunya.

Però un cop estigué aprovat el decret de Collectivitzacions i de control obrer en la indústria i el comerç, l'actuació del Consell d'Economia adquirí una nova importància, que li donà un nou segell, ensems que una gran responsabilitat històrica, perquè pel decret es determina que és el Consell d'Economia de Catalunya l'encarregat de completar la legislació, i de vetllar per la seva execució, del nou codi ordenador de la nova vida econòmico-social de la nostra terra.

La creació d'aquest organisme a Catalunya, causà una gran sensació a la resta dels pobles ibèrics i a tot el món. I és que el Consell d'Economia representava, en aquell moment, un primer pas per a arribar a experiments de més envergadura. El prestigi del Consell s'es-

tengué, tot seguit, a tots els indrets de l'Espanya proletària.

I és que la revolució espanyola va desvetllar, de bell antuvi, una gran expectació arreu del món. I aquella expectació obeïa a un fet que tothom ha de reconèixer. La concepció llibertària de la vida, els anarquistes, en definitiva, intervenien, per primera vegada en la història, en la direcció de la cosa pública, per mitjà del Consell d'Economia.

Els més ferms enemics de l'estat rectificaven, encara que fos momentàniament, i entraven a formar part d'un organisme que obria la porta per a intervencions més directes i més responsables en la direcció de la nau de l'estat.

Però aquella decisió obeïa al reconeixement tàcit que calia sumar i no restar; que era precís ajuntar totes les forces antifeixistes de la reraguarda, per tal d'esclafar el feixisme criminal, que s'havia aixecat, amb les mateixes armes que eren propietat del poble, contra la legalitat republicana.

De totes maneres, la intervenció dels sindicalistes en l'ordenació pública de la nostra terra, representava un experiment transcendental, del qual podria obtenir-se experiències alliçonadores per a l'esdevenidor.

Dotzenes de jornalistes de tot el món, caigueren a Catalunya per estudiar tot el que en el nostre país es produïa, i informar-ne els seus respectius països. Les empreses collectivitzades eren visitades constantment per representants de la premsa estrangera. Un cop aprovat el decret de collectivitzacions, els comentaris emplenaren les planes de tota la premsa mundial.

El nostre experiment començava amb unes premisses que auguraven realitzacions més transcendentals, quan el moment i l'oportunitat fossin propicis. D'un mosaic de concepcions polítiques i socials s'havia format un tot homogeni i compacte, per lliurar la batalla a l'enemic comú. Heus ací una altra gran lliçó per a les masses proletàries de la resta del món.

Capítol III

LA PARTICIPACIÓ DE LES SINDICALS EN EL GOVERN DE LA GENERALITAT

El 19 de juliol quedaven esmicolats tota una sèrie de principis, com a conseqüència de la sotragada formidable que els pobles hispànics sofriren, amb motiu de la sublevació militar. I és que quedaren al mig del carrer una sèrie de mots d'ordre, que fins aleshores havien constituït les normes reguladores de la convivència social.

Durant els últims dies del mes de juliol, tothom es donà compte que les coses havien canviat substancialment i que havia arribat el moment que la intervenció de les masses proletàries, en la direcció de la vida pública, havia esdevingut una cosa fatal i inexorable, tota vegada que el poble havia conquerit uns títols legítims, que el capacitaven indiscutiblement per a ocupar llocs de responsabilitat.

Per altra banda, no debades el poble havia estat obligat a llançar-se al carrer, per tal de defensar el seu dret a la vida i les essències de la llibertat popular. Les classes benestants, sobretot el gran capitalisme, havien contribuït, directament o indirecta, en l'acte inqualificable de la sublevació militar.

Calia, doncs, fer sentir el pes de la seva desfeta, i

exercir uns preceptes positius, contra aquells sectors socials en què les forces insubordinades s'havien recolzat. Era un acte de justícia contra el qual res ni ningú no podia posar cap objecció moral ni material; primer, perquè la culpabilitat era evident; i, segon, perquè el poble havia triomfat i era amo i senyor dels seus destins.

Per altra banda, els pobles hispànics no s'havien encara incorporat al transcendental moviment de transformació que s'està operant a la resta del món. I és que la humanitat ha entrat en un nou període de la història, en el qual es va a l'esmicolament radical d'aquelles nocions de la vida que entronitzà, fa prop d'un segle i mig, la Revolució francesa.

En aquest nou període històric, hom va a l'anullació de molts privilegis, i es tendeix, especialment, a l'anorreament de l'anomenada "renda parasitària", per tal d'entronitzar la "renda del treball", que hom considera com a únic títol legítim de propietat, perquè representa també la legítima aportació de l'individu a la collectivitat.

Heus ací, doncs, exposats d'una manera sintètica, les causes i els fonaments dels viaranys seguits pel nostre moviment, tan aviat com el proletariat hispànic, especialment a Catalunya, es donà compte que la revolució anava de debò, i que calia modificar l'ordre moral i el material ensems, com correspon a tota revolució que mereixi aquest nom.

I així hom constatà, tot seguit, que quan encara la remor de les armes i l'olor excitant de la pólvora imperaven al carrer, ja els treballadors es llançaven, inspirats per una força instintiva, i per un impuls del subconscient, a plasmar en realitats concretes les aspiracions abstractes del dia anterior.

Amb una fallera admirable, i amb un esforç illimitat, els treballadors anaven a la transformació de l'estructura de la vida econòmica del país, sense contemplacions de cap mena, amb la qual cosa s'engendrava un nou dret; nou dret superatiu fecundat per l'esperit revoltat de les masses, que creien superades totes les normes i preceptes jurídics anteriors al 19 de juliol, i que fins aleshores havien determinat el pacte de convivència eliminat per la sublevació.

D'una manera empírica, d'una manera rutinària, i d'una manera instintiva, les masses proletàries assentaven els fonaments del nou ordre econòmico-social, és a dir, començaven a aixecar l'edifici d'una nova societat, en la qual havien de tenir cabuda tots els elements productors de la nació, ja que l'únic títol i l'únic document d'identitat que havia de predominar en el successiu, seria el carnet sindical.

I al costat dels variats i complexos problemes, que el fet de la transformació a tots els sectors de la producció minera, agrícola, industrial i mercantil, aquell fet consumat, creava, es presentaven altres nous problemes d'ordre financer, d'ordre militar, d'ordre cultural, i fins i tot d'ordre moral.

La petita burgesia es sentí amenaçada, i vacillà davant del perill. Les masses proletàries, portades per una eufòria natural i conseqüència del seu triomf sorollós en els carrers de Barcelona, no s'entretenia a pensar ni a meditar, perquè l'estat d'hiperestèsia, de sobreexcitació, ho absorbia tot, i impedia, gairebé a tothom, penetrar en el món calmós i serè de la reflexió.

En aquestes condicions, hom observà tot seguit la polarització del moviment en dos extrems oposats i an-

tagònics, per bé que en el fons una coincidència tàcita vinculés els interessos materials i les ànsies espirituals d'alliberació, que bateguen en tots els sectors de la nostra societat que no es senten vinculats amb l'afany de dominació feixista.

La representació política de la petita burgesia — partits republicans, més o menys d'esquerra, que en aquells moments ocupaven el poder de la regió autònoma — es va posar tot seguit al costat de les masses proletàries. La petita burgesia comprengué tota la transcendència de la catàstrofe provocada per la reacció ibèrica, i, sense vacillacions de cap mena, féu causa comuna amb els sectors proletaris.

I aquells dies poguérem contemplar, en els carrers ensangonats de la nostra ciutat, com els homes enquadrats en els sectors més extremistes del proletariat hispànic, lluitaven contra els facciosos, al costat d'un guàrdia civil, o bé d'un guàrdia d'assalt. L'acte inqualificable dels encarregats de servar l'ordre, havia produït el miracle d'unir estretament, en un pacte de sang, elements tan antagònics i fins aleshores tan diametralmet oposats.

Imagina't, doncs, lector amic, si n'havien passat de coses en el nostre país, en el breu espai d'unes hores. Considera, doncs, la quantitat extraordinària de problemes que el nou estat de coses havia de presentar, i quina seria la posició de tots i cada un dels sectors que formàvem el front antifeixista, davant de la nova conjuntura.

L'aspecte polític del moviment demanava solucions immediates, perquè, si bé tots aquells sectors de l'antifeixisme havien acudit generosament i sense vacillacions de cap mena a la lluita, quan la violència desaparegué, cada un d'aquells sectors començà a recelar de l'altre,

perquè l'empenta formidable dels treballadors atemoritzava les organitzacions de caire més moderat.

Per la seva banda, però, les masses proletàries també tenien les seves raons de desconfiança, i es mostraven receloses i exigents. Tenien el pressentiment que quelcom s'aixecaria, en un moment donat, per a oposar-se a les realitzacions que en aquell instant portaven a terme, amb un entusiasme extraordinari i precursor d'experiments d'una major envergadura.

Els sectors moderats del front antifeixista callaven i deixaven fer, però no assentien, per bé que l'exaltació popular fos força amenaçadora. I és que, després d'abatre el feixisme en els carrers de la ciutat, calia abatre'l en el camp, i en aquells llocs on els sublevats havien pogut dominar la situació, i s'havien fet amos dels ressorts del poder.

I com que això implicava la constitució de les milícies populars, que havien de constituir l'exèrcit del poble, i com que aquest exèrcit del poble havia de fer-se matar en els camps de batalla, fins a esclafar totalment els residus de l'exèrcit sublevat, heus ací la raó que explica el perquè la petita burgesia callava davant del ritme accelerat que s'imprimia a l'estructuració del nou ordre.

Sota l'impuls del moment, alliçonades per l'experiència amarga del passat, i conscients de la responsabilitat històrica que sobre elles pesava, les forces proletàries comprengueren, tot seguit, que calia prescindir de determinats escrúpols, i de determinats preceptes, d'escassa solidesa específica, per tal de situar-se en unes condicions que li permetessin d'obtenir una garantia de la continuïtat de la tasca revolucionària.

Durant els mesos de juliol i agost, foren creats a

Catalunya, sota la pressió del proletariat, organismes genuïns de la revolució, que tenien la missió de vetllar i controlar tota la tasca legislativa del govern petit burgès de la regió autònoma. La seva missió fiscalitzadora ensopegava, però, amb obstacles moltes vegades insuperables. Els ressorts del poder, que estaven integralment al marge de l'acció directa del proletariat, desviaven sovint allò que les masses populars propugnaven.

El Consell de l'Escola Nova Unificada, en l'ordre cultural, i el Consell d'Economia de Catalunya, en l'ordre econòmico-financer, són els dos organismes creats per la revolució, per assegurar la marxa progressiva del moviment de transformació que s'operava a casa nostra. No hi ha pas cap dubte que la tasca d'ambdós organismes, durant els dos primers mesos del moviment, fou eficaç.

Però hem de reconèixer, també, que els resultats de la seva intervenció en la cosa pública, no responien pas al que les masses populars desitjaven. I és que llur tasca ha estat sempre, en realitat, purament informativa i assessora. El Govern podia defugir i desviar fàcilment tot allò que ambdós organismes preparaven, ja que no podia convertir-se en lleis, amb força d'obligar, sinó a través d'un Govern en el qual no hi havia cap representació de les centrals sindicals.

¿És que vol dir això, que els partits republicans que ocupaven el poder, no procedien amb lleialtat ni amb aquella nitidesa que les circumstàncies aconsellaven? ¿És que l'actuació dels representants de la petita burgesia, representava un perill per als sectors totalment proletaris del país?

Jo no crec, ni he cregut mai, que la petita burgesia

no estigués d'acord amb les aspiracions dels treballadors, almenys en aquells moments. I és que aquesta petita burgesia sabia, perfectament, que la sort dels seus interessos estava estretament vinculada amb la sort dels interessos dels obrers. Si més no, existia un nexe material que feia dels interessos d'ambdós sectors una sola cosa. Tothom sap perfectament que el feixisme no té manies.

Però les masses proletàries estaven receloses i volien, perquè es sentien fortes per a demanar-ho i imposar-ho, ésser elles mateixes les que donessin forma legal a les realitzacions que l'impuls de la revolució creava. Els treballadors desitjaven que hom promulgués unes normes determinatives del que havia d'ésser la nova societat. Però desitjaven, també, que la seva intervenció fos determinativa en l'estructuració del nou ordre econòmico-social.

I també d'una manera intuïtiva, impulsats per l'instint admirable que tenen gairebé sempre les masses, aspiraven a participar, d'una manera directa i preponderant, en l'elaboració d'uns preceptes que havien d'arrencar del carrer, on es trobaven, les incautacions realitzades, per tal d'enquadrar-les dintre els motlles d'un nou dret revolucionari, que havia de representar el veritable puntal, és a dir, el fonament granític de la nova societat.

Heus ací, sintèticament exposades, les causes que induïren aquells sectors del nostre proletariat més refractaris a les normes estatals, a intervenir, d'una manera directa i immediata, en els òrgans de govern, fins aleshores detentats, únicament, pels sectors polítics de caire més o menys avençats.

La Confederació Nacional del Treball, després d'un

estudi acurat del problema, i de les suggerències que li foren fetes per la màxima representació de Catalunya, es decidí a intervenir en la vida pública del país, un cop foren acceptats els seus punts de vista, que condicionaven la seva intervenció. A partir d'aquell moment, el bloc antifeixista era una realitat a les altes esferes, de la mateixa manera que ho havia estat al bell mig del carrer, durant les hores crítiques i decisives de 19 de juliol.

El 27 de setembre darrer era constituït el nou Consell (1) de la Generalitat de Catalunya, que estava format de la següent manera: tres representants de l'Esquerra Republicana de Catalunya, dos representants del Partit Socialista Unificat de Catalunya, tres representants de la Confederació Nacional del Treball, un representant de la Unió de Rabassaires, un representant del Partit Obrer d'Unificació Marxista, un representant d'Acció Catalana i un Tècnic, que havia de regentar la Conselleria de Defensa.

Eren assignades a la C. N. T. dues Conselleries d'una enorme responsabilitat. Economia i Proveïments anaren a parar a mans dels representants de la Confederació. Economia tenia la missió d'aixecar d'entre les runes una nova societat. Calia reordenar les activitats a les mines, a les fàbriques, als tallers, a les empreses mercantils, etc. Proveïments havia d'assegurar la subsistència de les ciutats i dels pobles.

Davant la formació del nou Govern, i davant el fet, únic fins aleshores en els annals de la història, de la participació dels teòrics de l'antiestatisme en un organisme

(1) En aquells moments estava prohibit pronunciar la paraula Govern.

estatal, es produí a tot el món un moviment de curiositat. Els treballadors de tota la terra, així com tots els estaments capitalistes, visqueren, durant uns mesos, pendents del que hom anava a realitzar a Catalunya. Era un experiment delicat, que havia de tenir una gran transcendència en la vida futura dels pobles.

¿Com reaccionarien i com es comportarien els representants de la concepció antiestatal de la vida? ¿Quines serien les noves formes de la societat que ells concebien, i que havien ara de convertir en una realitat perquè tenien en les seves mans els ressorts del poder, que els permetia convertir en carn viva totes les abstraccions del passat?

De tots els indrets del món arribaven a Barcelona, cap i casal de Catalunya, i baluard de la revolució ibèrica, centenars d'enviats per la premsa, per contemplar sobre el terreny pràctic el resultat d'aquells experiments i d'aquelles realitzacions que s'estaven assajant a casa nostra. Tothom procurava esbrinar les intencions del qui escriu aquestes línies, en uns moments en què la confusió regnava pertot, i en què es feia difícil poder correspondre a la curiositat aliena.

Capítol IV

EL NOU ORDRE NEIX D'ENTRE LES RUNES

Després de vint anys d'haver rebutjat totes les oportunitats que se m'havien presentat d'actuar en la vida política, em veia obligat, el 27 de setembre del 1936, a renunciar a la repugnància que m'havia produït sempre tot quant té relació amb la política a casa nostra.

I la ironia del destí feia que aquell renunciament l'hagués de trencar en uns moments tan greus i decisius del destí de la meva terra. Jo estava, doncs, destinat a ésser factor determinatiu en els moments més crítics i més difícils de la Catalunya contemporània. I la meva intervenció en el seu Govern havia de deixar petjades profundes en la consciència del meu poble.

En ocupar la Conselleria d'Economia de la Generalitat, queia sobre les meves espatlles una responsabilitat enorme. El carrer bullia i les passions desfermades ho arrossegaven tot. Un ambient enrarit i prenyat d'elements morbosos, era l'oxígen que hom respirava.

Calia actuar amb energia i amb decisió. Calia canalitzar l'impuls irreflexiu de les masses. Era necessari ordenar les forces gegantines, que mancades de coordinació i desvinculades entre si, ens haurien portat al caos, si un pensament ordenador i una voluntat ferma, no haguessin fixat el camí a seguir.

El Consell d'Economia de Catalunya havia vingut realitzant, des de la seva creació, una tasca d'ordenació i de coordinació. Però la seva influència quedava desvirtuada a través dels òrgans objectius de l'Estat. En ferme càrrec de la Conselleria d'Economia, em trobava, doncs, que tot estava per fer.

Durant prop de dos mesos, no havia existit Conseller, pròpiament parlant, en el departament d'Economia del Govern de la Generalitat. El meu antecessor, que des del principi del moviment havia estat també designat per a regentar la Conselleria de Finances, no havia pogut, malgrat la seva bona voluntat, ésser pròpiament a tot arreu.

I calia tenir encara en compte que les coses havien canviat totalment en el breu espai de dos mesos. I calia no negligir, tampoc, que la conjuntura econòmica a Catalunya, en aquell moment, era antípoda a la d'abans del 19 de juliol. I fins i tot, calia no oblidar que el govern de Catalunya s'havia convertit de sobte, pel miracle de la revolució, en un govern autèntic.

I dic que el Consell de Catalunya s'havia convertit en un govern autèntic — la qual cosa no havia estat fins aquell moment concedida per cap de les situacions polítiques, que des de la proclamació de la república fins el 19 de juliol, havien ocupat el govern central; — govern autèntic que per les exigències del moment assumia la direcció totalitària de la vida política, econòmica, financera i militar, de la regió autònoma.

Això implicava la creació de nous problemes que ampliaven l'àrea d'acció del consell de la Generalitat. La Conselleria de Defensa tenia una enorme responsabilitat, perquè havia d'estructurar les noves formacions

de les milícies, enquadrar-les, proveir-les d'armament i enviar-les, amb urgència als llocs estratègics del front d'Aragó.

Però la Conselleria d'Economia havia de reordenar la reraguarda descohesionada; havia de canalitzar els impulsos incoherents del carrer; havia de formular els preceptes del nou codi ordenador de la vida econòmico-social; havia de canalitzar i impulsar les forces productores; havia d'endegar les activitats mercantils dintre i fora del país, i havia, en darrera instància, de realitzar una tasca que permetés als fronts de combat el compliment de llur tasca.

I és que l'economia moderna és una cosa complexa i delicada. La vida econòmica dels pobles moderns és d'una complexitat impressionant. La interdependència econòmica entre tots els pobles crea noves facetes als vells problemes econòmics, i dóna lloc a la creació de noves fórmules que obliguen a actuar d'una manera més reflexiva que en altres temps.

I amb la sotragada del 19 de juliol, la vida econòmica de Catalunya havia perdut el ritme vertiginós que li era peculiar abans d'aquella data. A partir d'aquell moment, havien quedat desvinculats del seu nexe natural gairebé totes les branques de la producció minera, industrial i mercantil.

Sota l'impuls morbós de la revolució, havien estat anihilats, sense escrúpols anecdòtics de cap mena, quadres enters de la tècnica dirigent de les nostres grans empreses. L'altra direcció habitual dels centres del treball havia quedat malmesa, com a conseqüència d'aquella fúria depuradora del primer moment.

I si bé tothom acudia als llocs de treball, eren pocs

els qui realment donaven un rendiment adient. No s'improvisava de qualsevol manera els quadres tècnics dirigents de les empreses mineres, industrials i mercantils. Res en la vida no ens és donat d'una manera fàcil i gratuita. Tot en ella es produeix d'una manera gradual i progressiva, i sense desordre, és a dir, d'una manera escalonada.

Desapareguts la major part dels quadres tècnics i administratius, calgué improvisar, a corre-cuita, els quadres substitutius. Els treballadors elegiren d'entre ells els més aptes, els més preparats, i manta vegada els més decidits, per tal de constituir aquells quadres substituts de les velles direccions desaparegudes.

Desarticulada la producció en general; inexistents els grans centres distribuïdors de la producció nacional; desapareguts els vells quadres tècnics administratius; interrompuda la normalitat en el tràfic interior i exterior, i pendents de múltiples factors, ponderables i imponderables, els experiments que s'estaven realitzant, una situació confusionària regnava a tot arreu.

La revolució havia destruït inexorablement tot allò que hauria pogut representar un obstacle en el seu camí de realitzacions. Les masses exaltades no havien pogut reflexionar sobre el que era aprofitable i el que no ho era. A les darreries del mes de setembre de l'any passat, el país era, tècnicament parlant, una muntanya de runes.

Però era necessari fer néixer un nou ordre d'entre aquelles runes. Per tal de portar a terme aquella tasca, comptava amb l'ajut incondicional de tots els treballadors de Catalunya i de tots els homes de bona voluntat de la nostra terra. Quan, des del primer moment, m'adreçava a tota l'opinió pública catalana, propugnant la im-

mediata estructuració de les noves fórmules socials, un ambient propici arreu, acceptava i estimulava les meves suggerències.

Calia tenir en compte, però, que si en l'ordre intern les facilitats no eren menyspreables, ans al contrari, aquelles facilitats representaven la palanca meravellosa que m'havia de permetre la realització de l'experiment, en l'ordre extern, la perspectiva era ben bé una altra.

I és que a les darreries del mes de setembre del 1936, el capitalisme internacional començava ja a reaccionar contra el cop de martell que li havia clavat a la testa, deixant-lo estemordit, la gesta del nostre poble. A la sorpresa del primer moment, seguí una reacció violenta, que prengué forma en la determinació de combatre el nostre moviment.

La passada tardor assenyalà el principi de la violenta ofensiva, econòmico-financera, del capitalisme internacional contra l'Espanya proletària, i la situació s'agreujà poques setmanes després, amb el bloqueig de les nostres costes i les nostres fronteres.

El govern central de la república mostrà tot seguit la seva hostilitat contra l'hegemonia política assolida per Catalunya, des del primer moment, gràcies a la previsió, a l'empenta formidable, i a la decisió i heroïcitat del poble català, en collaboració amb les forces d'ordre públic.

I aquella hostilitat anava creixent cada dia que passava. Com que el govern central tenia a les seves mans el ressort de govern de més importància, el diner, és pel que aquella actitud anava creant nous elements de pertorbació, que dificultaven encara més la tasca de tot el

govern de la Generalitat, i d'una manera especial de la Conselleria d'Economia.

Doncs bé; si en aquell moment les dificultats eren tantes, calia comptar, a la Conselleria, amb un personal addicte i disposat a tots els esforços i a tots els sacrificis, per tal de superar aquells obstacles i endegar les activitats del departament en deguda forma, tota vegada que la compenetració entre el titular i els subalterns d'un departament governamental, i la lleial col·laboració de tots, constitueixen la medulla i el secret de l'èxit.

Però en fer-me càrrec de la Conselleria d'Economia, em vaig trobar amb una realitat desagradable i impressionant. Aquella realitat era que la gairebé totalitat dels seus funcionaris havien desertat. Semblava com si el fet que els treballadors anessin a regentar la Conselleria, hagués produït un estat de pànic o de clara hostilitat.

Jo crec que les causes productores d'aquell fet lamentable foren unes altres. Fins aquell moment, el sector antiestatal del proletariat no havia exercit mai les funcions de govern. Es trobava, doncs, mancat d'una experiència governativa, amb la qual calia especular, seguint els dictats d'elements interessats en que la contrarevolució pogués aixecar la seva testa.

La mesocràcia es mostrava, una vegada més, refractària a col·laborar en allò que representava essències pures del proletariat. El símptoma era perillós i greu. Jo reaccionava ràpidament, i en el breu espai d'unes hores, la Conselleria d'Economia es trobava totalment dotada de nou, i tots els seus instruments de treball marxaven d'una manera matemàtica.

I al cap de pocs dies, la màquina rutllava d'una manera perfecta, i el Diari Oficial de la Generalitat anava

produint, dia sí dia no, un nou decret, que donava forma a la nova interpretació econòmica del país. I cada dia sortien noves ordres que posaven en pràctica els preceptes del decret. La tasca legislativa era intensa i profunda.

En anar a ocupar la Conselleria d'Economia, no anava a fer tempteigs, ni a estudiar sobre el lloc de responsabilitat els coneixements per a portar a terme la tasca que calia. Les realitats, però, del moment, i la situació especialíssima del complex nacional de tots els pobles d'Ibèria, determinaven una actuació ben concreta.

El país anava fent camí. A les tres setmanes de creat el nou govern, el decret de collectivitzacions de les empreses industrials i mercantils, mostrava al món quins eren els propòsits i les possibilitats del nostre moviment, en traduir-se en una realitat viva.

El nou ordre, repeteixo, naixia d'entre les runes. Per bé que els elements de la cinquena columna sabotejaven constantment el nou ordre, i per bé que els elements de la sisena columna, entaforats dintre tots els òrgans polítics i sindicals, realitzessin llur obra pertorbadora, la vida econòmica de Catalunya ressorgia amb una empenta formidable.

Seria innocent i pueril no voler reconèixer tots i cadascun dels defectes de l'experiment. Però jo dic que les condicions especialíssimes en què ha viscut Catalunya, durant els primers sis mesos del moviment, expliquen, ja que no justifiquen, l'existència d'aquells elements de pertorbació que avui encara no han estat resolts d'una manera definitiva.

I és que per tal d'imposar rigorosament els preceptes de la nova llei orgànica de la vida econòmico-social de

la regió autònoma, cal que s'imposi a la reraguarda la seva mobilització. Únicament amb ella, i amb la creació del front econòmic, es podran racionalitzar totes les activitats, i eliminar, d'una manera efectiva, aquells elements de pertorbació.

Des del primer moment, em vaig donar compte d'ambdós aspectes del problema fonamental. Representant del sector més important del proletariat de Catalunya, estava obligat, però, a seguir unes consignes. Fill del poble que m'ha donat la llum, tenia un deure ineludible. Esclau d'aquelles consignes, d'aquell deure, i també de la pròpia estimació, havia de seguir una línia inexorable.

Capítol V

LA NOVA DISTRIBUCIÓ COMARCAL DE CATALUNYA

Durant molts mesos, vaig formar part, en caràcter de tècnic de l'economia, de la Lliga Comarcal de Catalunya, que havia creat una comissió per tal de dictaminar sobre la forma en què hauria de realitzar-se la divisió comarcal de la regió autònoma, per tal d'acabar amb el secular sistema de divisió provincial.

I la tasca d'aquella ponència havia de fer cas omís en absolut, i així es comportava, de qualsevol altre aspecte que no fos l'estrictament político-econòmic. Però el fet d'haver d'implantar un nou sistema en la divisió territorial de la nostra terra, era una cosa prenyada de perills i de dificultats, tota vegada que el sentit localista es troba profundament arrelat a casa nostra.

I aquell sentit localista ha tingut sempre una visió curta i una noció migrada dels grans problemes que afecten tot el país. "Si m'ensorro jo, que s'ensorri tot el món" — diu una dita catalana. — Aquest és el pensament de la major part de la nostra gent, que no vol comprendre les coses més que sota el prisma del seu interès particularíssim i del seu egoisme gasiu.

I és que l'arbre els tapa el bosc. Per això deia jo, en

una d'aquelles reunions de la Lliga Comarcal de Catalunya, que en quant fos plantejat el projecte dictaminat per la ponència, s'aixecaria una protesta unànime a tot Catalunya. Tota la regió seria una olla de grills, ja que cadascú reclamaria el reconeixement del seu punt de vista, purament i específicament local.

El problema de la divisió comarcal de Catalunya és un veritable vesper. Vaig témer, fins el 19 de juliol, que la seva solució seria una cosa complexa i difícil. Caldria — deia jo abans del moviment — que una conjuntura especialíssima es presentés, perquè la nova estructuració comarcal de Catalunya pogués realitzar-se degudament i amb eficàcia.

Després de les eleccions del 16 de febrer de l'any 1936, les posicions de la revolució espanyola quedaven ben consolidades. Des d'aquella data fins el 19 de juliol, acaronava íntimament l'esperança que la revolució anés fent camí, i que, com a conseqüència del nou ordre, que amb el triomf del poble es crearia, hom pogués plantejar, en aquelles condicions favorables, el programa de la nova divisió comarcal de Catalunya.

I tot sovint, venien a la meva memòria algunes paraules que sintetitzaven el pensament de variats sectors de Catalunya, respecte a un problema de tanta transcendència per a l'esdevenidor de la nostra terra, com és la solució del seu problema comarcal.

Escoltant Pau Vila, trobem que "la inconsciència de les demarcacions històriques, en l'estudi de les comarques, obliga a acollir-se a les possibilitats de la comarca natural. Aquesta és una feina per endinsar-se en el passat, plena d'interès, i més encara, per tots aquells qui estimen l'antropogeografia recercadora dels antecedents

que poden fer comprendre les realitats geogràfiques actuals."

Repetint a Glanadell, diríem "que el comarcalisme no comporta un trasbalsament de les jerarquies del sentiment patriòtic. Al contrari, és una justa aspiració que tendeix al recobrament i a la perfecció d'una realitat: la realitat comarcal, que significa la fisonomia plàstica, l'ordre intern, el nexe cultural i la concreció política de Catalunya".

I seguint la mateixa opinió, direm que "la nostra realitat comarcal, que és una realitat anterior a la nostra història, té el seu origen en l'estructura física de Catalunya, de terreny accidentat i polimorf, que està propens, per tant, a la germinació i a la conservació d'una varietat de costums i d'institucions peculiars, i que determina, així mateix, una riquesa de caràcters, que han forjat el fet comarcal en forma tan singular i categòrica, com potser no es coneix a cap altre país".

I direm, amb Carles Pi i Sunyer, que "la influència econòmica a les comarques, pot produir-se des de dos punts de vista diferents: el de la producció i el de la distribució. Tradicionalment té més importància el segon aspecte. Característiques de les economies primitives són llur localització. A mesura que l'activitat es fa més viva i complexa, creix l'àrea de les unitats econòmiques i augmenta llur interdependència."

I calcant les paraules de Rovira i Virgili, "la comarca és un element més aviat geogràfic de la terra; però quan es tracta de nacions caigudes que lluiten pel seu redreçament, el problema de les comarques pren tot seguit un caràcter espiritual. El problema comarcal de Catalunya està format de pols dels arxius i de pols del

terròs, d'història i de geografia, però està amarat també d'un ideal enlairat."

Els primers dies del mes de juliol de l'any 1934, vaig rebre un qüestionari del Consell Central de la Lliga Comarcal de Catalunya, en la meva condició de membre del Comitè Assessor, en el qual se'm feia una sèrie de preguntes concretes, que em demostraren la intenció decidida de resoldre el problema comarcal.

Pel gran interès que els temes del qüestionari tenien, i perquè la meva resposta al dit qüestionari fixa l'opinió que jo, personalment, tenia del nostre problema comarcal, dos anys abans de la revolució, és pel que transcric a continuació aquell qüestionari i la meva resposta.

QÜESTIONARI

1.r ¿Considereu les comarques naturals òrgans adequats per a una organització político-administrativa de Catalunya?

2.n Enumeració de les funcions i serveis aplicables *igualment a les comarques o bé als organismes intermedis* entre la Generalitat i el Municipi.

3.r ¿Opineu — sempre dintre d'un criteri descentralitzador — que alguns serveis exigeixen una àrea territorial més extensa de la comarca? Esmentar els serveis que puguin trobar-se en aquest cas, i raonar perquè la comarca no és adequada per a realitzar-les.

4.t Prescindint del cost, ¿aquests darrers serveis resultarien més o menys eficients confiats a la comarca o a una divisió més extensa?

5.è ¿Considereu que la nova organització haurà de respectar els interessos creats per l'actual sistema pro-

vincial i demarcacional, o que hauria de prescindir-ne?

6.è ¿Creieu que les atribucions i organització haurien d'ésser iguals per a totes les comarques, o bé que hauria de tendir-se a adjudicar a cadascuna aquells serveis i organismes més acomodats a les seves condicions i característiques?

Resultaria adequada una distribució de funcions diferents entre poblacions d'una mateixa comarca, quan ho aconselli una major eficàcia del servei.

7.è ¿Les noves vies de comunicació, que han d'establir-se dintre del territori, convindria que acomplissin una finalitat de rectificació i d'acomodació dels factors econòmico-socials al fet comarcal?

8.è Línies generals d'una organització política i administrativa comarcals o demarcacionals, quant al seu funcionament orgànic, relacions amb la Generalitat, amb els municipis de la demarcació o comarca i amb la superdemarcació que pogués establir-se.

9.è Comparació, en l'ordre administratiu, entre el projecte de la ponència oficial de la Generalitat, a base de trenta-vuit comarques amb nou vegueries, i una organització basada amb les 36 comarques naturals — compreses les secundàries — establertes per Font i Sagué.

10.è La mateixa comparació en el terreny de l'economia general del país.

11.è Partint d'un criteri favorable a la comarca natural, possibles modificacions a la divisió de Font i Sagué.

12.è ¿Creieu de necessària urgència una substitució de les actuals divisions?

13.è ¿És aconsellable la implantació d'un sistema divisionari, a base d'un número reduït de demarcacions

— cinc com a mínim, nou com a màxim, — en substitució de les províncies?

14.è Hom prega d'afegir les anotacions ampliatòries que hom consideri oportunes sobre la condició d'aquest qüestionari.

* * *

Pocs dies després, un cop estudiat degudament el problema, amb el recurs i l'ajut dels estudis que prèviament havia realitzat, sobre aquest tema tan interessant, vaig trametre a la Lliga Comarcal, les següents

Respostes

1.ª Estic d'acord, en un principi, amb una organització político-administrativa de Catalunya, a base de les comarques naturals, si bé estimo que caldrà tenir en compte les característiques i les modalitats econòmiques de cada unitat comarcal, així com les respectives situacions geogràfiques, quant a les vies naturals de comunicació, puix que en establir-se la nomenclatura comarcal, no es podrà pas negligir el factor econòmic que avui és preponderant, i pot, fins a cert punt, privar sobre determinats factors ètnics i històrics.

2.ª Ultra les recaptacions indirectes, la sanitat, els serveis agrícoles, amillaraments, etc., els organismes intermedis entre la Generalitat i els Municipis, haurien de fer-se càrrec de la racionalització de la producció agrícola i ramadera, i procurar la concentració de tota la producció en general.

Haurien de procurar, també, la coordinació de la producció agrícola i industrial; anar a la unificació de vendes; intensificar la cooperació; fomentar el crèdit

agrari, per mitjà d'una organització bancària comarcal que aglutinés i distribuís l'estalvi forà; procurar una forta capitalització, per tal d'incrementar les riqueses naturals, i, finalment, hauria de propulsar la industrialització dels productes vegetals i animals, i l'aprofitament dels sub-productes, amb la qual cosa s'aniria a la revalorització de la producció comarcal, que avui resta en situació precària, degut a la manca d'un pla de política econòmica a l'interior i a l'exterior.

3.ª Opino que les comarques naturals — amb les restriccions i rectificacions imposades pel fet econòmic — podrien complir perfectament llur missió, sense necessitat de les super-comarques, les quals destituirien la veritable essència comarcal, i fomentaria la supervivència funesta del "departamentalisme".

4.ª Crec que la major eficàcia dels serveis a què es refereix aquesta pregunta, ha de cercar-se en la major aptitud de cada comarca, major aptitud nascuda d'un coneixement més profund que cada unitat comarcal té de tots els seus problemes i de tots els seus factors, ponderables i imponderables, que, d'altra manera, escapen inexorablement a tot altre organisme més extens.

5.ª Considero que la nova divisió de Catalunya no hauria de tenir en compte aquells interessos privatius, per respectables que puguin ésser, tota vegada que per a desarrelar del país prejudicis creats per un sistema que va contra natura, i que deforma la fisonomia pròpia de Catalunya, cal esborrar tot allò que pugui significar una perduració, viva o dissimulada, de supervivència del sistema que està en pugna amb el veritable interès collectiu del poble català, que estimo ha d'estar sempre per damunt de l'interès privat.

6.ª Crec que la diversitat territorial i demogràfica, les característiques de producció i de consum, els suposats geogràfics i econòmics, i les diferents aptituds comarcals, aconsellen diferències quantitatives, però mai qualitatives, en relació amb les respectives modalitats esmentades.

Quant al segon paràgraf de la sisena pregunta, considero que únicament l'experiència podrà donar una pauta sobre la manera d'aplicar les funcions considerades.

7.ª Entenc que no és aconsellable condicionar els factors econòmico-socials, perquè ells són el producte d'una evolució constant, produïda pels avenços de la ciència i de la tècnica aplicats a la producció i a la distribució dels "béns econòmics", que cada comarca conté per tal de subvenir a les necessitats de llurs pobladors.

8.ª Em reservo, per a una altra oportunitat, contestar-vos categòricament sobre la vostra pregunta de quines són les línies generals d'organització política i administrativa, aplicant unes condicions que esmenteu.

9.ª Em decanto per l'organització de les trenta-sis comarques establertes per Font i Sagué — tenint sempre en compte les rectificacions, molt poques, que podrien produir-se de la conseqüència de la vida econòmica moderna, — per tal de revigoritzar la vida de les comarques, puix que entenc que la força vital de Catalunya recolza en la potencialitat de les seves comarques, les quals constitueixen la reserva d'elements humans més inèdits i els fonaments de la seva resistència econòmica.

10. Cada comarca coneix millor les seves necessitats i les seves possibilitats, en "potència", i això té, en l'ordre econòmic, una importància capital, que aconsella la màxima descentralització dins una forma orgànica

d'estructuració nacional, la qual assenyalaria, naturalment, les directrius d'una manera general, no específica, en la política econòmica a seguir per la comarca, com a conseqüència de la possessió d'una més àmplia visió de l'ambient econòmic mundial, i de les possibilitats totalitàries de l'organització comarcal.

11. En el moment oportú podré contestar-vos definitivament sobre el meu criteri concret, quant a possibles modificacions de la divisió de Font i Sagué.

12. Crec que cal anar a una nova divisió territorial de Catalunya, que s'inspiri en la realitat comarcal, acabant així, amb el monstruós sistema imperant.

L'article 10.è de l'Estatut, concedeix a Catalunya la plena facultat legislativa i executiva, en tot quant fa referència al règim local i a la divisió territorial, i resulta força difícil explicar-se el perquè encara no s'ha afrontat aquest problema, en ús de les poques facultats que la migrada autonomia obtinguda ens concedeix.

13. Considero inacceptable tot sistema divisionari, a base d'un nombre reduït de demarcacions, tota vegada que això implicaria una repetició, ampliada, del vigent sistema de "províncies".

Crec que és indispensable encarar-se amb el problema comarcal, amb tota l'amplitud indispensable, i fugir de petits assaigs, que podrien portar-nos a un ajornament, dilatori i perillós, del problema capital.

14. En contestar a les preguntes que m'han estat sotmeses pel Consell Central de la Lliga Comarcal de Catalunya, m'he limitat, estrictament, a replicar cada qüestió sense sortir-me de l'òrbita del tema consultat.

Ara bé; jo he considerat cada assumpte, enquadrant-lo dintre el cercle de les meves activitats i de la meva

especialitat per tal d'aportar una opinió fonamentada, essencialment, en l'estudi del complex econòmic de Catalunya, i això havia de produir suggerències i consideracions, que s'emmotllessin plenament en les realitats vives i en les possibilitats reals de la vida econòmico-social de Catalunya.

He de fer constar, finalment, que tenint en compte l'evolució intermitent de les lleis, principis i tendències econòmiques, com a conseqüència de l'hegemonia absoluta de la ciència i de la tècnica en la producció i en la distribució dels "béns econòmics", en establir-se la nomenclatura de l'organització comarcal de Catalunya, caldrà tenir una àmplia visió de l'esdevenidor de les modificacions que experimentarà el mapa econòmic mundial, amb motiu de la destrucció del principi de la "distribució harmònica de la producció", com a conseqüència de l'aplicació de la ciència i de la tècnica.

I, finalment, caldrà no negligir pas un aspecte tan interessant de la vida de les collectivitats humanes, com és l'estudi de les zones de pugna geo-política, que existeixen en cada moment respectiu.

Premià de Mar, 11 de juliol del 1934.

JOAN P. FÀBREGAS

President de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya

* * *

Tan aviat com vaig entrar a formar part del Consell Executiu de l'Escola Nova Unificada, vaig presentar, en un ple del Consell, una proposta de reestructuració, a base

d'una divisió comarcal, de la divisió territorial de Catalunya.

I tan aviat com vaig ocupar el càrrec de Vocal-Conseller de Finances del Consell d'Economia de Catalunya — en els primers dies d'agost de l'any passat, — vaig demanar la creació d'una ponència, per a estudiar el mateix problema. Pocs dies després, era aprovat pel Consell d'Economia, i unes hores més tard, el Govern de la Generalitat el convertia en llei, el projecte de divisió comarcal acceptat per la ponència oficial de la Generalitat, a base de trenta-vuit comarques i nou vegueries.

I si bé jo havia propugnat el projecte de Font i Sagué, basat en les trenta-sis comarques naturals — compreses les secundàries, — l'acord recaigut en la ponència representava el punt de coincidència establert entre les dues centrals sindicals i els partits republicans que es trobaven representats en el si del Consell d'Economia.

El meu primer impuls, doncs, tan aviat com vaig intervenir, d'una manera directa i determinativa, en la vida pública de Catalunya, fou el d'establir la seva nova divisió territorial, a base del sistema comarcal, anihilant, d'aquesta manera, el vell sistema provincial, que representava un escarni per a la nostra terra, i significava una monstruositat antieconòmica.

En aquest problema, de la mateixa manera que en els altres que tinguí oportunitat i potestat de determinar, en el transcurs de la meva actuació, vaig procedir d'acord amb uns estudis prèviament realitzats, i que responien a un pensament político-econòmico-social idoni i ben definit.

Capítol VI

LA CONTRAMARCA DE CATALUNYA

Jo he cregut, sempre, que la producció industrial d'un país ha de procurar assegurar-se contra tots els intents de falsificació i de competència il·legal, perquè de la conservació del seu segell, és a dir, de la seva identitat, depèn la seva potencialitat futura i la garantia que els intents de separar-la dels seus mercats habituals no pugui prosperar.

Catalunya és, per antonomàsia, la representació viva de la potencialitat industrial dels pobles hispànics. La característica essencial de l'economia espanyola, és l'agricultura. El seu més alt exponent, quant al seu aspecte industrial, són les nostres indústries.

Per altra banda, al redós del confusionisme que imperà a Catalunya, durant els mesos d'agost i setembre de l'any 1936, com a conseqüència de la desarticulació de tots els elements de direcció i de control de la nostra economia, s'efectuaren un gran nombre d'exportacions d'articles manufacturats que representaven veritables exportacions clandestines de capital.

I com que, tan aviat com em vaig fer càrrec de la Conselleria d'Economia, vaig posar en pràctica una política econòmica que permetés canalitzar totes les activitats de Catalunya, i que permetés evitar aquelles ex-

portacions, que representaven un gros perjudici per a la nostra estabilitat econòmico-financera, és pel que vaig estudiar, seguidament, la forma d'acabar amb aquelles anomalies i amb aquelles insuficiències.

El resultat dels estudis realitzats per acabar amb l'estat caòtic que imperava a la nostra reraguarda, després del 19 de juliol, fou legislar tot seguit, d'acord amb aquell pensament que des del primer moment se'm va suggerir, com a conseqüència de l'espectacle que la reraguarda oferia, al qual jo m'havia proposat posar terme, complint així el meu deure.

I aprofitant la promulgació del decret del 15 d'octubre del 1936, per mitjà del qual era creada la Junta de Comerç Exterior de Catalunya, afegia a l'esmentat Decret, en el seu article tercer, la següent disposició: "És establerta la "Contramarca de Catalunya", que serà imposada a tota mercaderia destinada a l'exportació. Queda prohibida la sortida de mercaderia o productes catalans, que no porti l'esmentada contramarca."

Crec que ningú no podrà discutir aquest aspecte del decret. Amb ell venia a acabar amb un estat de coses lamentable, tota vegada que evitava tota possible fugida de capital, realitzada per mitjà d'exportacions de productes industrials. Ensems, assegurava per a la producció catalana la seva idoneïtat en els mercats exteriors de consum.

Seria una immodèstia, per part meva, voler fer el panegíric d'aquesta disposició de tanta transcendència per a Catalunya. Em limitaré, doncs, a reproduir el comentari d'un diari afecte a la causa antifeixista, aparegut en la seva editorial de l'edició del primer de novembre del mateix any:

"El recent decret de la Conselleria d'Economia, que regula l'exportació catalana, obre unes perspectives ben falagueres. La disposició que ordena regular tota mena d'embalums i fardells de gèneres amb destí a l'exportació, marquen una nova etapa d'insospitada esperança per al nostre nom a l'exportació.

"*Made in Catalunya,* serà el rètol que a cada unitat d'expedició hauran d'expressar els expeditors de la nostra terra, com a inequívoc segell d'origen. Els productes agrícoles, i els diferents articles fabricats de Catalunya, arreu de l'estranger, eren a bastament coneguts.

"Però, malauradament, la vella etiqueta d'un control oficial exòtic, si de fet no ho ocultava, ningú no podrà negar el contrari, en dir que la procedència catalana deixava d'adquirir, en els punts de destí, la característica d'una real validesa d'origen, com ha d'escaure a qualsevol producte d'una nació exportadora.

"La nova vida econòmica de Catalunya, eixida d'un nou règim, més socialment just que l'anterior, ha creat, dins l'engranatge d'una llei de protecció, la vella manera de reconquerir l'estat oficial d'origen de les nostres mercaderies, mitjançant el manament obligat d'inscriure l'esmentat distintiu per a coneixement de tots els països, en els quals la nostra raça i els nostres gèneres han demostrat tot l'esforç d'unes generacions de treball i de nou valor de provada intelligència.

"Potser escaparà a algú la transcendència del rètol, però en té tanta, que mig mesells com som de tantes desillusions rebudes, davant els passats i encara no molt llunyans disfavors, que registra en la seva història el nostre poble, no sabem sortir encara de la grata sorpresa.

"És que *Made in Catalunya,* ultra significar l'origen,

ens dignifica i proclama, a plena llum, que existeix, en el món, amb iniciatives i característiques pròpies, una autèntica nació exportadora. No n'hi hauria prou amb què, les ardideses i dots d'emancipació en aquests moments bèllics, Catalunya havia de fer veure, a tothom de fora, del què era capaç; calia que la transcendència d'un ressò, perpetués les realitats d'unes energies i d'unes capacitats de les nostres fonts de producció. I heus ací, com l'oportunitat d'una ordre, ve a posar a Catalunya al lloc que li correspon.

"En l'aspecte industrial i comercial, aquella inscripció evitarà tota maniobra que exercien diverses empreses estrangeres, a l'empar d'una desorganització dita oficial, també exòtica, dintre el nostre territori, les quals per assegurar la preponderància comercial de llurs marques, elaboraven ací els productes d'aquestes, mentre a la seva destinació, es propagaven i es venien com articles d'aquell interessat país estranger.

"Altrament, aquestes signatures — algunes molt conegudes, — no sols enganyaven la seva clientela, sinó que malbarataven els productes catalans, i ens creaven, ensems, un ambient de desprestigi. Si la nostra llei és mantinguda en vigor — com suposem i ens en refiem — allò ja s'ha acabat.

"Hem dit que, suposem i ens en refiem. No és cap secret per a ningú, que molts cops aquestes disposicions de llei queden reduïdes a paper mullat, ja sigui per incompliment i deixadesa per part de l'autoritat competent, o bé perquè aquesta ha rebut indicacions i consells de qualsevol altre poder superior, i que és determinatiu en aquest ordre de coses, que és contrari a tot quan signifiqui dignitat favorable a tota atmosfera forana.

"L'acatament de l'esmentada disposició marcarà una fita per a Catalunya, i cal que els homes responsables que l'han creada, amb la satisfacció de tota la dignitat catalana, sàpiguen mantenir-la i fer-la complir.

"*Made in Catalunya*. Productes catalans. Pas a la nostra exportació."

* * *

El decret establint la "contramarca de Catalunya", de data quinze d'octubre, que porta la meva signatura, era publicat en el diari oficial del dia 21 del mateix mes. Aquell mateix dia entrava en vigència la nova llei, que havia d'ésser complimentada per tots els sectors productors de la nostra terra.

Tot seguit foren cursades les pertinents ordres des de la Conselleria d'Economia, per tal que arribés a tots els indrets de Catalunya la nova disposició que venia a garantir la idoneïtat i l'origen de tots els productes que sortissin de casa nostra.

Tan aviat com el treball d'execució del decret fou acabat, poguérem contemplar com gran nombre de cèl·lules productores del país posaven en pràctica els seus preceptes. La nostra producció dedicada a l'exportació tenia ja el seu segell propi.

En els primers dies del mes de desembre següent, la pràctica que determinava el decret de la "Contramarca de Catalunya", era realitzada a bastament. Alguns obstacles que sorgiren a darrera hora, motivats pel desconeiment que del decret tenien determinades potències estrangeres, foren superats per la Conselleria.

El 18 de desembre cedia el meu lloc de Conseller d'Economia de la Generalitat de Catalunya, al meu suces-

sor, amb motiu de la meva sortida del Govern, com a conseqüència de la crisi política d'aquell mes. Jo vaig perdre, a partir d'aquell instant, tota potestat de vetllar i fer complir els preceptes de l'esmentat decret.

Uns mesos després, he vist alguns productes que s'ajustaven al que jo havia preceptuat. Molts d'altres, però, els he vist desprovistos del que la llei, encara en vigència, preceptua. Jo lamento que el tomb donat a l'orientació que jo havia iniciat, hagi pogut desvirtuar la veritable essència del meu pensament. Que cadascú carregui amb la seva responsabilitat, en aquests moments transcendentals de la nostra història.

En aquest cas concret, jo no puc fer res més que limitar-me a exposar, com he fet, el fons ètic del meu pensament, i els motius que m'induïren a la promulgació del decret que venim estudiant en aquest capítol. He d'afegir, únicament, repetint paraules de Stendhal: "Que a Espanya cada un té l'orgull salvatge d'ésser de la seva pròpia opinió." L'opinió aliena no compta pas.

Capítol VII

EL DECRET DE COL·LECTIVITZACIONS

En començar aquest capítol, he de recordar un pensament del meu volgut amic i mestre, l'insigne historiador i geògraf, Gonçal de Reparaz: "El fet geogràfic engendra el social; aquest engendra l'històric, i a la seva vegada, engendra el polític, amb les varietats i reaccions que aquests produeixen i que modelen el tipus de cada nació."

Tots aquells factors de què ens parla Reparaz, han creat, a casa nostra, una modalitat especialíssima de la nostra vida industrial i mercantil, influenciant extraordinàriament les característiques essencials de la nostra producció agrícola. És una realitat viva que ha nascut de les mateixes entranyes d'aquella altra realitat que són les característiques ben definides de la diversitat comarcal de la nostra terra.

És, doncs, aquell procés històric, i l'existència d'aquells suposats d'ordre geogràfic, el que ha engendrat, a la seva vegada, l'ambient preponderant a Catalunya, que està influenciat per les grans masses proletàries, que representen un percentatge de la població, i que les converteix en un element determinatiu, en presentar-se el fet revolucionari.

A les poques hores de la sublevació militar, el poble havia triomfat plenament al carrer. Els treballadors,

per tant, donant-se compte de la transcendència del fet revolucionari, es llançaren tot seguit a realitzacions pràctiques d'ordre "immediat". Cap pensament científic, però, presidia aquelles realitzacions. L'empirisme n'era el motor propulsor.

Les incautacions estaven a l'ordre del dia. Ningú no pensava si eren econòmiques o eren antieconòmiques. Amb un impuls irreflexiu, es pretenia establir una nova societat, sense pensar que calien uns fonaments sòlids per tal que l'edifici no s'ensorrés al primer contratemps seriós.

Un bell matí, s'aixecava algú, fos qui fos, i sense que, en realitat, se li exigís una credencial que garantitzés la seva personalitat, s'apoderava d'una fàbrica, d'un taller, etc., i es convertia en nou amo i senyor de l'empresa incautada, sense tenir en compte l'esperit social que ha de presidir tots els actes d'aquesta mena.

Catalunya fou, durant més de dos mesos, un gresol gegantí en el qual bullien totes les idees, tots els pensaments i totes les interpretacions, però, sense que, en realitat, es fonguessin aquells principis divergents en un pensament científic i fonamentat en una idea motriu que regulés tot el procés històric que es volia realitzar.

Aquella situació caòtica, però, no podia pas perllongar-se. Totes les realitzacions, és a dir, incautacions, que fins aleshores s'havien portat a terme, no recolzaven en els punts bàsics que el moment permetia, ni seguien la línia recta d'una actuació nascuda d'aquell cúmul de possibilitats que cada hora i cada minut de la vida ofereixen als homes.

Els treballadors, plens d'entusiasme, i amarats d'una illusió ardent de transformar la vella societat en una

altra societat més justa i més humana, s'incautaven de tot, sense tenir en compte aquells factors, ponderables i imponderables, de què he parlat, i sense preocupar-se, tampoc, de si el que l'atiava constantment i que estava al seu costat, era un veritable treballador o bé un element de la contrarevolució infiltrat en les rengleres del proletariat.

El més atrevit, el més impetuós, el més barroer i el més intransigent, era el que es convertia, generalment, en cap i dirigent de cada una d'aquelles incautacions. Amb la seva ilusió, i absorbit per l'ambient d'excitació i de violència que imperava al carrer, ningú no es preguntava si aquelles incautacions tenien un veritable valor i si oferien perspectives de continuïtat, perquè tota la feina realitzada no fos una cosa escadussera.

I tampoc no es preguntava, l'home del poble, si aquell estat de coses podia durar: si es disposaria dels mitjans monetaris per tal d'assegurar la continuïtat del treball de les empreses o cèllules de producció incautades. Totes les realitzacions portades a terme, fins als darrers dies del mes de setembre, no eren més que una ficció, perquè els fonaments del nou edifici no havien estat encara planejats per ningú.

S'havia començat a crear una nova nomenclatura en el complex econòmic de la nostra terra, que no representava res més que un gran nombre de coses que fluctuaven en el buit. L'únic lligament que existia era un món d'illusions i de quimeres. La realitat estava ben allunyada d'aquell assaig sense coordinació ni control.

Quan el dia 27 de setembre prenia jo possessió de la Conselleria d'Economia, vaig trobar-me que el complex econòmic de Catalunya no era res més que un tot man-

cat de coordinació i d'eficàcia. Un interrogant terrible planava sobre el pròxim futur de la nostra riquesa regional. El desordre i el caos regnaven a tot arreu. Totes les realitzacions portades a terme no tenien cap valor jurídic efectiu.

Un cop establerta la nova estructuració de la Conselleria, nova ordenació que responia a les noves necessitats creades pel moviment, vaig sentir una necessitat urgent de llançar-me a la tasca, desagradable i feixuga, d'endegar aquell problema transcendental i de canalitzar els esforços descoordinats.

I calia actuar, amb rapidesa i energia, no exempta d'una acció ben calculada i ben sospesada, que ens permetés vincular els eforços desbordats i esporàdics del carrer, amb la necessitat urgent de reestructurar el complex econòmic, per tal d'assegurar la subsistència dels fronts de combat, i fins i tot de la mateixa reraguarda.

Si aquella situació caòtica hagués continuat uns dies més, la riquesa total de Catalunya hauria estat esmicolada, perquè un col·lapse imminent amenaçava acabar amb totes les ilusions i amb tots els bons desigs. I si el col·lapse hagués arribat, hauríem vist com la fúria revolucionària s'intensificava. El resultat de l'exasperació, natural i lògica, que aquella situació tràgica hauria comportat, hauria també exaltat les baixes passions, creant una atmosfera enrarida i prenyada de gèrmens morbosos, que haurien augmentat d'una manera efereïdora la matança entre els homes.

Davant d'aquesta realitat espantosa, davant d'aquesta veritat que em parlava del que el nostre país anava a perdre en unes poques hores més de follia i de desconcert, vaig optar per publicar la meva ordre del dia 2 d'oc-

tubre, demanant a tots els sectors del proletariat català que s'abstinguessin de realitzar noves incautacions, fins i tant que el nou codi ordenador de la nova vida econòmico-social a Catalunya no fos promulgat.

He de declarar, fent honor a la veritat, que d'una manera gairebé general, aquella ordre fou complimentada pels nostres treballadors. I aquell compàs d'espera permeté reflexionar serenament al nostre proletariat, sobre el què calia fer, i sobre l'enorme responsabilitat que pesava sobre l'obrer de Catalunya, en el precís moment en què es feia càrrec de la direcció dels seus propis destins.

El dia següent de la publicació d'aquella ordre, era nomenada una ponència en el Consell d'Economia, per tal d'estudiar un projecte de decret de collectivitzacions, complimentant així els apartats cinquè, sisè i novè, del programa elaborat pel Consell d'Economia de Catalunya, en el moment de la seva constitució.

La redacció del vigent decret de collectivitzacions fou una cosa delicada i laboriosa. Les línies generals de l'avant projecte, elaborat sota el dictat d'un pensament propi, foren retocades i ajustades d'acord amb el criteri de tots els altres sectors representats en el Consell d'Economia.

El dia 27 de setembre presentava al Govern de la Generalitat, per a la seva discussió, el decret definitiu aprovat pel Consell d'Economia, que representava el punt de coincidència establert entre les dues centrals sindicals i els partits republicans enquadrats en el front antifeixista.

Poques hores després, el projecte estava convertit en llei. Catalunya tenia, doncs, un nou codi ordenador de

la seva vida econòmico-social. Una vegada més, Catalunya, cap legítim de la revolució hispànica, assenyalava als altres pobles germans d'Ibèria, quin era el camí a seguir per a consolidar els avenços de la revolució.

L'elaboració del decret de collectivitzacions havia desvetllat un interès viu arreu del món. I és que la promulgació del decret de collectivitzacions implicava un nou assaig, que podia tenir una gran transcendència per als destins futurs de tota la humanitat. El dia 28 d'octubre tothom sabia ja a què havia d'atendre's, quant a la marxa de la revolució.

Seria una totxeria pretendre que amb la promulgació d'àquest decret es donava satisfacció a tothom. Era una cosa realment impossible. Mentre pels més extremistes, implicava una claudicació, pels sectors moderats representava una llei atrevida i excessivament avançada.

El que puc afirmar, però, és que el decret de collectivitzacions tenia la virtut d'acabar amb el caos imperant, per una banda, i per l'altra, fixava el camí que caldria seguir des d'aquell moment, per part de tothom sense excepció. Implicava, per tant, la canalització de l'impuls irreflexiu, ensems que assegurava, per a les masses treballadores, la consolidació d'unes realitzacions que fins aquell instant no havien tingut cap garantia efectiva de supervivència.

Donat l'ambient morbós del carrer, i l'exaltació que arreu imperava, entenc que el decret de collectivitzacions vingué a aglutinar totes les realitzacions; vingué a restablir l'equilibri, a base del nou ordre que la nova llei establia; i vingué, en definitiva, a fixar les normes determinatives econòmiques futures per a tot el país.

Però determinats sectors del proletariat català es

mostraren disconformes, al cap de pocs dies de promulgat el decret, amb les normes restrictives que el mateix comportava, i que obligava a tothom a enquadrar-se dintre els motlles d'uns preceptes que definien ben bé la fisonomia que el nou ordre econòmico-social havia de tenir.

I com que tan aviat com el decret fou conegut a l'estranger es produí una reacció violenta del capitalisme internacional, perquè l'èxit de l'experiment que anàvem a realitzar significaria un precedent per a les masses treballadores de tot el món, la burgesia internacional es llançà tot seguit a una ofensiva econòmico-financera. Poques setmanes després, aquella hostilitat exterior es transformava en un bloqueig de les nostres costes i de les nostres fronteres, que a mesura que el temps passa es va estrenyent cada dia més.

Jo no voldria estendre'm en gaires més consideracions, quant a les causes productores i als efectes "immediats" i "mediats" del vigent decret de collectivitzacions. Fins aquí m'he limitat a fer una exposició clara dels factors que determinaren la seva gestació, del pensament que va guiar la meva actuació i de les intencions que guiaven aquell pensament.

Amb el decret de collectivitzacions, exigit i aprovat per la Confederació Nacional del Treball, junt amb la collaboració dels altres sectors antifeixistes, entenc que se sentaren els principis d'un ordre revolucionari, sense el qual tot se n'hauria anat en orris, al cap de pocs dies, si els preceptes del nou ordre no haguessin entrat en funcions.

Abans d'acabar aquest capítol, voldria afegir algunes altres consideracions que són el producte d'una expe-

riència viscuda, i són també el resultat d'una realitat que no es pot defugir. Passo, doncs, a detallar alguns dels factors de pertorbació que s'han introduït en el si de l'experiment que s'està portant a terme:

1.r És necessari fer constar, en primer lloc, com a factor de pertorbació, el que no s'hagi complert d'una manera estricta el decret, ja que determinats sectors de treballadors han prescindit de la lletra i de l'esperit del decret, realitzant collectivitzacions sense fonament econòmic i científic, la qual cosa ha produït resultats negatius, dels que en realitat no en té cap culpa el decret, perquè, en aquest cas concret, no fou comprès i acatat degudament.

2.n La manca d'un esperit social en determinats sectors, ha fet que es despertés entre ells un afany utilitari i egoista inqualificables, la qual cosa els ha induït a considerar algunes collectivitats com a propietat exclusiva, en lloc de considerar-la únicament com una cosa en usdefruit. Això els ha induït a comportar-se d'una manera egoista i cruel, posant en pràctica vells procediments que hom creia ja desterrats per sempre més.

3.r Les discrepàncies entre alguns sectors de la reraguarda, com a conseqüència del desenrotllament del fet revolucionari, han produït un retard lamentable en la creació dels Consells Generals d'Indústria, l'existència dels quals és la garantia de l'èxit del decret de collectivitzacions, que no és una forma definitiva, sinó que no és més que un instrument, subtil i delicat, per arribar a la socialització total de la gran indústria.

4.t La quasi totalitat de les empreses collectivitzades s'han fet càrrec únicament, contra el que determina el decret, de l'actiu, no volent fer-se càrrec del passiu, la

qual cosa ha produït un desequilibri en les finances de les empreses.

5.è El decret preveu la creació de la Caixa de Crèdit Comercial i Industrial, que és l'organisme regulador de la distribució dels beneficis de les empreses. El seu funcionament evitarà que una fàbrica ben utillada pugui proporcionar salaris elevats, mentre que una altra fàbrica del mateix ram, mal utillada, no permeti més que salaris migrats. Els obstacles creats, que han entorpit la constitució dels Consells Generals d'Indústria, són els responsables que la Caixa encara no funcioni.

6.è L'estat d'hiperestèsia, de sobreexcitació, engendrat pel moment subversiu es féu crònic. Això produí un estat d'indisciplina social, que s'ha traduït en una disminució lamentable de la capacitat productora, el rendiment del treball, dels centres productors.

7.è Les tres quintes parts dels mercats interiors de consum estan en mans dels facciosos. Així, doncs, els nostres centres productors no troben sortida a una part importantíssima de la producció. Prop de les dues terceres parts dels nostres treballadors viuen en règim de subsidi més o menys dissimulat.

8.è En aquestes condicions, ni el Consell d'Economia de Catalunya, ni la Junta de Control Sindical Econòmic, poden complir degudament llurs funcions, tota vegada que la indisciplina social imperant es tradueix que cada un fa el que li dóna la gana, prescindint de les orientacions i de les disposicions del Consell i de la Junta, interpretant, capriciosament les collectivitzacions i vulnerant la lletra i l'esperit del decret, amb la qual cosa es crea una situació difícil a aquells organismes constituïts

per a ordenar, d'acord amb el decret, la nova vida econòmico-social de Catalunya.

Heus ací, exposades d'una manera sintètica, les causes productores de les dificultats existents. La contrarevolució ha contribuït notablement a fomentar els elements de pertorbació que venim estudiant. Aquella contrarevolució ha recolzat principalment en la tasca d'obstrucció portada a terme per aquells elements de la SISENA COLUMNA, que junt amb els de la CINQUENA COLUMNA, van minant els fonaments del nou ordre.

* * *

El vigent decret de collectivitzacions té per mòbil principal la socialització de les grans empreses mineres, industrials i mercantils. Els seus preceptes, però, regulen el funcionament de la petita indústria i del petit comerç. El decret reconeix, tàcitament, el dret de la petita propietat, que constitueix aquella petita burgesia que lluita, al costat del proletariat, contra el feixisme nacional i internacional.

Ningú no pot inculpar, doncs, el decret de collectivitzacions, del desori existent. El decret determina, d'una manera clara i concreta, el que pot ésser collectivitzat i el que no ho pot ésser. Que tothom s'atingui a l'esperit i a la lletra del decret, i la normalitat serà ràpidament restablerta. El decret de collectivitzacions no té cap culpa que algú hagi volgut trossejar-lo i hagi tingut interès a voler emplenar-lo de llot.

I no puc comprendre, com algú que ha ostentat un dels càrrecs oficials de més relleu en el Govern de la República, es pot permetre alçar la veu contra una llei acceptada i rubricada per l'organització sindical a la qual ell

pertany. Jo em permeto recordar a tothom que el sentit de la dignitat i de la responsabilitat han de presidir tots i cadascun dels actes dels homes responsables de la revolució.

Jo deia, en una altra ocasió, que el decret de collectivitzacions no és un fi, sinó un mitjà; no és l'obra acabada, sinó un instrument per a realitzar-la; instrument que reclama, però, un alt esperit de comprensió, perquè hom pugui arribar, quan les circumstàncies d'ordre interior i d'ordre exterior ho permetin, a la total socialització de la nostra riquesa.

I poso terme a aquest capítol, amb unes paraules de les que em faig responsable totalment: "Els detractors públics o encoberts de les organitzacions, hauran de dirigir-se a tots els sectors responsables de Catalunya, quan intentin impugnar el vigent codi ordenador de la nostra vida econòmico-social."

I és que, en realitat, els resultats "immediats" i "mediats" que el decret comporti, seran el resultat d'una llei que no respon al pensament ni a la voluntat d'un sol sector antifeixista determinat, sinó que és el punt de coincidència, perquè en ell hi han posat les seves mans tots els elements antifeixistes de la regió autònoma, que figuraven en el Govern de la Generalitat el dia 27 d'octubre de l'any 1936.

Que cadascú es responsabilitzi en aquests moments transcendentals de la història de Catalunya i dels altres pobles germans d'Ibèria. La Història és, des de sempre, una guerra sorda i subterrània entre la capacitat i l'audàcia. El que fa falta, en realitat, és un bon equip d'arquitectes nacionals, per a estructurar i construir la nova Ibèria.

Capítol VIII

LA FUNCIÓ DELS COMISSARIS

La complexitat de funcions que correponien a la Conselleria d'Economia, en la seva nova estructuració, em plantejà una sèrie de problemes que m'obligaren tot seguit a cercar una solució adient, tota vegada que la nova Conselleria d'Economia havia d'estendre els seus tentacles en el terreny de la quasi totalitat de les activitats, en ordre a la producció i en ordre a la distribució, de la regió autònoma.

Les circumstàncies especials que vivia Catalunya, a partir dels primers dies del mes d'agost, obligaven a la Conselleria a crear nous òrgans auxiliars de la funció directa del Conseller. Eren, com si diguéssim, altres tentacles que contribuïen a descongestionar la direcció rectora, per bé que fos el titular de la Conselleria qui fixés el pensament i assenyalés les directrius de caràcter general als elements que constituïen el Comissariat.

Les Direccions generals d'indústria, per una banda, i la del comerç, per l'altra, eren derivacions de la idea motriu que regia la marxa de tots els factors econòmics de la regió. Els comissaris, en canvi, eren elements que estaven destinats a estudiar profundament, especialitzantse amb responsabilitat, per a operar d'una manera directa

sobre el sector viu de l'economia al qual havien estat inscrits.

I eren tants els problemes que el nou ordre plantejava, i eren tantes les coses grans i petites que calia resoldre cada hora i cada minut, i era tan paorós el problema de propulsar les activitats totes, per tal que el desordre pogués ésser exclòs, que la creació dels Comissaris fou una de les idees lluminoses que els estudis realitzats abans de la revolució, i l'experiència d'aquell moment, determinaren en aquells instants febrosos de realització i de treball.

Després de dos mesos i mig de lluita i de desconcert, després de tot aquell temps d'improvisacions i de coses fetes a la tum tum, en arribar l'instant precís en què el nou ordre prenia formes concretes, i es canalitzaven tots els actes de la vida pública, la gent restava sorpresa i es mostrava desconcertada.

I davant de les noves consignes, i davant de les noves directrius que dimanaven del nou ordre, tothom acudia als centres oficials. Durant més de tres mesos, la Conselleria d'Economia fou el punt neuràlgic de la vida de Catalunya. Milers i milers de treballadors de la nostra terra convergien i es concentraven a la Conselleria, perquè allí es determinava la forma en què havia de comportar-se tothom, i es fixaven les normes sota les quals calia moure's.

Jo recordo, amb una gran emoció, i amb una satisfacció íntima, l'esforç titànic, serè i conscient, que realitzaren tots els meus auxiliars sense excepció. Jo estava rodejat d'una munió d'homes capacitats, que treballaven sota el meu dictat i obeïen les meves consignes amb una

lleialtat, amb una honradesa revolucionària i amb una abnegació, que no agrairé mai prou.

I és que a tots plegats ens unia el fervor del deure a complir, així com una espècie de mística del treball, que jo hauria volgut transmetre a totes les persones de Catalunya. Els Comissaris es compenetraren tot seguit d'aquell esperit que niava en el si de la Conselleria, i es comportaren tot seguit d'una manera que no desdeia pas de la dels altres elements que els havien precedit en la tasca reconstructiva que estàvem realitzant.

L'esquadra facciosa, ajudada d'una manera encoberta pels vaixells de guerra italians i alemanys, bloquejava les nostres costes i ensorrava els vaixells que ens portaven carbó. El comissari de carbó rebia la consigna, i l'executava d'una manera admirable, de posar en marxa l'explotació de totes les mines de carbó de Catalunya. I com que calia completar la producció autòctona amb la importació de carbons estrangers, organitzava aquella importació. Fins el 18 de desembre, Catalunya no trobà a mancar el carbó. Les indústries de guerra, i les que no ho eren, funcionaren normalment. Els serveis de ferrocarrils eren tan normals com fins abans del 19 de juliol.

El Comissari del suro, posem per cas, estudiava sobre el terreny les característiques de la indústria tapera i vetllava per ella. Sota el seu dictat era prohibida l'exportació del suro en brut i en "carrats", per tal que aquella indústria, tan genuïnament catalana, no es trobés ben aviat mancada de matèria prima.

El Comissari de la pell constituïa una Junta Reguladora de la Importació i Exportació de pells de totes menes. Igualada, i altres grans centres productors del

ram de la pell, veien així assegurada la regularitat del seu treball, i controlaven la importació i l'exportació.

La Comissaria de Fibres Tèxtils realitzava una tasca meravellosa, que havia de contribuir a aminorar, en una part important, la precària situació en què ha viscut, des del primer moment, aquest important sector de la nostra indústria.

I així per l'estil s'anaven creant noves Comissaries, que eren altres tants braços del Conseller, que d'aquesta manera feia arribar la seva acció a tots els indrets del país, ensems que intervenia, directament, en totes les activitats de la producció i de la distribució de la nostra terra.

La Comissaria de la Fusta; la Comissaria general d'Aigua, Gas i Electricitat; la Comissaria tècnica de les Potasses; la Comissaria General del Comerç exterior, íntimament lligada amb la Comissaria Tècnica del mateix ram, eren elements auxiliars, que permeteren la realització de la tasca gegantina portada a terme en el transcurs de vuitanta dies a la Conselleria d'Economia.

I la feina dels Comissaris no es limitava, única i exclusivament, a una funció burocràtica exercida des de llur despatx; era una tasca mixta d'estudi i control directe, per l'actuació també directa sobre el cos viu de l'economia, com ja he dit abans.

Sota l'impuls del cos de Comissaris de la Conselleria d'Economia de la Generalitat, els primers dies del mes de desembre darrer, Catalunya donava ja el seu màxim rendiment, en allò que era possible, i que depenia exclusivament de la potestat del òrgans de govern de la regió autònoma, i que no estaven, per tant, mediatitzats per la influència exterior.

En aquells moments, les mines de carbó, les de potassa, i totes les altres explotacions mineres de Catalunya, donaven el seu ple rendiment. I si alguns comissaris no podien realitzar totalment la tasca que els estava encomanada, era perquè, com en el cas de la Fusta, ensopegava amb dificultats que estaven per damunt dels mitjans del Govern de la Generalitat.

En dedicar un capítol a la funció dels comissaris, en aquesta nova etapa de la vida econòmica de Catalunya, he volgut retre un acte de justícia als meus auxiliars de les comissaries, ensems que posar de relleu unes normes de treball que responien a un pla concebut en temps anteriors de calma, d'estudi i de reflexió.

Capítol IX

LA FUNCIÓ DE LES DELEGACIONS REGIONALS I SOTS-DELEGACIONS COMARCALS

La nova divisió territorial de Catalunya, creada pel decret del 27 d'agost del 1936, em plantejava una sèrie de problemes, la solució dels quals calia cercar en la cooperació d'elements que residissin en els llocs on les diverses facetes dels problemes tenien lloc.

Jo he estat, en tots els temps, un defensor fervent de la descentralització, i quan he sentit que fortes personalitats propugnaven la descentralització política, però reclamaven la centralització econòmica, m'he mostrat sempre disconforme.

I és que la uniformitat no ha creat mai més que coses forçades i contra natura. És precisament la diversitat de la vida allò que constitueix els fonaments de l'equilibri d'aquella mateixa vida. És aquella diversitat la que matitza el pensament humà, i li treu aquell sentit estereotipat, rígid i deformat que li dóna l'uniformisme.

I si en l'ordre polític hom considera lògic el concepte descentralitzador, jo pregunto: ¿quines són les causes que justifiquen la incompatibilitat d'aquella diversitat amb les essències de la vida econòmica?

Jo crec incompatible un règim de llibertat política amb un sistema d'economia dirigida. El que no crec incompatible, ans al contrari, ho considero una cosa viable, lògica i el més natural del món, és la vinculació d'un règim d'economia liberal amb un altre règim de política liberal.

Estimo, per tant, que voler compaginar un règim polític federalista amb un règim polític centralista, es tant com voler fusionar dues coses que es repugnen i es rebutgen instintivament. Crec que una àmplia descentralització de la vida econòmica, no vol dir descoordinació de les activitats de les cèllules descentralitzades amb el pensament rector que ha d'orientar tot el complex econòmic del país.

Creades les trenta-vuit comarques a Catalunya, calia, si és que es volia tenir un nexe directe amb cada una d'aquelles comarques, nomenar un sots-delegat comarcal, que representés una continuació de la Conselleria en la seva demarcació, i que gràcies a aquell nexe establert, jo no em trobés orfe en els més apartats recons de Catalunya.

I heus ací perquè, tan aviat com les preocupacions del decret de collectivitzacions, i les altres que comportaven la reestructuració de la mateixa Conselleria, desaparegueren, em vaig dedicar, tot seguit, a establir els sots-delegats a les comarques, per tal que el meu pensament sobre aquest aspecte del nostre problema econòmic, no es trobés privat dels elements d'acció directa que li eren indispensables.

I com que la realitat de la nova divisió territorial de Catalunya era que existien també nou regions o vegueries, és per això que vaig decidir nomenar els delegats

corresponents, per tal que em servissin d'element orientador de les sots-delegacions creades, i exercissin, prop d'elles, un control rigorós que se m'hauria escapat de les mans sense l'ajut valuós dels delegats.

Eren múltiples i variades les funcions que havien d'exercir els sots-delegats de les comarques, i que havien d'ésser després degudament coordinades pels delegats. Aquelles delegacions recollien les aspiracions, les necessitats i les possibilitats de cada comarca, i en feien un estudi del grup de comarques que comprenia la regió, la qual cosa simplificava el meu treball personal d'estudis i de determinacions.

¿I qui millor que els propis sots-delegats comarcals per a estudiar les característiques de llurs demarcacions? ¿I qui més autoritzat que ells per a conèixer les fonts de riquesa de cada comarca; per a conèixer, a fons, les necessitats i les possibilitats de llurs territoris? D'aquesta manera, els interessos comarcals es trobaven perfectament representats, i els seus neguits trobaven un ressò directe en l'alta direcció de la vida econòmica de Catalunya.

Ells estaven encarregats d'estudiar i de propulsar la coordinació de la producció agrícola i industrial; de considerar la viabilitat d'unificar la distribució, i d'intensificar la cooperació. També era missió seva proposar els mitjans per a fomentar el crèdit en el camp, i d'aglutinar-ne les riqueses disperses.

I són també els sots-delegats els qui, amb més fonament de causa que ningú, poden estudiar i aconsellar les normes per a arribar a la industrialització dels productes animals i vegetals, i l'aprofitament dels sub-productes de les demarcacions foranes.

És aquesta una tasca de gran envergadura, que reclama una organització científica, per tal de donar el rendiment indispensable i per a arribar a la revaloització dels productes del camp, que en tot temps restaren al marge dels beneficis que els sectors industrials tenien del millorament de les lleis socials i de la política econòmica del país.

Tinc la plena seguretat — i l'experiència recollida durant prop de vint-i-cinc anys d'actuació en la direcció de grans empreses industrials, i d'organismes de reordenació econòmica i d'expansió comercial, m'autoritzen a emetre aquesta opinió, — que la descentralització portada fins a les seves darreres conseqüències, és una cosa profitosa per al progrés i per al major desenrotllament de la riquesa d'una nació.

I és que el major rendiment i la major eficàcia de tots aquells serveis que han estat desvinculats, cal cercar-la en la major aptitud de cada comarca. Major aptitud, com deia en un capítol anterior, nascuda d'un coneixement més profund que cada unitat comarcal té de tots els seus problemes i de tots els seus factors, ponderables i imponderables, que d'altra manera escapen, inexorablement, a l'organisme més extens que és el regional o el nacional.

Ningú no pot negar que cada comarca coneix millor les seves necessitats en "potència", i això té, en l'ordre econòmic, una importància cabdal, que m'ha induït sempre a aconsellar la màxima descentralització dintre una forma orgànica d'estructuració nacional. I és que aquesta forma respon plenament a les característiques dels suposats geogràfics, dels suposats econòmics, i, fins i tot, dels suposats ètnics d'un complex nacional.

I torno a insistir que aquella diversitat no perjudica pas l'acció rectora, la qual ha d'assenyalar, naturalment, a les comarques, les directrius, d'una manera general si bé no específica, a la política econòmica a seguir per aquelles comarques, tota vegada que la màxima responsabilitat té una més àmplia visió, com a conseqüència de la possessió i aglutinament de tots els aspectes locals, de l'ambient econòmic mundial i de les necessitats totalitàries per a l'organització comercial.

La nova estructuració econòmico-social de Catalunya reclamava, així mateix, la creació de les sots-delegacions comarcals, que a la seva vegada havien d'influir prop dels regidors d'economia de tots els Ajuntaments de la regió autònoma. D'aquesta manera, el control del Conseller radiava i s'estenia per tots els centres de producció.

Calia vetllar, també, per l'estricte compliment del que determina el vigent decret de collectivitzacions, tant pel que afecta a les collectivitzacions pròpiament dites, com pel que es relaciona amb els comitès de control, que tenen també una important missió a realitzar en aquest procés de transformació que s'està operant a casa nostra.

I fins i tot, aquesta gamma, ben coordinada, d'elements efectius representats pel miler i escaig de pobles enclavats dins de la regió autònoma, hauria servit, si la crisi política del mes de desembre no hagués vingut a truncar les realitzacions del meu pensament, perquè la Junta de Comerç Exterior hagués autoritzat les exportacions i importacions, d'una manera ben fonamentada. Els sots-delegats comarcals, assessorats pels Consellers d'Economia municipals, haurien estat uns auxiliars valuosos.

Els delegats regionals o de veguerìes, els sots-dele-

gats comarcals, i els Consellers d'Economia de tots els Ajuntaments de Catalunya, eren concentrats al Palau Nacional de Montjuïc, el dia 5 de desembre de l'any passat — vetlla de la Primera Jornada de la Nova Economia. — Després d'un discurs d'exposició sobre la significació de l'acte que realitzàvem, entrava de ple a desgranar les principals funcions encomanades als delegats, als sots-delegats ,i fins i tot als Consellers municipals d'economia.

Per tal de concretar d'una manera més exacta la missió de tots aquells elements depenents, d'una manera directa o indirecta, de la Conselleria d'Economia vaig a transcriure les més substancials d'aquelles funcions:

a) Presidir per delegació del Conseller d'Economia de la Generalitat, o en nom de la Junta de Control Sindical Econòmic, les assemblees de treballadors d'empreses que tinguin diversos establiments dins la demarcació de la seva competència, així com les assemblees que hagin de celebrar-se en cas d'empat en empreses de més de cinquanta i menys de cent obrers, per tal de decidir sobre llur collectivització.

b) Vigilar el compliment dels decrets de caràcter econòmic, dimanats del Consell de la Generalitat; les ordres dictades pel Conseller d'Economia, i totes les disposicions i instruccions que hagin estat donades pels òrgans competents de la Conselleria, proposant, si escau, les sancions adients als infractors.

c) Estudiar els problemes econòmics que es plantegen a les comarques o a les demarcacions respectives, i proposar al Conseller d'Economia, a través de les normes orgàniques establertes, les mesures que creguin convenients per a llur solució.

d) Emetre els informes que solliciti la Conselleria sobre qüestions econòmiques, que afectin les activitats industrials i comercials de les respectives comarques.

e) Informar els expedients sollicitant permisos d'importació i exportació, que afectin empreses industrials o mercantils establertes en llur demarcació, d'acord amb les facultats i les normes establertes per la Junta de Comerç Exterior.

f) Les altres funcions que els siguin encomanades per disposicions dels diversos òrgans de la Conselleria d'Economia de la Generalitat.

h) Tant els delegats com els sots-delegats de les regions o vegueries i a les comarques, així com els Consellers municipals d'economia, han de vetllar per l'exacte compliment de les disposicions legislades, ja que les lleis que es promulguen responen a l'acord previ de les organitzacions sindicals i partits antifeixistes, representats en el Consell de la Generalitat, i han d'ésser, per tant, acatats per tothom.

* * *

Heus ací, exposat d'una manera breu, el pensament que presidia la creació de les delegacions i sots-delegacions foranes. Durant les sis setmanes escasses que vaig dirigir i orientar el cos de delegats i sots-delegats, vàrem anar perfilant el codi que determinava llur actuació, i que els convertia en altres tants tentacles directes, de la màxima responsabilitat en la direcció de la vida econòmica de la nostra terra.

Després del 18 de desembre, he restat totalment al marge d'aquest ordre d'activitats. Jo pensava convertir tots aquells elements — i per aquesta raó vaig reunir-los,

junt amb els altres centenars de consellers regidors d'economia, en el Palau Nacional de Montjuïc, per explicar-los l'abast d'aquell pensament — en veritables executors d'unes normes determinatives. Ells haurien estat els instruments executius, que haurien restablert l'ordre a la reraguarda, amb la qual cosa s'hauria reinstaurat la disciplina social, que molts mesos després encara era inexistent.

I és que, per a complimentar tots i cada un dels variats aspectes d'un pla prèviament estudiat, cal haver-lo gestat en la nostra pròpia consciència o bé haver-lo viscut amb el seu progenitor, i haver-lo també comprès i interpretat d'una manera absoluta que permeti anar a la seva realització amb un veritable fonament de causa.

Capítol X

LA JUNTA DE CONTROL SINDICAL ECONÒMIC

En fer-me càrrec de la Conselleria d'Economia, em vaig preocupar tot seguit de reestructurar aquell departament, d'acord amb les exigències del moment i a tenor de les noves necessitats que la nova situació creava. Calia, doncs, donar a aquest departament una estructuració que en alguns aspectes tingués un caire netament sindical.

I calia donar-li aquell caire netament sindical, perquè un organisme com la Junta de Control Sindical Econòmic, havia d'estar format amb representants d'ambdues centrals sindicals, tota vegada que era l'organisme que més tard seria el que es fes càrrec de l'aplicació dels preceptes del decret de collectivitzacions que anava a preparar tot seguit.

La Junta de Control Sindical Econòmic es va constituir amb tres representants de la U. G. T. i altres tres de la C. N. T., sota la meva presidència directa o bé delegada. Calia establir aquesta igualtat, en els càrrecs representatius d'ambdues centrals sindicals, per tal d'evitar suspicàcies i males interpretacions, que haurien nas-

cut seguidament, si no hagués tingut un esperit equànim i no hagués procedit amb tota correcció.

I és que a mi no em preocupava el nombre d'afiliats que tingués cada una de les sindicals, per a determinar el nombre dels seus representats dins la Junta. El que jo volia, i crec que ho vaig aconseguir plenament, era crear una Junta constituïda integralment per elements treballadors, que es reunissin a base d'una plena i mútua confiança.

La tasca d'aquella Junta era una cosa massa delicada perquè no estudiés acuradament el problema, i no li imprimís aquell sentit de responsabilitat i d'imparcialitat que ha estat una de les característiques més essencials del meu temperament orgànic i creador, en tots els temps i en totes les circumstàncies.

La veritat és que, des del primer moment, em vaig donar compte de l'enorme influència que l'actuació de la Junta de Control Sindical Econòmic havia de tenir per a assegurar l'èxit del decret de collectivitzacions. I en aquells moments, recordava perfectament aquelles paraules de Proudhon plenes de visió i d'humanisme: "La societat solament viu de transaccions."

Hauria estat un error constituir la Junta amb funcionaris, per bé que haguessin estat persones equànimes i fidels complidores de llur deure. Els treballadors tenen una psicologia, i empren un llenguatge molt diferent del que generalment s'usa en els centres burocràtics.

I això hauria produït, de bell antuvi, una sèrie de tivantors, que haurien donat lloc que es formés un ambient de desconfiança i d'hostilitat entre els encarregats de determinar l'execució dels preceptes del decret i els treballadors que havien de portar a la pràctica

les consignes donades per aquell organisme suprem.

En aquestes condicions, vaig creure — i el temps s'ha cuidat de provar que trepitjava terreny ferm — que la Junta de Control Sindical Econòmic havia d'ésser integrada, totalment, per representants de les dues centrals sindicals, que eren, a la seva vegada, altres obrers manuals.

I tan aviat com la Junta entrà en funcions, i posà mans a la feina per complimentar les disposicions promulgades, hom pogué constatar que el pensament que havia guiat l'estructuració donada, responia a una comprensió clara i precisa de les circumstàncies del moment.

No hi ha pas cap dubte que han sorgit moltes dificultats, que s'han presentat molts entrebancs, i que han sorgit molts obstacles a la Junta de Control Sindical Econòmic, per a fer complir les disposicions del decret. Però és indubtable que tots aquells obstacles haurien estat multiplicats, si la construcció de la Junta hagués respost a unes altres directrius.

Per tal de donar una idea més acabada del que és i representa, així com de la forma en què està constituïda l'esmentada Junta, transcric a continuació la part del decret mitjançant el qual és creat aquell organisme, la missió del qual és de tanta transcendència per a portar a terme les noves formes socials que el nou codi ordenador de la vida econòmico-social a Catalunya determina:

Decret

Les evolucions que ha sofert el Departament d'Economia, amb la separació dels Serveis d'Agricultura primer, i el desglossament dels Serveis Públics feta darre-

rament, aconsellen d'anar a una nova estructuració dels serveis propis d'aquell Departament, la importància dels quals no cal subratllar, si es té en compte que el nou ordre econòmic ha d'ésser el fonament del benestar social, que el poble ha conquistat amb la lluita heroica contra el feixisme.

L'organització de la reraguarda té avui una importància cabdal, si es vol assegurar aquella victòria. En aquest sentit, cal que els òrgans del Consell de la Generalitat responguin plenament a les necessitats del moment econòmic que travessa Catalunya, de forma que l'orientació als treballadors, i la revalorització de llur obra, sigui voltada de les màximes garanties de seguretat i eficàcia.

Per tot el qual, a proposta del Conseller d'Economia, i d'acord amb el Consell,

DECRETO:

Article 1.r El Departament d'Economia tindrà com a autoritat superior el Conseller d'Economia, i com a organisme consultiu i assessor, el Consell d'Economia de Catalunya, que actuarà sota la presidència del dit Conseller, subjectant-se a les disposicions dictades o que es dictin en el successiu.

Article 2.n És creada, dintre del Departament d'Economia, la Direcció General d'Indústria i Comerç, que regentarà i coordinarà els serveis propis del Departament.

El Director general d'Indústria i Comerç serà nomenat per acord del Consell de la Generalitat, a proposta del Conseller d'Economia.

Article 3.r Els serveis propis del departament d'Economia constituiran:

El Grup A. Junta del Control Sindical Econòmic de Catalunya, que entendrà en:

a) Collectivitzacions.

b) Incautacions.

c) Control obrer.

d) Control de resultats de collectivitzacions.

e) Oficina Reguladora del Pagament de Salaris (de funcionament transitori, fins i tan no vingui ordenat definitivament pel servei de Crèdit Industrial).

f) Cooperatives i Mutualitats.

El Grup B. Departament tècnic d'Indústria i Comerç, les funcions del qual seran les següents:

a) Assessoria tècnica de la Indústria.

b) Assessoria tècnica del Comerç Exterior.

c) Assessoria tècnica de Mines.

d) Seguretat i higiene industrials.

e) Inspecció i Investigació Tècnico-Industrials (Metalls Preciosos, Calderes, etc.).

f) Regulació d'Indústries (creació de noves o reducció de les existents, d'acord amb les necessitats del consum).

g) Cens, mapa i estadística econòmica.

h) Primeres matèries.

i) Fonts d'energia.

j) Electrificació integral de Catalunya.

k) Control dels centres productors i consumidors (mercats interiors i exteriors).

l) Control tècnic dels mètodes de treball i cost de fabricació.

m) Indústria de la Construcció.

n) Control del Comerç exterior (cèllules de vendes).

o) Règim aranzelari.

p) Règim de les indústries mineres i minero-metallúrgiques.

Els Organismes anexos, que seran:

a) La Comissaria de Serveis Elèctrics.

b) La Comissaria de Combustibles (sòlids i líquids).

c) La Comissaria de fibres tèxtils.

d) L'Institut d'Investigacions Econòmiques.

e) Oficina de Propaganda Econòmico-Social.

Article 4.t La Junta del Control Sindical Econòmic de Catalunya, estarà presidida pel Conseller d'Economia, el qual dictarà les disposicions que regularan la seva composició i el seu funcionament.

Article 5.è El Departament Tècnic d'Indústria i Comerç estarà integrat:

A) Per un organisme rector que serà el Comitè Permanent, presidit pel Director general.

B) Pels centres executors que seran:

a) Les nou Delegacions regionals, amb jurisdicció, cada una d'elles, en una de les nou regions creades pel Decret de data 27 d'agost del 1936 (Diari Oficial del 9 de setembre), i amb residència a la respectiva capital.

b) El Laboratori General d'Assaigs i Investigació.

c) La Delegació de Mines de Catalunya.

Article 6.è Queda facultat el Conseller d'Economia per crear o adoptar els òrgans administratius del seu Departament necessaris per al compliment del present

Decret. Així mateix, queda autoritzat per a dictar les disposicions complementàries per a la seva execució.

Article 7.è Queden derogades totes les disposicions que s'oposen al que preceptua aquest Decret, que entrarà en vigor el dia següent al de la seva publicació al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

Barcelona, 2 d'octubre del 1936.

* * *

Diu un vell proverbi popular, que l'experiència és la mare de la ciència. I l'experiència ha posat de relleu que la Junta de Control Sindical Econòmic no ha donat tot el rendiment que d'ella hom esperava, en el transcurs d'aquests nou mesos d'actuació.

I aquella deficiència no és pas el resultat d'una incompetència dels seus components. I si la seva actuació no ha donat aquell resultat totalment eficient que es calculava, és perquè, en l'aplicació del decret de collectivitzacions, ha ensopegat sovint amb dificultats moltes vegades insuperables, engendrades per causes alienes a la seva voluntat, a l'esperit de sacrifici i a l'esforç constant dels membres de la Junta.

Ells també han considerat que el primer factor de pertorbació, que s'ha immiscuït en el seu camí de realitzacions, esterilitzant bona part de la feina, ha estat el no compliment estricte del que preceptua el decret, ja que amplis sectors de treballadors han prescindit, parcial o totalment, de la lletra i de l'esperit de la llei promulgada.

I és clar, en aquestes condicions, s'han llançat a realitzar collectivitzacions, que algunes vegades no tenen

cap fonament econòmic ni científic, creant un ambient enrarit i una hostilitat oberta contra el decret, que en realitat, repeteixo, no té cap culpa que en alguns casos no hagi estat comprès i acatat.

I també s'ha fet sentir en el si de la Junta de Control Sindical Econòmic, l'existència d'aquella indisciplina social, i la manca d'elements coercitius morals, per a obligar que tothom doni el rendiment necessari, i subjecti la seva actuació al que prescriu el nou codi ordenador de la vida econòmico-social de Catalunya.

Ha estat un altre factor preponderant de pertorbació, l'existència d'una falta de respecte al veritable esperit que anima el decret de collectivitzacions, així com la pugna que existeix entre els seus preceptes i determinades orientacions de caràcter sindical.

Per totes aquestes causes, la Junta de Control Sindical Econòmic no ha pogut complir degudament les seves funcions, puix que aquell estat morbós, que ha vingut imperant en el transcurs dels darrers mesos, féu que cada un fes el que li donava la gana, prescindint de les orientacions i de les disposicions del Consell d'Economia i de la Junta de Control Sindical.

Tant és així, que tothom interpretava subjectivament la collectivització, i vulnerava els seus preceptes, creant una situació difícil i delicada a la Junta de Control Sindical Econòmic, que estava encarregada de vetllar per tal que no fossin desvirtuats la lletra i l'esperit del decret.

En aquestes condicions, és necessari que hom vagi a l'aplicació rigorosa i estricta dels preceptes que determina el vigent decret de collectivitzacions, sense permetre que siguin desvirtuats, en el més mínim, per cap causa ni cap excusa. El prestigi primer, i l'eficàcia des-

prés, de la Junta de Control Sindical Econòmic, depenen de l'execució d'aquestes directrius.

És convenient que tothom comprengui les coses, i que ningú vulgui fer demagògia pertorbadora. Com diu Bossuet: "La illusió que les coses són com un voldria que fossin, és el pitjor desordre de l'esperit."

Capítol XI

LA JUNTA DE COMERÇ EXTERIOR

Com he dit en una altra ocasió, el comerç exterior representa el camí pel qual es canalitza la potencialitat econòmica d'un poble. Mitjançant aquella canalització s'obté una valorització del producte del treball, com a conseqüència que és posada en valor la riquesa intrínseca de la collectivitat, amb la qual cosa s'assegura aquell progrés que és la base de la consolidació de l'ordre de què ens parla Proudhon.

I deia, també, que és tanta la importància que té assegurar el comerç exterior d'un poble, que a partir de l'instant en què vaig fer-me càrrec de la Conselleria d'Economia de la Generalitat, la meva primera preocupació — després d'haver concebut les directrius del decret de collectivitzacions, — fou assenyalar les directrius del nostre comerç exterior per tal de posar terme a l'estat caòtic que imperava, durant els mesos d'agost i setembre, en aquest sector tan important de les nostres activitats econòmiques.

Donada la importància de la Junta de Comerç Exterior, i per a comprendre millor tot l'abast del meu pensament en decidir-me a donar vida a aquest organisme vital, l'actuació del qual tant havia d'influir en el desenrotllament de les nostres activitats econòmiques, i en

l'endegament dels variats problemes que el moviment plantejava a la regió autònoma, transcric a continuació el decret de data 15 d'octubre de l'any passat:

Decret creant la Junta del Comerç Exterior

En constituir-se l'actual Consell de la Generalitat, va fer públic el seu programa de realització immediata. Es declara, d'una manera concreta, en aquest programa, que la Generalitat emprendria la reconstrucció econòmica del país, a base dels postulats aprovats pel Consell d'Economia de Catalunya, que en ordre al comerç exterior preconitzen un règim de control. Cal, doncs, portar a la pràctica aquest punt tan important del programa del Consell.

El comerç exterior de Catalunya s'ha de dirigir com una sola i gran explotació, única manera de resoldre les difícils i complexes qüestions que presenta aquest aspecte de l'Economia.

La centralització en un sol organisme del control de les exportacions i de les importacions, representarà un considerable perfeccionament, mitjançant l'aplicació del principi collectivista industrial, i del règim de monopoli del comerç exterior. Es suprimeixen, fonamentalment, els intermediaris innecessaris, veritables paràsits de la producció, i, per tant, es lluita contra tot benefici que no recolzi sobre el treball i que tendeixi a l'encariment del valor dels productes.

D'altra banda, cal tenir present que la partida més important de la balança de pagaments, és la mercantil, o sigui la relació entre la importació i l'exportació.

En fixar el règim del comerç exterior, és precís te-

nir en compte les circumstàncies anormals derivades de la guerra contra el feixisme.

L'economia catalana, amb les possibilitats que ofereixen l'exportació de productes, no solament compensarà la manca dels mercats interiors ocupats pels rebels, sinó que acusarà, sens dubte, un progrés extraordinari, descongestionant les grans quantitats de productes emmagatzemats i de *stocks* que avui existeixen. Per això cal que la Generalitat prengui totes les mesures necessàries per a garantir i ampliar aquella possibilitat d'exportació.

Per tot el qual, a proposta del Conseller d'Economia, i d'acord amb el Consell,

DECRETO:

Article 1.r És creada la Junta del Comerç Exterior de Catalunya, que presidirà el Conseller d'Economia o la persona que ell delegui, i que estarà integrada per quatre vocals representants dels Consellers de Finances, Agricultura, Economia i Proveïments. Les oficines administratives, de dita Junta, estaran adscrites al Departament d'Economia.

Article 2.n A partir de la data de promulgació d'aquest Decret, queda intervingut tot el comerç exterior de Catalunya, de forma que tota exportació i importació de primeres matèries i productes manufacturats, haurà d'ésser autoritzada per la Junta del Comerç Exterior de Catalunya.

Article 3.r És establerta la "contramarca de Catalunya", que serà imposada a tota mercaderia destinada a l'exportació. Queda prohibida la sortida de mercaderies o productes catalans que no portin dita contramarca.

Article 4.t L'incompliment del preceptuat en el pre-

sent Decret, serà considerat delicte de contraban, i serà sancionat d'acord amb el que disposen les lleis penals vigents.

Barcelona, 15 d'octubre del 1936.

* * *

Amb la creació de la Junta de Comerç Exterior anava a començar un assaig d'una importància estimable, i que perseguia, com a principal objectiu, acabar amb el desordre i les immoralitats que regnaven a la reraguarda. El nou organisme havia de contribuir, també, a aminorar l'atur forçós, ja que tendia a posar en moviment, per mitjà de l'exportació, bona part de la riquesa del país que restava en "potència".

En crear la Junta de Comerç Exterior, tenia el ferm propòsit d'arribar fins a les darreres conseqüències. Jo sabia perfectament que calia acabar amb la manca de control que havia existit durant prop d'un trimestre. Fins aquell moment es realitzaven exportacions incontrolades i al marge dels preceptes reguladors del nostre intercanvi amb l'exterior.

Ultra aquells efectes d'ordre fiscal i la necessitat de vetllar per les reserves econòmiques de Catalunya, que em guiava a promulgar aquell decret, existien altres factors d'ordre purament econòmic i financer, que em determinaven a actuar amb tota rapidesa i amb la màxima energia.

I és que els pobles hispànics havien perdut una part importantíssima — prop de les seves tres quintes parts — dels mercats interiors de consum, que es trobaven en mans dels facciosos. I això representava un "handicap"

seriós per a l'equilibri de la nostra Balança comercial, i per efectes derivatius, de la nostra Balança financera.

Calia, doncs, crear aquell organisme, i establir una legislació adient, per tal que les possibilitats que ofereix l'exportació de productes catalans permetés compensar, no solament aquella manca dels mercats interiors, ocupats pels rebels, sinó que donés lloc a un progrés necessari, degut a la possibilitat de descongestionar els grans *stocks* existents.

La Junta del Comerç Exterior tenia l'encàrrec d'aglutinar totes les iniciatives privades i tots els esforços esporàdics, fins arribar a l'establiment del "Monopoli" absolut del nostre comerç exterior. Si hagués tingut temps d'acabar el pla iniciat, hauria arribat fins el fons de la qüestió.

En un altre llibre recentment publicat, he tractat, extensament, els diversos aspectes del problema, i he explicat, a bastament, el meu pensament sobre el que ha d'ésser una Junta de Comerç Exterior, en aquests moments, per a salvar l'economia del país de la desfeta que l'amenaça (1).

En fer-me càrrec de la Conselleria d'Economia, portava un ampli pla de realitzacions, quant a l'ordenació del comerç exterior de Catalunya. Ultra aquells coneixements que l'estudi de l'economia en general proporciona a tots els especialitzats en matèries econòmiques, sobre el que és i representa el comerç exterior, comptava en el meu haver amb l'experiència de més de vint anys d'actuació.

Jo havia creat, l'any 1919, un organisme d'expansió

(1) "Els Factors Econòmics de la Revolució", pàgs. 65 a 72.

comercial, que reunia alguns milers d'industrials i exportadors d'Ibèria. Durant aquest llarg període d'actuació, he realitzat viatges d'estudi i d'organització de mercats, per tots els grans centres de consum del món.

D'una manera teòrica i pràctica, coneixia perfectament quines eren les possibilitats, les característiques i les condicions especialíssimes de tots i cadascun dels centres productors d'Ibèria. Sabia, perfectament, i coneixia a fons, les zones productores, i no eren cap secret per a mi el volum quantitatiu i el valor qualitatiu dels productes hispànics susceptibles d'ésser portats a l'exterior.

Com a conseqüència d'aquells coneixements, i dels viatges realitzats en els principals mercats de l'Amèrica septentrional i de l'Amèrica meridional, de l'Europa septentrional, de l'Europa central, del pròxim Orient, de l'Àfrica oriental i occidental, d'Austràlia i Filipines, jo sabia perfectament quins eren els mercats exteriors de consum susceptibles d'absorbir, en aquests moments, l'excés de la producció dels pobles hispànics.

I és per tot això que coneixia, a bastament, la importància que té el foment de l'exportació, com a vàlvula de sortida per a la producció, la qual cosa serveix de suport al treball nacional. No podia oblidar, un sol moment, que l'augment o bé el descens de l'exportació, havien de reflectir, immediatament, en el nivell de vida de la nostra collectivitat.

No vull fer-me més extens, en aquesta part del meu llibre, perquè si hagués d'exposar totalment el pensament que em guiava, i que tampoc no havia estat improvisat ni elaborat des del meu alt lloc de responsabilitat oficial — com s'esdevé sempre en el nostre país, — sinó que res-

ponia a un pla estudiat, i fins i tot practicat — encara que parcialment, — durant molts anys, seria una tasca interminable.

El que sí vull dir, és que no ignorava que sense una ordenació immediata del nostre comerç exterior, que permetés impulsar les nostres exportacions i mediatitzar les importacions, dintre de breus mesos ens trobaríem en una situació precària i extraordinàriament perillosa, perquè hauríem perdut moltes de les possibilitats que aleshores existien per a crear divises a l'exterior.

No és un secret per a ningú, que tota política d'expansió ha d'inspirar-se en el principi que "l'exportació és una operació de canvi, i que per tal que aquella exportació sigui profitosa per al país que la realitza, cal que trobi una compensació en altres mercaderies".

Jo veia aleshores que el govern central no tenia un pensament ben definit, ni donava a conèixer les seves normes determinatives per a orientar el comerç exterior, que havia quedat esmicolat, de la mateixa manera que la major part dels instruments governamentals de què els poders públics disposen.

El bloqueig de les nostres costes i de les nostres fronteres, que ja es dibuixava; la proximitat de la campanya tarongera; la necessitat de procurar-nos grans reserves de divises a l'exterior — amb la qual cosa es podria evitar en part l'exportació de metall daurat — i la premura de divises estrangeres que teníem a Catalunya — i que el Govern central ens proporcionava amb comptagotes — per tal d'adquirir carbó, cotó, sosa càustica i altres matèries primes, eren problemes que no em deixaven dormir.

I al cap de tres mesos de revolució, el Govern central

no tenia pas una determinació presa, ni donava senyals de vida que ens demostressin que estava preparat, o que almenys es preocupava, d'establir un pla de política econòmica a l'exterior, degudament concebut.

Els primers dies del mes de novembre concertava, amb l'Associació de Colliters de taronges, de Múrcia, un conveni per mitjà del qual la Junta de Comerç Exterior adquiria una part important de la producció tarongera d'aquella regió. En aquells moments, tenia ja organitzada a l'exterior la venda d'aquella producció. Signat el contracte, feia un avenç a l'esmentada Associació d'Exportadors.

Al costat d'aquesta i altres realitzacions davant la lentitud amb què es procedia des de Madrid, i enfront d'una realitat que em deia que Catalunya no podia exportar bona part dels seus productes, per la inexistència de convenis comercials, i pels obstacles que creava la situació deficitària dels "clearings", havia de reaccionar, tota vegada que tenia el deure de vetllar per la vida econòmica de Catalunya, la direcció i ordenació de la qual m'havia estat confiada.

Però heus ací, que tan aviat com des de Madrid es donaren compte que a Catalunya fèiem quelcom pràctic, i que no érem víctimes del "nitchevo" (1) que ha estat en tots els temps una característica de l'Espanya central, aixecaren la seva veu irada i crearen tota mena d'obstacles que impossibilitaren la ultimació dels convenis comercials temporers, que estaven a punt de firmar-se amb algunes nacions d'Europa.

En més d'una de les reunions del Consell de la Ge-

(1) Expressió eslava que significa "indolència."

neralitat de Catalunya, vaig plantejar el problema amb tota la seva crua realitat. I si bé no em foren negats, en teoria, els mitjans monetaris que sollicitava, per tal de realitzar el meu pensament, quant al comerç exterior, els crèdits votats no foren pas fets efectius fins el 18 de desembre. En aquests moments, resten encara solament escrits en les pàgines del Diari Oficial.

I com que comprenia que, per tal d'assegurar el perfecte funcionament del nostre comerç exterior, calia acabar amb les exportacions individuals, és pel que vaig demanar diverses vegades, en el Consell de la Generalitat, la deguda autorització per a implantar el "monopoli" absolut del nostre comerç exterior.

Cada vegada que plantejava el problema rebia la mateixa contestació. Cada cop que volia demostrar que era imprescindible establir el "monopoli" en el nostre comerç exterior, se'm contestava de la mateixa forma. "La tasca que vos proposeu es substancialment *separatista.*" Un dels sectors representats en el Govern havia adoptat aquesta resposta, que acabà per ésser un disc que s'emprava cada vegada que es proposaven solucions pràctiques i adients, amb la premura i amb les necessitats del moment.

De les altres parts d'Espanya arribaven a Catalunya sucre, llet condensada i altres productes alimentaris, que es necessitaven a la regió, per tal d'assegurar el seu normal avituallament. El règim aranzelari existent establia tarifes prohibitives per a la importació d'aquells productes. Eren unes normes lògiques fins abans del 19 de juliol, ja que calia protegir les indústries sucrera, lletera, etc., de la nació.

Però després del 19 de juliol aquells articles no po-

dien ésser importats dels altres indrets d'Ibèria, i Catalunya en tenia necessitat, i es veia, per tant, obligada a importar-los de l'exterior. Segons l'escala rigorosa i inflexible de l'aranzel, calia pagar, posem per cas, quatre pessetes per cada quilo de llet, o bé dues pessetes per cada quilo de sucre. No hi feia res que aquells productes haguessin d'ésser satisfets pel públic a un preu quatre o cinc vegades superior al d'abans del 19 de juliol.

Davant d'aquella anomalia, i davant, també, de la impossibilitat de continuar amb uns drets aranzelaris, que ara sols representaven un obstacle per tal que Catalunya estés ben proveïda, i, en canvi, no venien a protegir cap indústria nacional, jo vaig creure que havia de proposar uns drets d'entrada més reduïts, i que tinguessin per fonament el menys comú de tots els sentits, el sentit comú.

Cada vegada, però, que intentava posar en pràctica aquella política, se'm contestava, fredament i inexorable: "La tasca que vós proposeu és substancialment *separatista.*" Sembla, doncs, que l'única tasca, *no separatista,* era aquella que volia condemnar el nostre poble a passar gana. Jo sóc català i sóc també ciutadà del món. La meva consciència m'obligava a procedir amb aquella rectitud que ha estat la característica de tota la meva vida.

Per tal d'estructurar, degudament, el nostre comerç exterior, i crear tots aquells organismes indispensables, tant a l'interior del país com a l'estranger, és indispensable un espai de temps. Jo no vaig poder desenrotllar totalment el meu pensament sobre aquest aspecte del nostre problema econòmic, per la causa tantes vegades esmentada.

De totes maneres, fins el 18 de desembre, Catalunya estigué degudament proveïda. Tinc, doncs, la meva cons-

ciència tranquilla. Jo complia el meu deure. Que cadascú carregui amb la seva responsabilitat, en aquesta hora històrica.

Com diria Bastian: "L'home en igualtat de cultura i en igualtat de circumstàncies, procedeix sempre de la mateixa manera." Tinc la seguretat que qualsevol altre que hagués estat en el meu lloc, i hagués tingut plena consciència del seu deure, hauria procedit igual.

Capítol XII

EL CONSELL D'INVESTIGACIONS TÈCNIQUES

Espanya és un país en el qual tot està encara per fer. El seu sòl i el seu subsòl contenen, "en potència", grans reserves. Aquelles reserves i les de la nostra força hidràulica — que pot calcular-se en uns 10.000 milions HP, constitueixen la base i la garantia de la restauració econòmica del país.

I precisament perquè a Ibèria tot està encara per fer, és pel que he tingut sempre una gran confiança en el triomf de l'Espanya proletària, perquè la major part de la seva riquesa està encara disponible, i ens ajudarà a refer la pàtria trossejada, que el feixisme internacional haurà legat a la nostra generació.

Deia en una altra ocasió, que aquelles fonts de riquesa, degudament mobilitzades, permetran augmentar, en proporcions insospitades, el treball nacional, amb la qual cosa es podrà incrementar el nivell de vida del nostre proletariat, arrencant-lo de les urpes de la misèria i de la ignorància, que encara avui causen estralls.

Cal, doncs, anar a una racionalització de totes les activitats del país, amb la qual cosa es donarà un curs normal i lògic al desenrotllament científic de les possibilitats econòmiques de la nació, i a base de les quals ens

serà permès incorporar-nos al moviment de superació que en aquests moments s'està produint al món.

La vida moderna segueix inexorablement les directrius imposades per la intervenció de la ciència i de la tècnica. Els pobles hispànics no poden romandre al marge d'aquell moviment de transformació, que s'inspira en unes normes matemàtiques establertes per les concepcions d'aquell "cervell d'acer", que és el símbol d'una època, que sembla fatalment predestinada a contemplar l'esfondrament d'una civilització decadent i corrompuda.

En fer-me càrrec de la Conselleria d'Economia de la Generalitat, i seguint sempre aquell pensament científic que ha guiat tota la meva actuació oficial, obeint les directrius que m'havia assenyalat ja molts anys abans, vaig comprendre que era precís anar, amb tota decisió, a la creació dels laboratoris experimentals, per tal d'aprofitar tots els elements del sòl i del subsòl, a fi d'obtenir els productes succedanis, és a dir, les matèries primes sintètiques necessàries.

I ultra l'aspecte científic del problema que estem estudiant, existien altres raons d'índole diversa, que aconsellaven l'execució d'aquell projecte de valoritzar determinades matèries primes autòctones, convertint-les en aquells substitutius que ens evitarien la importació de bona part de les matèries primes que necessitem, per tal d'assegurar el treball a les nostres fàbriques i per a garantir el proveïment del país.

La guerra és la guerra, i les seves necessitats no admeten dilacions ni restriccions de cap mena. Davant el bloqueig de les nostres costes i de les nostres fronteres, i davant l'ofensiva econòmico-financera que el món capitalista confabulat ha deslliurat contra el nostre movi-

ment, calia accelerar el projecte, a fi de poder burlar els efectes d'aquells intents d'asfixiar-nos, amb què se'ns vol sotmetre a les imposicions mediatitzadores de la burgesia internacional.

Com que he tractat extensament, en una altra part, aquest aspecte tan important del problema (1), és pel que em limitaré, en aquest capítol, a dibuixar, en línies generals, el que havia d'ésser el Consell d'Investigacions Tècniques. Per ordre del 7 de novembre últim, publicada en el Diari Oficial del dia 26 del mateix mes, creava una comissió encarregada d'elaborar i presentar al Consell d'Economia, un projecte de creació, estructuració i funcionament, de l'Institut Superior d'Investigacions Tècniques de Catalunya.

En aquests moments, no ha estat encara convertit en llei el projecte existent, amb la qual cosa una altra part del meu pensament resta incomplert:

PROJECTE DE DECRET CREANT EL CONSELL SUPERIOR D'INVESTIGACIONS

La Ponència nomenada per l'Ordre del Conseller d'Economia, de data 7 de novembre del 1936, ha presentat ja el seu dictamen al Consell d'Economia.

La proposta de la Ponència pot resumir-se en els següents extrems concrets:

1.r Que s'organitzi la investigació en el seu triple aspecte científic, tècnic i industrial.

2.n Que a tal objecte es constitueixi un Consell Superior d'Investigació.

(1). "Els factors Econòmics de la Revolució", pàgs. 73 a 82.

3.r Que sigui de la competència d'aquest Consell:

a) La coordinació de tots els elements disponibles al nostre país per a la creació d'un Institut d'Investigacions.

b) La formulació de programes de treball de l'esmentat Institut.

c) La distribució de fons per a la realització de treballs.

d) Resoldre totes les qüestions que puguin presentar-se referents a la investigació.

4.t Que es constitueixi una caixa per atendre les despeses d'investigació, nodrida per la indústria mateixa i en la forma que el Consell d'Economia estimi més convenient.

5.è Que es solliciti de tots els centres científics, tècnics i industrials adequats, una relació de llurs laboratoris, detallant les seves característiques i personal disponible.

D'aquestes proposicions es desprèn l'orientació assenyalada per la Ponència, i que el Consell d'Economia comparteix plenament, que el futur Institut d'Investigacions de Catalunya, organitzat per al treball de recerca científica, tècnica i industrial, sigui el resultat de la coordinació dels elements dispersos amb què avui compta Catalunya. Més que la creació d'una nova organització, el que cal, en els moments actuals, és classificar els laboratoris existents i personal preparat de què es disposa per posar-los, sota una direcció autoritzada i competent, al servei de les necessitats de la nova economia.

Per l'exposat, i considerant l'informe emès pel Consell d'Economia, a proposta dels Consellers de Cultura i Economia, i d'acord amb el Consell

DECRETO:

Article 1.r Es constitueix a Catalunya un Consell Superior d'Investigacions, que tindrà per finalitat:

a) La coordinació de tots els elements disponibles en el nostre país, per a la creació d'un Institut d'Investigacions.

b) La formulació dels programes de treball de l'esmentat Institut i la proposta al Consell d'Economia del seu Reglament orgànic.

c) La distribució de fons per a la realització de treballs.

d) Resoldre totes les qüestions que puguin presentar-se referents a la investigació, en el seu triple aspecte científic, tècnic i industrial.

Article 2.n El Consell Superior d'Investigacions estarà constituït per:

Un representant del Conseller d'Economia.

Un representant del Consell d'Economia.

Un representant del Conseller de Cultura.

Un representant del Rector de la Universitat.

Un representant del Comitè Permanent d'Indústria.

Un representant de la Facultat de Ciències.

Un representant de l'Escola d'Enginyers Industrials.

Un representant de la Societat Catalana de Ciències.

Un representant de l'Acadèmia de Ciències.

Un representant del Sindicat de Professions Liberals, U. G. T.

Un representant del Sindicat de Professions Liberals, C. N. T.

Un representant de l'Institut d'Estudis Catalans.

Un representant de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya.

Un representant del Laboratori General d'Assaig.

Un representant de l'Escola Superior d'Agricultura.

Un representant de l'Escola Industrial.

Un representant de l'Associació de Directors d'Indústries Tèxtils.

Un representant de l'Associació de Directors d'Indústries Químiques.

Un representant de l'Associació de Directors d'Indústries Elèctriques i Mecàniques.

Article 3.r El Consell Superior d'Investigacions serà presidit per un Director, que nomenarà el Conseller d'Economia, previ l'informe del Consell d'Economia.

Article 4.t El Consell Superior d'Investigacions nomenarà del seu si, un Comitè Executiu, integrat per cinc dels elements que el formen, el qual estarà encarregat de donar compliment als acords del Consell, i tenir cura del seu funcionament, d'una manera permanent.

Article 5.è El Comitè Executiu podrà proposar al Consell d'Economia l'ampliació del Consell Superior d'Investigacions, amb el nomenament d'aquells elements que per llurs coneixements cregui d'interès incorporar a les tasques d'aquest organisme.

Aquesta proposta, previ informe del Consell d'Economia, serà resolta pel Conseller.

Article 6.è El Consell Superior d'Investigacions sotmetrà el pressupost per al seu funcionament al Conseller d'Economia, i aquest resoldrà el que procedeixi.

Article 7.è El Consell Superior d'Investigacions, ultra les relatives a les pròpies iniciatives, estudiarà i dictaminarà sobre els problemes d'ordre tècnic i indus-

trial, que li plantegin les diverses Conselleries de la Generalitat. Per a la realització d'aquest comès, mentre no s'hagi portat a terme la coordinació assenyalada en l'apartat *a)* de l'article primer, podrà encarregar, sota la seva responsabilitat, als laboratoris dependents d'institucions oficials o privades, els treballs d'investigació que estimi pertinents. Aquests encàrrecs s'hauran d'efectuar sempre a través dels respectius directors responsables.

Article 8.è Totes les empreses industrials o agrícoles, Consells Generals d'Indústria, Sindicats i altres organismes, que tinguin necessitat de sollicitar la col·laboració del Consell Superior d'Investigacions, per a la solució de problemes d'ordre científic i tècnic, hauran de formular la corresponent demanda, acompanyada dels antecedents i dades indispensables, a la Secretaria del Consell.

El Conseller d'Economia dictarà les ordres complementàries per a l'execució d'aquest Decret.

Capítol XIII

LA MEVA TASCA LEGISLATIVA A LA CONSELLERIA D'ECONOMIA

L'enunciat d'aquest capítol semblarà, de vell antuvi, una cosa peregrina, però jo he tingut interès a fer aquesta relació cronològica dels vint-i-cinc decrets i vuitanta-sis ordres promulgats per mi, durant els vuitanta dies de la meva estada a la Conselleria d'Economia, perquè estimo que aquesta relació constitueix un veritable examen.

Aquests vint-i-cinc decrets i vuitanta-sis ordres, són el testimoni viu d'una executòria governamental, realitzada d'una manera gairebé meteorològica, i representen una quantitat d'esforços, de sacrificis, d'angoixes i sofriments, que es condensen en una sola paraula: compliment del deure.

Amb la promulgació d'aquests decrets i ordres; amb l'aplicació de les disposicions determinatives que comporten, i amb l'execució dels preceptes que impliquen, fou bastida la carcassa de l'edifici del nou ordre econòmico-social, que representa l'aglutinament de les aspiracions populars i les possibilitats del complex econòmic, íntimament vinculats amb la necessitat de salvar, en tot el possible, el patrimoni econòmic de Catalunya.

Després d'aquest breu exordi obligat, no per a jus-

tificar, sinó per a explicar simplement la idea que ha presidit la compilació d'aquesta tasca legislativa, realitzada durant el meu pas per la Conselleria d'Economia, passo a transcriure, degudament ordenats, els esmentats decrets i ordres:

RELACIÓ DE LES DISPOSICIONS PUBLICADES EN EL DIARI OFICIAL DE LA GENERALITAT, DEL 25 DE SETEMBRE AL 17 DE DESEMBRE DEL 1936, PER LA CONSELLERIA D'ECONOMIA

Data de la disposició	Data del Diari Oficial.	Resum de la disposició
28- 9-936	29- 9-936	ORDRE disposant que els Delegats de la Generalitat no podran percebre cap remuneració.
28- 9-936	3-10-936	ORDRE delegant la signatura de les ordres d'autorització de pagament de talons i xecs.
30- 9-936	3-10-936	ORDRE de nomenament de funcionaris.
30- 9-936	5-10-936	ORDRE nomenant funcionaris.
2-10-936	4-10-936	DECRET nomenant Director General d'Indústria i Comerç.
2-10-936	4-10-936	DECRET estructurant els serveis propis d'aquest Departament.
2-10-936	4-10-936	ORDRE creant l'Oficina de Propaganda Econòmico-Social i Turística.
2-10-936	4-10-936	ORDRE prohibint l'exportació de suro en planxa i en quadrat.
3-10-936	4-10-936	ORDRE nomenant representant al Consell Administratiu de la Caixa Oficial de Descomptes i Pignoracions.
3-10-936	7-10-936	ORDRE sobre el règim de cooperatives i mutualitats.
3-10-936	4-10-936	ORDRE disposant que Enric J. Ferrer cessi en el càrrec de delegat de la Generalitat a "Minerales y Productos Químicos de Exportación, S. A.".

Data de la disposició	Data del Diari Oficial	Resum de la disposició
3-10-936	4-10-936	ORDRE disposant que siguin revisats els mecanismes de tots el automòbils abans d'ésser atorgat el permís de circulació.
5-10-936	8-10-936	ORDRE acceptant la dimissió, al Consell d'Economia, d'Andreu Nin i disposant que hi passi Oltra.
5-10-936	7-10-936	ORDRE nomenant Delegat de la Generalitat a la Cambra de Comerç i Indústria de Girona.
5-10-936	7-10-936	ORDRE nomenant Delegat a la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Palamós.
5-10-936	8-10-936	ORDRE disposant que funcioni un Comitè que representarà les diverses modalitats de la indústria del plom.
7-10-936	1-11-936	ORDRE procedint a l'apropiació del Centro Internacional de Intercambio.
7-10-936	8-10-936	ORDRE autoritzant la Delegació d'Indústria de Barcelona, per recollir les cendres i objectes en el quals hom suposi l'existència de metalls preciosos.
7-10-936	8-10-936	ORDRE nomenant Comissari de Fibres Tèxtils.
9-10-936	13-10-936	ORDRE delegant a Andreu Capdevila per a la Presidència del Consell d'Economia.
9-10-936	13-10-936	ORDRE acceptant la dimissió de Didac A. de Santillán i nomenant a Enric Farriols.
9-10-936	13-10-936	ORDRE nomenant Comissari de Combustibles sòlids i líquids.
10-10-936	17-10-936	DECRET movilitzant industrialment tots els empleats i obrers que treballen a les mines de carbó.
13-10-936	13-10-936	ORDRE procedint a l'expropiació del pailebot "Comercio" i nomenament de Delegat de la Generalitat.
14-10-936	24-10-936	ORDRE autoritzant a les cases distribuïdores de material i pellícules cinematogràfiques, per efectuar el pagament de les futures expedicions de còpies.

Data de la disposició	Data del Diari Oficial	Resum de la disposició
15-10-936	21-10-936	DECRET creant la Junta de Comerç Exterior de Catalunya.
17-10-936	20-10-936	DECRET atorgant un crèdit de 2.500.000 pessetes per a l'adquisició de carbó.
17-10-936	20-10-936	DECRET concedint 500.000 pessetes amb càrrec al crèdit extraordinari aprovat per Decret-llei del 29 de setembre 1936.
17-10-936	18-10-936	ORDRE dictant normes provisionals de funcionament del Sindicat del Plom.
17-10-936	22-10-936	DECRET autoritzant el Consell d'Economia perquè augmenti o rebaixi els preus de venda a l'engròs dels productes.
19-10-936	20-10-936	ORDRE nomenant a Pere Herrera vocal del Consell d'Economia.
19-10-936	22-10-936	ORDRE creant a Ginebra una Delegació de l'Oficina del Comerç Exterior i nomenament de Delegat Director.
20-10-936	21-10-936	ORDRE prohibint l'exportació de tartrat de calç, trastràs i mares de vi seques.
20-10-936	21-10-936	ORDRE mobilitzant el personal tècnic i administratiu del Departament d'Economia.
21-10-936	23-10-936	ORDRE disposant Lluís Ardiaca com a substitut del Vocal del Consell, Joaquim Pou i Mas.
21-10-936	24-10-936	DECRET sobre tramesa de documentació dels Sindicats Agrícoles al Departament d'Agricultura.
22-10-936	25-10-936	ORDRE nomenant Josep Presas Vocal-Conseller en substitució del Conseller Joan P. Fàbregas.
23-10-936	27-10-936	ORDRE disposant que es presenti una declaració d'existències de primeres matèries tartàriques.
23-10-936	6-11-936	DECRET concedint un crèdit de 500.000 pessetes per atendre el pagament de salaris i altres despeses que ocasionin les obres que s'efectuen a l'edifici de la Rambla de Catalunya.

Data de la disposició	Data del Diari Oficial	Resum de la disposició
24-10-936	28-10-936	DECRET de collectivització de les empreses industrials i comercials.
24-10-936	27-10-936	ORDRE disposant que cada un dels Departaments d'Economia, Treball i Obres Públiques i Finances, designi un representant al Comitè Cotoner per estudiar la solució de la crisi de la indústria tèxtil.
24-10-936	28-10-936	ORDRE dictant disposicions per al compliment del Decret sobre aprofitament de metalls preciosos.
24-10-936	28-10-936	DECRET obrint a la Junta de Comerç Exterior un crèdit de 4.000.000 de pessetes or i un altre de 20.000.000 de pessetes.
29-10-936	13-11-936	DECRET intervenint els trulls d'oli de Catalunya.
29-10-936	31-10-936	ORDRE disposant que la Junta del Control Sindical, cuidi de complimentar el Decret de Collectivitzacions i de resoldre els conflictes.
29-10-936	31-10-936	ORDRE declarant cessants els elements que constitueixen la Junta de Govern de "La Constructora Obrera, Cooperativa d'Estalvi i Habilitació de Barcelona".
30-10-936	1-11-936	ORDRE deixant sense efecte l'ordre de requisa del pailebot "Comercio".
30-10-936	2.-11-936	ORDRE nomenant Delegat del Comitè Industrial Cotoner.
30-10-936	31-10-936	ORDRE designant les persones que integraran la Junta del Control Sindical.
30-10-936	3-11-936	ORDRE creant la Comissaria de la Pell.
31-10-936	3-11-936	ORDRE dictant normes per a l'aplicació del Decret de Collectivitzacions.
1-11-936	7-11-136	ORDRE fixant les remuneracions que han de tenir el President-Delegat i els membres de la Junta del Control Sindical.
3-11-936	5-11-936	DECRET passant al Departament d'Economia, el Servei Central d'Estadística.

Data de la disposició	Data del Diari Oficial	Resum de la disposició
3-II-936	4-II-936	ORDRE autoritzant la desnaturalització fins a 50.000 litres d'alcohol impur amb subjecció a determinades condicions.
3-II-936	22-II-936	DECRET creant l'Oficina Central de l'Alcohol de Catalunya i establint-ne les funcions.
3-II-936	5-II-936	DECRET creant una taxa sobre la importació del carbó.
4-II-936	6-II-936	ORDRE intervenint les existències de cautxú.
4-II-936	8-II-936	DECRET concedint un crèdit extraordinari de 500.000 pessetes per atendre les necessitats del servei.
5-II-936	11-II-936	DECRET atorgant un crèdit extraordinari de 1.000.000 de pessetes per millores a les mines de carbons de Berga.
6-II-936	11-II-936	DECRET dictant disposicions relacionades amb el règim interior del Consell.
6-II-936	14-II-936	ORDRE disposant que sigui transmesa a la Comissaria de Combustibles, una relació de la producció de carbó vegetal, i que totes les ofertes i demandes siguin efectuades per mitjà de la dita Comissaria.
7-II-936	8-II-936	DECRET autoritzant el Conseller d'Economia per organitzar els serveis regionals i comarcals del seu Departament.
7-II-936	8-II-936	DECRET intervenint l'entitat "Fibrofil, S. A.", i obrint-li un crèdit fins a un milió de pessetes.
7-II-936	26-II-936	ORDRE creant una Comissió perquè elabori i presenti al Consell d'Economia, un projecte de creació, estructuració i funcionament de l'Institut Superior d'Investigacions Tècniques de Catalunya.
10-II-936	11-II-936	ORDRE nomenant Delegat del Consell de la Generalitat a la Cambra de Comerç de Manresa.
11-II-936	19-II-936	ORDRE designant Habilitat interí del personal dels Serveis de Turisme.
11-II-936	13-II-936	ORDRE delegant a Pere Herrera per a la presidència de la Junta de Comerç Exterior

Data de la disposició	Data del Diari Oficial	Resum de la disposició
11-11-936	14-11-936	ORDRE publicant l'antefirma i les signatures que avalen els permisos d'exportació i importació de mercaderies.
14-11-936	28-11-936	DECRET adscrivint al Departament d'Agricultura el Cap de Negociat de 1.ª Josep Santaló.
14-11-936	15-11-936	ORDRE nomenant Delegats a cadascuna de les nou regions.
17-11-936	22-11-936	DECRET atorgant un crèdit extraordinari d'un milió de pessetes per atendre les necessitats del servei.
18-11-936	20-11-936	ORDRE acceptant la renúncia del Vocal Cosme Rofes i designant el Doctor Josep Sala.
18-11-936	19-11-936	ORDRE acceptant la renúncia de President-Delegat de la Junta del Control Sindical i nomenant substitut.
18-11-936	19-11-936	ORDRE nomenant Vocal de la Junta del Control Sindical.
18-11-936	19-11-936	ORDRE designant els Membres delegats de la Junta del Control Sindical, que poden autoritzar amb llur signatura les legitimacions a què fa referència l'art. 16 del Decret de Collectivitzacions.
18-11-936	22-11-936	DECRET autoritzant una transferència de crèdit de 8.000 pessetes entre partides del Pressupost vigent, corresponents al Departament d'Economia.
18-11-936	19-11-936	ORDRE creant la Comissaria del Suro i nomenant Comissari.
18-11-936	23-11-936	ORDRE disposant que el Departament Tècnic d'Indústria acceleri l'estudi econòmico-estadístic de la Indústria Catalana.
18-11-936	22-11-936	DECRET suprimint la Direcció General d'Indústria i Comerç, i creant la Secretaria General de la Junta del Comerç Exterior.
19-11-936	22-11-936	ORDRE resolent que el Servei Central d'Estadística formarà part del Departament Tècnic del d'Economia.

Data de la disposició	Data del Diari Oficial	Resum de la disposició
20-II-936	25-II-936	ORDRE autoritzant la paralització de la fàbrica d'Extractes Tànics, així com l'augment de preu a "Extractos Curtientes y Productos Químicos, S. A.".
20-II-936	24-II-936	DECRET passant les funcions del ple de la Cambra Oficial de Comerç i Navegació a la Junta del Comerç Exterior.
21-II-936	26-II-936	ORDRE intervenint les existències i producció de cuirs i pells en brut i adobades.
24-II-936	26-II-936	ORDRE creant la Comissaria de la Fusta i nomenant Comissari.
25-II-936	11-12-936	ORDRE prohibint l'exportació a Itàlia, Portugal o Alemanya.
25-II-936	2-12-936	ORDRE posant en vigor a Catalunya la del Ministeri d'Indústria i Comerç de la República del 2 d'octubre d'enguany.
26-II-936	28-II-936	ORDRE disposant que les fàbriques de filats i teixits de cotó, lliurin al Comitè industrial Cotoner un inventari de les existències de matèria prima.
28-II-936	1-12-936	ORDRE disposant l'agrupament o concentració.
28-II-936	1-12-936	ORDRE modificant el contingut de l'apartat tercer de l'Ordre del 21 de novembre, sobre intervenció, existències i producció de cuirs i pells.
28-II-936	1-12-936	ORDRE augmentant la representació de l'Escola Industrial de Barcelona.
28-II-936	28-II-936	ORDRE rectificant el nom del Delegat de la Regió segona.
28-II-936	1-12-936	ORDRE autoritzant la reproducció de la divisió territorial de Catalunya.
30-II-936	2-12-936	ORDRE nomenant representant a la Ponència creada per investigar les operacions que realitza l'Oficina Reguladora del Pagament de Salaris.
30-II-936	2-12-936	ORDRE designant l'Enginyer J. Sala i Simon, perquè exerceixi el Control Tècnic de "Fibrofil".

Data de la disposició	Data del Diari Oficial	Resum de la disposició
3-12-936	4-12-936	ORDRE nomenant Sots-Delegats a les comarques.
3-12-936	4-12-936	ORDRE nomenant Sots-Delegats a les comarques.
3-12-936	4-12-936	ORDRE nomenant Sots-Delegats a les comarques.
3-12-936	4-12-936	ORDRE nomenant Sots-Delegats a les comarques.
4-12-936	6-12-936	ORDRE disposant que, en absència del President Delegat de la Junta del Comerç Exterior, els permisos d'exportació i importació seran autoritzats pel President-Delegat del Consell d'Economia.
5-12-936	5-12-936	ORDRE nomenant Sots-Delegats.
7-12-936	9-12-936	ORDRE dictant disposicions encaminades a la solució del problema dels crèdits bloquejats a l'estranger.
9-12-936	12-12-936	ORDRE intervenint a Catalunya el comerç de la sosa càustica, del carbonat i bicarbonat de sosa.
9-12-936	11-12-936	ORDRE autoritzant els Serveis de Duanes per despatxar el sucre de procedència estrangera, amb reducció de drets aranzelaris.
11-12-936	12-12-936	ORDRE intervenint les existències i la producció de teixits de cotó, de llana i de seda.
11-12-936	14-12-936	ORDRE creant la Comissió organitzadora de la setmana de l'Infant.
11-12-936	16-12-936	ORDRE fixant les funcions dels Sots-Delegats i Consellers-Regidors dels Ajuntaments.
11-12-936	16-12-936	ORDRE nomenant Delegat de Comerç Exterior a l'estranger.
14-12-936	16-12-936	ORDRE nomenant Delegats a diverses Duanes.
14-12-936	16-12-936	ORDRE acceptant la dimissió del Delegat de la tercera regió.
16-12-936	17-12-936	ORDRE nomenant Sots-Delegat especial.
17-12-936	26-12-936	ORDRE nomenant representant del Conseller d'Economia al Consell Directiu de l'Oficina Central de l'Alcohol.

I com a exegesi d'aquest resum de decrets i ordres promulgats, he d'afegir a tot el que porto exposat en aquest capítol, que en tots els moments de la meva actuació vaig tenir posat el meu pensament en els sagrats interessos de Catalunya. I aquella preocupació estava íntimament lligada amb la de contribuir, també, en tot el que estigués al meu abast, a la salvació dels interessos dels altres pobles hispànics.

I és que jo he dit, durant tota la meva vida, que la llibertat del poble català estava íntimament lligada amb la llibertat de tots els altres pobles germans d'Ibèria. És aquesta una veritat que jo voldria que tots els catalans comprenguessin, i que volguessin capir-ne tot el seu sentit, recollint-ne, ensems, el principi pràctic, i àdhuc sentimental, que el seu contingut regalima.

I fins i tot, tenia sempre clavades en el cervell aquelles paraules d'Haberbandt: "Influeix en la formació excepcional d'un poble, la seva capacitat, perfectament diferent dels altres, de formar individus útils en l'ordre productiu i en l'ordre històric."

Per tal d'assegurar aquella capacitat, cal comptar sempre amb l'auxili imprescindible de la ciència i de la tècnica. Jo he estat un fervent admirador del principi científic de la vida. Quan he estat home de govern l'he practicat estrictament. Com a bon català, he tingut un sentit pràctic de les coses. Com a ciutadà del món, he enlairat el meu pensament sense penetrar, però, en el terreny de l'impossible.

Capítol XIV

UN PENSAMENT POLÍTICO-ECONÒMICO-SOCIAL

Espanya ha estat, en tots els temps, un poble mancat de capacitat constructiva. Quan els designis del destí, i no la voluntat i el cervell dels seus homes, crearen el gran imperi hispànic, es trobaren a mancar els homes d'una intelligència clara i d'una cultura sòlida, que haurien calgut per a conservar l'hegemonia ibèrica en el món.

I és que el nostre país ha estat sempre, per antonomàsia, l'exemple viu de l'arbitrarietat, l'exemple viu de la intolerància, l'exemple viu de la inconsciència, i, també, l'exemple viu de la irresponsabilitat individual i collectiva.

He dit, manta vegada, que la naturalesa escampa a tots els països la llavor de la intelligència. Aquelles nacions que saben aprofitar-se d'aquell do del destí, aconsegueixen formar veritables valors humans, dotats amb talent natural, d'una sòlida cultura i d'una educació eficient, que els permet treure el màxim rendiment del més preat dels tresors dels pobles, que és la intelligència.

Però en països on, com en el nostre, impera un règim político-social rerassagat, i al marge dels batecs de la consciència universal, la intelligència que la naturalesa hi escampa, es perd inútilment, perquè el sistema im-

perant impedeix el seu aprofitament, per tal de perdurar un estat de coses que interessa únicament a les castes privilegiades.

En aquestes condicions, els resultats han d'ésser fatalment lamentables. L'Espanya monàrquica de tots els temps, l'Espanya republicana del segle passat i de l'actual, i fins i tot l'Espanya revolucionària dels nostres dies, lluiten amb la tragèdia íntima de posseir una intelligència inculta i una cultura posada en mans dels menys dotats. El nostre país no ha sabut aprofitar, fins aquest moment, el seu veritable tresor. D'aquesta manera, es fa força difícil aixecar un poble. Caldrà rectificar i seguir uns altres viaranys.

En l'estudi de les ciències morals i polítiques, es diu que l'art de governar consisteix a posar un xic de paternitat, un molt d'administració i un tot de justícia, en l'acció d'endegar la vida política i econòmica dels pobles. Jo he cregut sempre que per a exercir la funció de govern, cal sentir un profund amor per al pròxim, i estar disposat a fer tota mena de sacrificis, per tal de procurar, als ciutadans tots sense excepció, el major nombre possible de facilitats per a exercir llurs funcions socials.

És indubtable que la funció de govern requereix un cert nombre d'aptituds, exigides per l'exercici de cadascuna de les variades disciplines que comporta la gamma de funcions anexes a les múltiples activitats de la vida pública.

Jo havia sentit sempre una repugnància natural per la forma com es desenrotlla la política a casa nostra. No podia comprendre com era possible que per a ocupar un càrrec governamental hom no exigís cap prèvia garantia d'aptitud, mentre que per a ocupar un simple càr-

rec burocràtic o bé un ofici manual, són exigides aquelles aptituds, així com un certificat d'activitat i d'honradesa.

És sabut que els partits polítics es nodreixen, ultra de personalitats honestes i capacitades, d'esperits aventurers, d'individus poc escrupolosos i de caçadors de totes menes, que no cerquen altra cosa que situar-se. Aquestes aportacions d'alluvió, contenen, generalment, els detritus de la societat. I si bé els partits polítics procuren, a mesura que les circumstàncies ho permeten, purgar-se d'aquells tòxics que podreixen llurs entranyes, es fa molt difícil llur expulsió total.

I el nostre moviment no podia ésser tampoc una excepció. No és possible transformar la mentalitat, i fins el fons cultural d'un poble, en uns pocs mesos. Tots aquells aspectes pejoratius de l'ésser humà han actuat així mateix. Alguns dels càrrecs de més representació han estat exercits per homes gairebé analfabets.

Jo entenc que sense uns dots naturals, però també sense una base cultural ferma, una experiència sòlida i una aptitud reconeguda, no és possible orientar degudament la vida d'un poble. Generalment, s'ha anat sempre als llocs ministerials d'Espanya a aprendre una lliçó, i no a desenrotllar un pla prèviament concebut i estudiat.

I és que el pensament polític, que ha de guiar tots els actes d'un home públic, ha de recolzar sobre uns fonaments sòlids, i ha d'ésser fill d'una visió clara de les coses, enrobustida per l'experiència recollida per una sensibilitat delicada.

Jo anava al Govern de la Generalitat amb un pensament polític ben clar i ben definit. La tragèdia d'Ibèria ha estat la pugna constant entre les seves diverses nacio-

nalitats subjectes al caprici i a l'orbetat del junquerisme ibèric.

Tinc el ple convenciment que aquella uniformitat i aquella obstinació inflexible de voler ofegar les aspiracions legítimes de totes les nacionalitats d'Ibèria, són la causa fonamental de la davallada dels pobles hispànics i del seu desprestigi en el concert de la vida internacional.

De la mateixa manera que la llei natural d'Europa és la diversitat, també la llei natural d'Ibèria és aquella mateixa diversitat. Voler persistir en els principis desacreditats de l'uniformisme, que va contra aquella diversistat, és anar contra natura. La desfeta de l'Espanya imperial n'és la millor prova.

Jo entrava a exercir les funcions de govern, amb l'ànima amarada d'una catalanitat absoluta; catalanitat absoluta que no m'allunyava, ni em feia desentendre pas, dels problemes dels altres pobles germans d'Ibèria. I és que estimar la diversitat, quan es creu que ella és l'essència de la vida, no vol dir menysprear aquelles altres essències vitals de les altres unitats humanes.

En el meu pensament polític hi ha la convicció sòlida que únicament respectant aquella diversitat, que ha d'aglutinar-se a través d'una confederació de totes les nacionalitats ibèriques, es podrà arribar a constituir un complex nacional ibèric, per mitjà del qual es pugui constituir un complex polític, que recolzi sobre una potencialitat econòmico-financera de primer ordre.

I serà a base d'aquella compenetració de les nacionalitats ibèriques, i de la comunió espiritual de tot el proletariat hispànic, que podrem constituir, en aquest extrem occidental d'aquesta Europa que retorna a la barbàrie, la pàtria dels homes lliures del món. En aquelles

condicions, la patria ibèrica, formada amb la unió espontània de totes les seves nacionalitats, constituirà una potència internacional de primer ordre.

Les hores tràgiques que viu l'Espanya proletària han vingut a enrobustir encara més el meu pensament polític de "l'ideal ibèric". Si fatalment l'imperi de la força es el que priva estimo que hem d'ésser forts. Únicament així podrem servar les essències racionals de cada nacionalitat ibèrica, i estarem en condicions de donar-nos el règim econòmico-social que respongui a les aspiracions de la majoria dels habitants de la nostra terra.

Els pobles ibèrics tenen unes característiques ben definides i ben delimitades. Ibèria és un gresol d'homes lliures, que estimen aquella llibertat d'una manera salvatge. Catalunya és la representació genuïna de l'ànima ibèrica. Catalunya estima la seva llibertat per damunt de totes les coses. Hi ha una vella dita popular que diu: "Val més ésser cap d'arengada que cua de peixell."

Són unes paraules rudes, però que responen als sentiments de tot un poble. Els altres pobles germans d'Ibèria senten l'amor a la llibertat amb la mateixa follia que nosaltres els catalans. No és possible, doncs, que la pretensió estrangera d'imposar-nos la seva llei, pugui prosperar. Per assegurar definitivament la independència de la patria ultratjada, és indispensable, germans de Catalunya i dels altres pobles d'Ibèria, sentar els fonaments que facin viable l'ideal ibèric.

* * *

De ningú no és desconegut el fet que fins abans del 14 d'abril, i fins i tot des d'aquella data fins el 19 de juliol, i si volem ésser totalment objectius, direm que

fins en aquests moments, els homes que han passat pels diversos centres ministerials de la nació, no han estat, en la quasi totalitat, coneixedors, encara que fos lleugerament, dels problemes ministerials que els havien estat encarregats.

I a les conselleries de les regions autònomes, en els centres administratius d'altres òrgans oficials i municipals, ha esdevingut el mateix. Així hem vist, per exemple, com un home que no estava especialitzat en res, ha passat per tots els ministeris o diverses seccions d'aquells organismes oficials i municipals. La veritat és que els caps de departament foren gairebé sempre els positius regents dels llocs de responsabilitat.

I en l'ordre econòmic, poques vegades hem pogut constatar la realització d'una política econòmica que no hagi estat inspirada, estudiada i planejada, des dels mateixos llocs d'alta responsabilitat. Jo he atribuït sempre a aquesta anomalia, la inexistència d'una política econòmica ben fonamentada, que s'inspirés en les realitats vives del país.

Recordo que molts anys abans del 19 de juliol, havia constituït una obsessió, el que faríem l'endemà de la revolució triomfant. I és que havia pogut constatar que la nostra revolució — de la mateixa manera que totes les altres revolucions de la resta del món i de tots els temps — no s'havia preocupat més que de preparar els quadres de xoc, i de meditar els moviments estratègics de la lluita, sense preocupar-se d'estudiar les realitats econòmiques del país, i d'establir un pla de realitzacions immediates, que fessin carn viva les aspiracions i els anhels que bategaven en el més pregon de la consciència popular.

I sota l'impuls d'aquest pensament, creava, l'any 1931, l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya. En el transcurs d'aquells anys elaboràvem un pla de reconstrucció econòmica, d'acord amb les exigències dels avenços socials, que es produïen arreu del món, i en estreta relació amb les realitats i les possibilitats del nostre complex econòmic.

Arreu del món s'està operant una profunda transformació de la vida econòmico-social. Aquella transformació respon a la nova interpretació del nou ordre que neix. Són les noves nocions de la vida, engendrades per aquest nou període de la història, que comencem a viure.

Hauria estat una insensatesa, que hauria pogut costar rius de sang, i que fins i tot hauria pogut arruïnar l'economia del país, voler oposar-se a la riuada popular, que anava a un experiment econòmic, seguint l'impuls d'aquella transformació mundial.

Jo, que ho comprenia així; jo, que estimava, en el seu just valor, tota la gravetat i tota la transcendència d'aquelles hores agitades, d'excitació morbosa i d'exaltació portada a la quinta essència, vaig creure que calia canalitzar el moviment, recollint del carrer les forces desordenades de les masses, i portar-les a un terreny de realitzacions pràctiques.

El meu pensament sobre el que havia d'ésser el nou ordre econòmic a Catalunya primer, i més tard en els altres pobles d'Ibèria, no era tampoc una cosa improvisada, com no ho han estat cap de les coses de la meva vida, sinó que responia a unes directrius fonamentades en els principis rigorosos de la ciència i de la tècnica, de les que la tasca realitzada n'és un alt exponent.

* * *

Els pobles hispànics han viscut fins el 19 de juliol, excepte Catalunya i alguna altra zona perifèrica, en unes condicions sumament precàries. Els jornals de fam han estat les característiques del camp i de la ciutat en el planell central. Un sistema econòmic, que ens recorda una supervivència de l'Edat Mitjana, condemnava aquells treballadors a una vida de pàries.

La terra, en lloc d'ésser una font de pa i de benestar per als qui la treballen, no era més, sota les normes brutalment imposades pels grans latifundistes, que una madrastra que arrencava la sang i la suor dels treballadors, i no els proporcionava, en canvi, els mitjans necessaris per a portar una vida digna i relativament confortable.

Les explotacions mineres eren una espècie de caus, on vivien entaforats tot l'any els malaurats encarregats d'arrencar, de les entranyes de la terra, el tresor que aquella conté. Les condicions higièniques i de seguretat en què es desenrotllava el treball del subsòl, no oferien cap garantia a la salut física dels treballadors.

Els nostres centres industrials eren focus d'ignomínia, d'espoliació i d'injustícia. Els nostres pseudo-capitans d'indústria, eren més aviat jugadors empedernits, especuladors desenfrenats, que no pas homes d'un esperit industrial pròpiament dit.

En aquestes condicions, la millor part de l'utillatge nacional era anacrònic i donava un escàs rendiment. La "renda parasitària" anava absorbint cada dia més la "renda del treball". Una visió casolana i pobra, baixa de sostre, de la concepció de l'economia, feia que els diri-

gents de les activitats industrials i mercantils del país, procedissin d'una manera injusta i suïcida.

En instaurar-se la república, el dia 14 d'abril, el nou sistema polític inicià una política social amb accentuada tendència reformista. Després dels fets d'octubre de l'any 1934, la reacció, en prendre novament la direcció del país, inicià una tasca social que anava esmicolant els petits avenços del primer bienni.

Però la realitat és, lector amic, que no es podia pensar en implantar una legislació social avençada, cent per cent, sense anar prèviament a una transformació del sistema productor del país, a base d'una racionalització vertical, que permetés doblar i triplicar la capacitat productora de la nació.

Amb un instrumental fora de lloc, amb unes normes restrictives, amb una estructuració econòmica que era una continuació del règim medieval, i amb una mentalitat de l'home de les cavernes, no era possible que l'esforç del proletariat a les mines, a les fàbriques, als tallers i al camp, dónessin un rendiment suficient per a subvenir al finançament que una legislació social avençada exigia inexorablement.

Les classes benestants de la nació miraven, amb indiferència, com el poble famolenc s'anava depauperant i era anihilat sota els efectes d'una misèria terrible, que fomentava la tuberculosi i la degeneració de la raça. Aquell egoisme satànic, aquella manca de caritat, aquella manca d'humanisme, eren els únics obstacles positius per a arribar a una nova societat, a base d'una legislació social que havia d'escaure als aires renovadors que ens venien de fora.

De cara a aquesta realitat, de cara al món i de cara

a la meva consciència, he de dir que trobo justificada la revolta dels pobles hispànics contra un règim inhumà, que si no justifica els excessos dels nostres dies, mereix, si més no, la reprovació de tots els homes honrats i de tots els homes d'una consciència sana.

Quan la sublevació militar emplenava de sang i de despulles humanes els carrers de les ciutats i dels pobles, les masses proletàries no vacillaren ni un sol moment a aplicar la sanció, justa i equitativa, a aquells estaments benestants que, amb la seva crueltat i amb la seva incomprensió, se n'havien fet mereixedors.

L'empenta del poble obligava a tots els dirigents del moviment a seguir les directrius que l'impuls de la revolució assenyalava. Tots aquells qui havien propugnat per una evolució social, gradual i progressiva, abans de la revolució, un cop la sublevació criminal realitzada, havíem de considerar que l'esperit reformista havia estat substituït per l'impuls revolucionari.

Jo he exposat, a través dels milers de pàgines dels meus llibres; jo he manifestat, a través de la premsa diària i de les publicacions tècniques i científiques; jo he explicat, a través de les ones invisibles, i he sintetitzat, amb un verb càlid però reflexiu, el meu pensament sobre el que ha d'ésser la nova societat.

També en anar a la creació del nou ordre social, seguia les directrius d'un pensament que des de feia molts anys havia estat gestat en el més pregon de la meva consciència. Jo anava, doncs, a ocupar la Conselleria d'Economia, amb una idea fixa i ben determinada. Una vegada més, anava a procedir d'acord amb el meu temperament. Anava a realitzar una política social prèviament estudiada — per bé que les circumstàncies del

temps i de l'espai havien precipitat el ritme de la seva execució — i no anava, tampoc, a realitzar estudis i assaigs.

I, en acabar aquest capítol, he de dir-te també, lector amic, que crec que les característiques dels suposats geogràfics, dels suposats econòmics, dels suposats psicològics, i fins i tot dels suposats racials de la nostra terra, són factors determinatius, que fixaran els límits del que, quant a l'ordre social, haurà d'ésser una realitat present i futura.

Capítol XV

LA PRIMERA JORNADA DE LA NOVA ECONOMIA

Havia transcorregut més d'un mes, des de la promulgació del decret de collectivitzacions, i els efectes momentanis d'una reacció favorable entre les masses, que es traduís en un increment de la producció, és a dir, que la capacitat productora dels obrers retornés al nivell d'abans del 19 de juliol, brillava per la seva absència.

Els inconvenients que havien estat observats, durant els mesos d'agost, setembre i octubre, no desapareixien pas. Persistia, doncs, aquella tendència perillosa vers una passivitat i una manca d'activitat i entusiasme pel treball, que representava una veritable amenaça per a la producció de la regió autònoma, tant en el seu aspecte quantitatiu com qualitatiu.

Aquell esperit petit burgès, de què he parlat tantes vegades, en lloc de disminuir s'incrementava cada dia més. La indisciplina social s'anava estenent per tot arreu. Tothom volia manar i ningú no volia obeir. En aquestes condicions, l'economia catalana es trobava en un carreró sense sortida, i amenaçava caure en el collapse més aviat del que ningú podia sospitar.

Per altra banda, les realitzacions i les normes prescrites i determinades pel decret de collectivitzacions, que

acabava d'ésser promulgat, necessitaven ésser exposades i comentades extensament, de cara a les mases proletàries, per tal que elles en capissin tot el seu sentit i tota la seva transcendència.

I era indispensable, també, adreçar-se a l'opinió pública de tot el país, per tal que tothom es fes càrrec de la veritable situació. Era necessari alliçonar els treballadors sobre els deures i els drets de cadascú, si volien que es formés un ambient favorable al procés de desenrotllament de l'experiment que estàvem iniciant.

Era indispensable, doncs, cursar les consignes i donar les directrius precises, de manera que arribessin a tots els indrets de Catalunya, amb la màxima precisió i amb la màxima rapidesa possible. No hi havia temps a perdre. Els minuts eren preciosos. Calia aixecar una ona d'entusiasme que, estenent-se per tot Catalunya, donés lloc a la gestació d'aquells factors imponderables que havien de contribuir a accelerar el ritme de les nostres realitzacions.

Davant de tants factors que aconsellaven actuar d'aquella forma, no vaig pas vacillar a cercar un procediment que em permetés adreçar-me, des de la tribuna i per mitjà de la ràdio que retransmetés l'acte, a la genuïna representació del nostre proletariat.

Heus ací l'origen de la Primera Jornada de la Nova Economia, celebrada el 6 de desembre de l'any passat, en el Palau Nacional de Montjuïc. En aquella tèbia matinada d'hivern, es congregaren, a la superba sala d'actes del Palau Nacional, més de vint-i-cinc mil treballadors, que acudiren de tots els recons de Catalunya.

La Primera Jornada de la Nova Economia és un dels actes demostratius de la capacitat del proletariat català.

Contemplant aquella multitud enorme, que escoltava enfervorida els parlaments dels oradors, sobre collectivitzacions i controls, hom comprenia, tot seguit, el veritable esperit de la nostra revolució, que no és altre que el de l'economia.

Participaren a l'acte tots els sectors polítics i sindicals. Feren ús de la paraula Ruiz Ponseti, pel Consell d'Economia de Catalunya, Josep Giménez, President de la Junta de Control Sindical Econòmic, i acabà aquella tasca canalitzadora del moviment, el Conseller d'Economia de la Generalitat de Catalunya, que en aquells moments era el qui escriu aquestes línies.

El President de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys, que presidia l'acte, clausurà la Primera Jornada de la Nova Economia, pronunciant un discurs ple d'emoció, en el qual cridava tots els sectors productors de la nostra terra, perquè amb un alt esperit de comprensió i amb una actuació disciplinada, fos consolidada la nova economia catalana.

Si hagués d'exposar el curs del meu pensament, durant aquella jornada memorable, hauria de recordar, exactament, les mateixes paraules pronunciades davant d'aquella immensa multitud, que escoltava àvidament els oradors. I és que no totes les commocions històriques del món han portat aparellada una qüestió econòmica exclusivament.

A casa nostra, en canvi, aquelles conquestes d'ordre social foren ja superades, i és el fet econòmic la màxima preocupació, i el seu estudi respon a un anhel de crear aquella societat més justa i més humana a què aspiren tots els homes generosos.

I és que davant el fet terrible de la guerra, que no

ha estat pas provocada per nosaltres, però que hem de sostenir contra tot i contra tothom si cal, els problemes econòmics adquireixen una preponderància suprema, perquè si sabem mantenir l'economia dintre del nou ordre, haurem assegurat els fonaments de la nostra pròpia existència.

Deia jo, aquell matí memorable del 6 de desembre de l'any 1936, adreçant-me a la consciència dels milers d'oients que emplenaven el Palau Nacional de Montjuïc; adreçant-me als centenars de milers de germans treballadors de Catalunya; i adreçant-me també als milions de proletaris de la resta d'Ibèria, i àdhuc de tot el món, les paraules que vaig a transcriure, i que reflexen, exactament, l'emoció del moment i la transcendència històrica d'aquell esdeveniment:

"Germans de Catalunya, dels altres pobles d'Ibèria i de la resta del món: Salut.

"En dirigir-vos avui la paraula, amb motiu d'aquesta concentració proletària, realitzada per a celebrar la Primera Jornada de la Nova Economia, ho faig amb el cor curull de goig i colpit d'una enorme emoció, en contemplar aquesta multitud d'homes de la revolució, conscients del seu deure.

"La Primera Jornada de la Nova Economia, té, doncs, un valor simbòlic, perquè implica el reconeixement de l'avenç social del proletariat català, que fixarà les directrius per a l'emancipació del proletariat dels altres pobles ibèrics.

"Aquest acte de concentració proletària, que estem celebrant, ha portat de tots els recons de Catalunya els companys que en aquelles localitats contribueixen, perquè tenen el deure de contribuir-hi, amb la màxima respon-

sabilitat, a la creació del nou edifici de la vida econòmico-social de Catalunya. Aquesta concentració, que demostra la fusió absoluta de les masses populars de la nostra terra, en les noves decisions ideològiques i d'estructuració, confirma aquell pacte que establí tàcitament el 19 de juliol.

"Per primera vegada en la seva vida, els treballadors ibèrics poden elaborar, d'una manera integral i absoluta, l'estructuració de la nova societat. El nostre treball, la nostra visió de la nova vida per la qual lluitem; les aspiracions totes del proletariat, no persegueixen altra finalitat, en aquests moments, que assegurar que, un cop vençut el feixisme, la revolució no pugui ésser desfigurada. I això implica una enorme responsabilitat per a tothom.

"Anem a la creació d'un nou ordre, d'una nova economia — economia coordinada i no dirigida — que permeti aconseguir els postulats que estan en la consciència dels pobles hispànics; creació d'un nou ordre que s'ajusti, plenament, a les característiques dels nostres suposats geogràfics, dels nostres suposats econòmics, i fins i tot dels nostres suposats racials; creació d'un nou ordre que respongui, en definitiva, a les característiques particularíssimes dels pobles hispànics.

"I davant d'aquest fet, davant l'obra gegantina de crear un nou món, cal que el poble català interpreti, i acati estrictament, l'esperit i la lletra del vigent decret de collectivitzacions, perquè ell representa el nou codi ordenador de la nova vida econòmico-social de Catalunya.

"Cal tenir en compte, companys tots, què és i què significa la nova llei reguladora del nou ordre. El de-

cret de collectivitzacions no és un fi, és un mitjà; no és l'obra en si, sinó l'instrument sensible per a realitzar-la, que reclama de tots sense excepció una absoluta comprensió de la transcendència històrica de l'hora que vivim.

"El decret de collectivitzacions és, indubtablement, un instrument de dos talls: ell és la base del progrés, base de la riquesa i de la civilització; però podria ésser també la fossa de totes les nostres aspiracions, si no sabíem usar-lo d'una manera hàbil i intelligent.

"És indispensable, doncs, que el proletariat català es doni compte exacte de la profunda petjada que deixarà en la nostra consciència el decret de collectivitzacions. Per tal d'explicar tot el seu abast, és pel que s'ha realitzat aquesta Primera Jornada de la Nova Economia. I és que el decret posa les fonts de la riquesa del país, d'una manera integral, en mans de l'obrer.

"Els efectes "immediats" i "mediats" del decret, asseguraran que el producte del treball sigui distribuït, en parts iguals i proporcionals, entre tots els elements que integraran la societat futura. Amb la seva aplicació, tots els beneficis, totes les perspectives de distribució, justa i equitativa, són posats al servei de l'esforç humà.

"El decret de collectivitzacions, degudament administrat, ofereix les màximes esperances, a les masses treballadores; però exigeix també un alt sentit de responsabilitat i l'exercici d'una disciplina conscient, i el renunciament a tot egoisme personal.

"Cal que tothom contribueixi amb el seu esforç a assegurar-ne l'èxit; cal que tots ens lliurem al treball sense reserves mentals de cap mena, especialment en aquesta primera etapa de reconstrucció econòmica;

etapa de guerra i període de col·laboració, que ens obliga a considerar i a estimar els interessos d'aquells altres sectors aliats, amb els quals hem arribat a un punt de coincidència.

"Jo us crido l'atenció, companys tots, per tal que desconfieu d'aquells temperaments impacients, violents, intransigents i exaltats, que amb la seva actuació posen en perill l'obra comuna.

"Cal estar a l'aguait i preservar-se de tots aquells elements de pertorbació, que podrien malmetre la nostra tasca i crear contra ella un ambient d'hostilitat, per l'actuació d'aquells elements que s'han infiltrat dins de totes les organitzacions sindicals i polítiques, però que de revolucionaris només en tenen el carnet.

"Cal vetllar perquè no sigui desvirtuat l'esperit de la nostra revolució justa i sagrada. Els vells militants estimen l'obra de la revolució, perquè saben els sofriments i les persecucions que els costa. I és per això que quan les coses no segueixen el ritme que ells voldrien, es mosseguen els llavis i callen, però no promouen obstacles, sinó que acaten lleialment les consignes.

"I caldrà desemmascarar tots aquells elements perillosos infiltrats a les organitzacions. Algunes vegades, a la Conselleria d'Economia, se m'han presentat comissions en les quals figuraven elements intolerants o intractables, amb els quals no existia entesa possible. I més d'un cop, m'he vist obligat a demanar que em mostressin llur carnet. Tots aquells elements pertorbadors posseïen carnets amb dates del mes d'agost i de setembre. Si alguns poden ésser titllats d'inconscients, la major part podrien ésser classificats com elements de la sisena columna.

"Recordant Proudhon, direm que: "El dret és la capacitat de cada home d'ajudar i de reclamar, a tots els altres homes, que respectin el seu sentit de la vida humana." Aquesta concepció clara de Proudhon, aquest raonament recte sobre el valor intrínsec de la personalitat humana, ha de constituir, per a nosaltres treballadors, el primer signe de les reivindicacions socials.

"¿De què ens serviria, companys tots, aconseguir avantatges i concessions purament materials, si en l'ordre a l'esperit, si en l'ordre a la dignitat humana, haguéssim de continuar subjectant-nos a consignes que signifiquessin un vilipendi, i anessin contra els nostres sentiments més íntims? És per això que jo afirmo que la guerra i la revolució no són més que una sola cosa. Tot ha d'ésser sacrificat a la guerra, però hem de vetllar per tal que no siguin desvirtuades les essències de la revolució.

"La guerra exigeix de tots nosaltres el màxim sacrifici; però no oblidem que darrera els fronts de batalla existeix el front econòmic, la reraguarda.

"La nova organització econòmica de Catalunya respon plenament a les necessitats del moment. En la nova estructuració político-econòmico-social, caldrà tenir en compte les realitats vives d'Ibèria, que ens diuen que és un conjunt de nacionalitats ben delimitades i ben definides, de la compenetració espiritual i econòmica de les quals, depèn que puguem arribar a la formació d'aquell tot compacte i homogeni, per tal d'aconseguir aquelles condicions superatives que reclamen tots els problemes del país.

"I aquí apunta, germans tots, la solució per al gran problema ibèric: la república federal. República federal,

que reculli i aglutini les aspiracions i les realitats vives de totes les nacionalitats ibèriques que integren el complex nacional. Caldrà arribar al pacte, partint del reconeixement absolut de l'autonomia dels municipis i de les comarques per arribar, a través de les nacionalitats, a constituir aquella federació que resolgui, d'una vegada per sempre més, el problema de les nacionalitats a la península.

"En aquests moments s'estan debatent, sobre les terres ensangonades d'Ibèria, dues concepcions antípodes de la vida, feixisme i antifeixisme. Però a casa nostra representen la perpetuació d'una pugna que dura després de segles, i que ha produït innombrables tragèdies. La perifèria hispànica s'enfronta, una vegada més, amb el centralisme hispànic; s'enfronta amb el junquerisme secular que ha absorbit totes les possibilitats de la nació, condemnant els altres germans que viuen en el planell central a una vida plena de misèria i d'ignomínia.

"Quan hom contempla fredament el panorama d'Ibèria, queda horroritzat davant l'espectacle de la improvisació, de la manca de coordinació, i de la inexistència d'una política econòmica ben definida i ben determinada. Si Catalunya ha de donar una vegada més l'exemple als altres pobles ibèrics, tenim el deure de sotmetre'ns i acatar els preceptes del decret de collectivitzacions, per a no frustrar aquelles realitzacions que tenim el deure d'assegurar.

"I si bé era lògic i natural que, durant els primers dies, les primeres setmanes i fins i tot els primers mesos de la lluita, existís un estat d'hiperestèsia, de sobreexcitació entre les masses — perquè era la conseqüència de la lluita brutal descabdellada — transcorreguts cinc me-

sos d'aquella tragèdia, res no justifica la supervivència d'aquell estat morbós.

"Cal, doncs, corregir tot seguit aquestes anomalies, que representen altres tants elements de pertorbació que obstaculitzen el nostre camí de realitzacions. Cal acabar amb l'egoisme que es desvetlla a determinats sectors de treballadors. ¿Què hauríem guanyat en destruir un règim capitalista, si no haguéssim aconseguit més que crear una altra modalitat, el neo-capitalisme? ¿Què hauríem avançat, en transformar les bases econòmiques de la societat, si no sabíem crear unes noves formes científicament més perfectes?

"Res no hauríem aconseguit si no sabéssim arribar a estats socials més perfectes. Si continuàvem per aquest camí d'error i de confusió, no hauríem aconseguit altra cosa que cavar la fossa del nostre decret. En aquestes condicions, el proletariat mundial ens emplenaria d'oprobi. Tots plegats, treballadors i dirigents, tenim el deure, amb la nostra abnegació i amb el nostre sacrifici, d'evitar la desfeta.

"A les nostres mans està la clau de l'èxit o del fracàs de la nova organització econòmico-social de Catalunya. Imagineu-vos, doncs, si n'és d'extraordinària la nostra responsabilitat en aquests moments. No oblidem pas que tots els beneficis que comporten el progrés i la civilització actuals, no són més que el cúmul de sacrificis i d'esforços de les generacions passades.

"El nostre deure, doncs, ens empeny a realitzar també nous sacrificis, per a augmentar el patrimoni cultural i econòmic del nostre país. És l'únic camí per a merèixer el respecte i la consideració de les generacions futures.

"D'aquesta actitud digna i serena, d'un examen de consciència de tots els sectors treballadors de Catalunya, i d'un ferm propòsit de rectificació, depèn que les dificultats puguin ésser superades, amb la qual cosa, farem possible noves formes socials, que constitueixin un punt sòlid on recolzin les aspiracions proletàries, ja que, d'altra manera, es perdria la fe i la confiança en nosaltres mateixos, i defraudaríem tot el món, que està pendent de l'èxit o del fracàs del nostre experiment. És necessari que tothom prescindeixi dels interessos privats i dels egoismes personals, de les interpretacions subjectives i dels proselitismes. L'interès d'un, és l'interès de tots. Cal acabar, d'una vegada per sempre més, amb el desori, amb la desorientació i amb la descomposició d'aquesta reraguarda inconscient i frívola.

"Jo tinc confiança, germans treballadors de Catalunya i dels altres pobles d'Ibèria, que seran obeïdes les consignes del moment; consignes que ens diuen que cal treballar amb la màxima intensitat; consignes que ens diuen que cal reorganitzar i racionalitzar les nostres activitats totes. Això vol dir que és precís treballar les hores que calgui, per tal d'assegurar una producció que ens permeti poder sortir al mercat internacional de consum.

"Deia Vivekananda, el poeta indià: "No tothom és viril i fort d'esperit; jo prefereixo el delinqüent si és fort i viril, perquè la seva força li farà renunciar un dia a la maldat i a l'egoisme, amb la qual cosa recuperarà el camí de la veritat." I jo us dic, companys, que per a portar a terme l'estructuració de la nova societat, hem d'ésser també forts i virils, i hem de començar per llui-

tar contra el pitjor dels nostres enemics, que es troba a dintre de nosaltres mateixos.

"I també demano que aquest sacrifici es trobi recolzat per una política d'absoluta austeritat a baix, austeritat al mig i austeritat a dalt de la vida pública. Ha arribat ja l'hora del sacrifici i de la veritat tràgica, amb la qual cal encarar-nos. Política d'austeritat, que allunyi dels sectors sans del poble tots aquells que no en siguin dignes.

"Jo aixeco la meva veu irada, companys tots, contra aquest estat de desmoralització que domina determinats sectors; estat de descomposició que és el resultat d'una indisciplina injustificable; estat de descomposició que respon al fet reprovable que cadascú fa el que li dóna la gana. Jo espero que aquest estat morbós acabarà ja des d'aquest moment. Jo espero que serem capaços de superar-nos; que la nostra consciència ens impulsarà a rectificar els errors comesos, i ens portarà a emprendre un nou camí per a assegurar i consolidar el que tots tant estimem. I cal que ningú no oblidi, tampoc, que en aquesta primera etapa de reconstrucció econòmica, existeix un punt de coincidència entre el proletariat i la petita burgesia, que cal respectar.

"Tot avença en la vida d'una manera gradual i progressiva. Res no és assolit a salts. Únicament quan les col·lectivitats humanes s'estanquen i s'aturen en el seu camí de superacions, es produeix el daltabaix i la societat avença momentàniament a salts. En aquests moments, però, l'equilibri ha estat restablert. Hem d'acabar, doncs, amb la improvisació i amb les realitzacions esporàdiques, canalitzant i aglutinant totes les accions.

"El poble antifeixista corre a nodrir les fileres de

les milícies revolucionàries que lluiten contra els facciosos. Els homes de la reraguarda són els responsables de la consistència dels fronts de combat. La revolució ha d'ocupar el seu lloc d'honor en tres fronts: el front de combat, el front econòmic i el front cultural.

"Després de la victòria a la línia de foc, cal assegurar la victòria en el front econòmic, per tal d'assegurar la supervivència del nou ordre, sense oblidar tampoc el triomf obligat en el front cultural.

"I és que, en realitat, no ens hauria servit de res vèncer en la guerra i vèncer en el front econòmic, si no haguéssim realitzat la tasca positiva de transformar la mentalitat i l'esperit de les noves generacions. La transformació espiritual del nostre poble ha de constituir la columna vertebral de l'Espanya proletària.

"I és que el nou ordre econòmico-social no podria persistir, ni representaria un exemple viu per a les masses proletàries de la resta del món, si abans no haguéssim estat capaços de transformar, d'una manera integral, el pensament, els instints i el cor dels homes de l'Espanya nova.

"En realitat, no és possible crear una conducta d'or amb instints de plom. Únicament a base de la purificació dels esperits; únicament a base d'un renunciament voluntari a tot egoisme, es podrà crear aquella conducta d'or, perquè haurem estat capaços i conseqüents en emprar també uns instruments d'or, que ens serviran per a destruir els instints de plom, que estan causant estralls en aquests moments de profunda transformació dels pobles hispànics.

"I, per acabar, germans tots, vull recordar-vos aquelles paraules del gran poeta. Deia Goethe: "Només me-

reix la llibertat i la vida, aquell qui tots els instants de la seva vida, tots els minuts de la seva existència, lluita aferrissadament per fer-se digne d'aquella vida i d'aquella llibertat."

* * *

L'èxit assolit per la Primera Jornada de la Nova Economia sobrepassà totes les previsions. Milers i milers de treballadors de Catalunya aguantaren a peu ferm les envestides dels companys Ruiz Ponseti, Josep Giménez i meves. Era un crit d'angoixa, que els homes encarregats d'executar els preceptes del decret de collectivitzacions, llançaven a les multituds.

Jo havia convocat la Primera Jornada de la Nova Economia, per tal de constatar, d'una manera pràctica i directa, quin era l'esperit del nostre poble, en aquells moments crítics i delicats. Jo volia saber, com reaccionarien les masses, davant un llenguatge rude que representava l'essència d'una veritat crua amb la qual calia enfrontar-se.

I el poble, guiat pel seu instint admirable, reconeixia la raó de la nostra comminació, i mostrava, amb el seu assentiment i amb els seus aplaudiments ardorosos, que estava disposat a acatar aquelles consignes, perquè entenia que per damunt de tots els egoismes personals, que per damunt de tot sectarisme i que per damunt de tota falsa interpretació, existien els interessos collectius, que reclamaven, inexorablement, la disciplina, l'esforç i l'abnegació collectius.

Jo sortia del Palau Nacional de Montjuïc, aquella tarda del mes de desembre, ple d'optimisme, amarat d'entusiasme i saturat de fe. I és que amb el contacte

directe amb els nostres treballadors, havia copsat el seu pensament més intim i els seus anhels més preats; havia recollit de l'ambient una credencial, tàcitament atorgada, que m'autoritzava per portar endavant la tasca gegantina de crear un nou món, comptant amb la confiança i l'adhesió fervorosa i incondicional de la genuina representació del proletariat de Catalunya.

Aquells dies, però, feia la seva aparició en l'ambient de la vida pública de Catalunya, un fantasma que havia de produir veritables estralls i desvirtuar l'obra iniciada. Després de l'acord tàcit i unànime establert entre les masses proletàries de Catalunya i els seus mandataris, amb motiu de la Primera Jornada de la Nova Economia, les proporcions del fantasma prengueren formes desproporcionades.

La contrarevolució, que havia actuat clandestinament fins aquell moment, es mostrà ja d'una manera descarada, després del dia 6 de desembre, i emprengué aquell camí de realitzacions que havia de culminar, al cap de pocs dies, en una crisi política, les conseqüències de la qual havien d'ésser definitives per al nostre moviment. La contrarevolució aconseguí aleshores, d'una manera pública, la seva primera victòria.

Produïda la crisi política del mes de desembre, era tallada bruscament la línia que seguia un pla de realitzacions inspirat en una política econòmico-social, que tenia per fonament un pensament llargament elaborat i practicat amb fatiga i amb dolor. El nou ordre, com un tendre ésser infantat, perdia, a partir d'aquell moment, el nodriment del qui l'havia engendrat. L'obra, doncs, havia d'acusar la manca de l'esperit que li havia inoculat la vida.

Uns mesos més tard, ha calgut reconèixer que els efectes que hom podia esperar de la Primera Jornada de la Nova Economia, havien fracassat. I és que cal tenir molta cura en aquests canvis violents, que comporten conseqüències transcendentals, que després hem de lamentar.

Capítol XVI

LA PART INCOMPLERTA DEL MEU PROGRAMA

Com deia Proudhon: "Els poetes i els artistes són per a la humanitat igualment que les dignitats eclesiàstiques per a l'Església i els timbals per a un regiment." Això vol dir, doncs, que totes les coses de la vida necessiten quelcom que les simbolitzi, i que representi l'expressió dels pensaments més íntims que constitueixen l'essència pura de tot allò que constitueix la raó d'ésser de la pròpia existència.

Jo entenia, en travessar el dintell de la Conselleria d'Economia de la Generalitat, que calia que la revolució fos alta de sostre, és a dir, que les nostres realitzacions fossin el resultat d'un punt de coincidència entre la ilusió del que volem les criatures humanes i les necessitats de la més alta representació de la creació sobre la terra.

Jo he acceptat sempre, sense reserves mentals de cap mena, aquell vell aforisme, que la por fou l'origen del déus. Traduïdes aquestes paraules en el llenguatge vulgar, ens diuen que únicament sota l'impuls d'un fervor o d'una illusió, els homes som capaços de realitzar coses transcendentals.

En una societat laica, en la qual és inexistent tot fer-

vor místic que recolzi en mites o religions, és necessari crear una altra illusió, un altre fervor, en una paraula, una nova mística — de la qual jo vaig voler fer una "mística del treball", — per tal que les masses populars es sentin impulsades per un desig fervent d'assolir uns estats socials superatius.

El meu extens programa de realitzacions, que portava a la cartera en anar a ocupar el lloc de Conseller d'Economia de Catalunya, va restar, però, incomplert. Circumstàncies especialíssimes i alienes a la meva voluntat, perquè escapaven al meu control, malversaren el meu pensament d'home de govern, quan encara no havia estat realitzada una mínima part de la tasca que aquell pensament comportava.

Tan aviat com les coses de la Conselleria estigueren reglamentades; tan aviat com els tentacles que jo havia creat per fer sentir la força creadora de les realitzacions foren una realitat; tan aviat com els fonaments de la nova societat estigueren constituïts, vaig preocupar-me, tot seguit, de moralitzar la vida en aquell centre oficial, per tal que servís d'exemple als altres organismes similars del Govern.

I sota les directrius d'aquell postulat, i davant la necessitat d'intensificar el treball fins al seu grau màxim — perquè la guerra i la revolució així ho exigien — vaig decretar la mobilització de tots els funcionaris de la Conselleria d'Economia, ja que d'aquesta manera m'assegurava una major aportació dels elements auxiliars que em voltaven.

Però, com que generalment els funcionaris eren mal retribuïts, per bé que llur rendiment fos migrat, vaig establir a la Conselleria la jornada de deu hores. I al cos-

tat d'aquesta disposició, vaig determinar que, ja que tothom no podia tenir altres ocupacions que les que la seva funció implicava, calia retribuir cada un dels meus col·laboradors segons les seves necessitats, i d'acord amb les respectives condicions d'home desvinculat de deures familiars o bé si es tractes d'un pare de família.

I jo he considerat sempre que calia retribuir els tècnics prodigament, perquè ells eren la major garantia que totes les nostres realitzacions tinguessin un segell tècnic i científic. I és per això que els tècnics es mostraren sempre comprensius, addictes i entusiastes, i la seva col·laboració, lleial i fervorosa, no em mancà ni un sol moment.

El Consell Permanent d'Indústries, acoblat al meu departament d'Economia, fou un eficaç col·laborador de la meva obra. Ell està format per homes d'una reconeguda capacitat tècnica, que es posaren al servei del nou estat de coses amb un entusiasme i una adhesió veritablement emocionants.

I els companys de la Confederació Nacional del Treball, que venien a ocupar els càrrecs de comissaris o del Consell d'Economia, de la Junta de Control Sindical i de la Junta de Comerç Exterior, es compenetraren tot seguit amb aquell esperit que animava la meva actuació, i foren uns auxiliars l'aportació del quals fou d'una vàlua inestimable.

I, fins i tot els mateixos funcionaris, sense excloure els qui ocupaven els llocs més modestos, treballaven enfervorits i seguien el ritme accelerat del nostre treball sense queixes ni reserves de cap mena. El meu optimisme s'havia contagiat a tothom.

I és que tots treballàvem amb fe i amb entusiasme.

Tots ens sentíem compenetrats. A la Conselleria d'Economia existien, naturalment, llocs de més o menys importància, llocs de més o menys responsabilitat visible, però tothom es sentia obligat a ésser útil i a donar tot el rendiment que les seves reserves físiques i espirituals li permetien.

Jo no negaré pas que algun carrincló — ja que això és inevitable, donada la condició dels homes — no fos una excepció. La realitat, però, era que la generalitat ofegava aquells casos isolats, que si haguéssim de comptar passarien desapercebuts. Una vegada més, es repetia aquella sentència de Licurgo: "El poble obeeix únicament les lleis, si els magistrats en donen l'exemple."

Jo he dit sempre que els mateixos climes polítics produeixen els mateixos fruits legislatius. Ah..., però a Catalunya i als altres pobles germans d'Ibèria, havia tingut lloc una revolució profunda, que havia de transformar els vells procediments, i havia d'engendrar un nou ambient social que respongués a les característiques del moment.

És per això que vaig creure, com a premissa indispensable per a arribar a aquella transformació de l'esperit collectiu, i per a crear aquell ambient favorable, que calia canviar el clima polític del país, per tal que els fruits legislatius responguessin al nou esperit.

Jo no parlaré pas del cúmul de coses que quedaren pendents de realització, degut a la meva sortida de la Conselleria d'Economia; seria una tasca pesada i desagradable, i que, a més, podria semblar filla d'una petulància que no ha estat mai en el meu ànim.

Però, en parlar de la part incomplerta del meu programa de govern, tinc el deure de referir-me, encara

que sigui breument, a un dels aspectes frustrats del meu pensament governamental, perquè la seva realització tindrà unes conseqüències determinades, i influirà poderosament en la marxa del nostre moviment.

Des dels primers dies de la revolta, tothom em sentia parlar de la necessitat d'ordenar la nostra riquesa econòmica; tothom em sentia dir que per a guanyar la guerra i per a guanyar la revolució, calia que els homes de la reraguarda sapiguéssim actuar amb seny, amb intelligència, amb entusiasme i amb energia.

Durant un any — i encara ara persisteixo en el mateix propòsit, — he vingut demanant la mobilització de la reraguarda, per tal de poder estructurar el front econòmic, que ens permeti constituir, amb totes les riqueses del país, un tot homogeni i compacte que serveixi de plataforma als nostres fronts de batalla.

Quan encara es sentia l'olor excitant de la pólvora pels carrers de Barcelona, ja em preocupava d'ordenar, en tot el possible, la nostra potència econòmica, i em preocupava, també, de com mobilitzaria els elements necessaris per a guanyar la pau, que és una cosa que m'ha neguitat tant com la necessitat de guanyar la guerra.

Jo he dit, en tot moment, que si la història és el mirall del passat, havíem de fixar-nos en aquell mirall, per no caure en errors que podrien ésser fatals per a l'èxit del nostre experiment. I examinant minuciosament les pàgines de la història, aprenia unes veritats indiscutibles.

I és que en intervenir la ciència i la tècnica tots els aspectes de la vida, s'havien convertit també en factors preponderants i determinatius, que havien vingut a modificar els preceptes de la vella tècnica militar, amb la qual cosa les normes de les velles teories bèlliques havien

estat substituïdes per unes altres normes que ara eren determinatives.

La nova tècnica de la guerra posa els pobles moderns, quan entren en una pugna sagnant, davant d'una realitat indefugible. I és que al cap de poques setmanes de començada la lluita, ambdós belligerants es troben situats front a front, a pocs metres de distància, i ocupant extenses línies atrinxerades que ocupen centenars i fins i tot algunes vegades milers de quilòmetres.

Els soldats moderns s'han convertit ara en, "rates humanes". Els actuals combatents es veuen obligats a fer la vida de talps i a passar la seva existència entaforats en uns caus construïts amb carcasses de ferro i d'acer, bastides de ciment armat, que representen veritables fortaleses inexpugnables.

I en aquestes condicions, la lluita es fa endèmica i dura mesos i mesos, i es perllongaria anys i més anys, si el fet determinatiu que ha de decidir la victòria, el factor econòmic, no intervingués en la palestra, i digués la seva última paraula, en un plet que no pot ésser decidit sobre els camps de batalla amb les armes a les mans.

I recordava que en la gran guerra del 1914 al 1918, Alemanya fou invencible mentre posseí un front econòmic sòlidament constituït, i que tan aviat com les idees socials corcaren els fonaments d'aquell front, l'Alemanya imperial queia esmicolada en els fronts de batalla, davant la sorpresa de tots els estrategues del món.

I em recordava, també, que, en la recent guerra entre Bolívia i el Paraguai, la victòria no es decidia a favor de cap dels dos belligerants sobre les terres inhospitalàries del Xaco, sinó que fou el fet econòmic, la inexistència d'un front econòmic potent a la reraguarda

d'ambdós combatents, el que determinà que la lluita acabés sense vençuts ni vencedors. Fou també el fet econòmic el que imposà l'armistici.

I en aquesta lluita espantosa, que està ensangonant les terres martiritzades d'Ibèria, la història es repeteix. També a casa nostra, després d'un any de lluita, els homes es troben situats front a front, a pocs metres de distància, i ocupant els milers de quilòmetres de les línies atrinxerades dels fronts del nord, del centre, d'Andalusia, de Llevant i d'Aragó.

Heus ací la meva insistència i la meva angoixa en demanar la mobilització de la nostra reraguarda, per tal d'estructurar el nostre front econòmic, que asseguri la victòria de l'Espanya proletària, i ens faci invencibles i invulnerables contra l'ofensiva del capitalisme internacional, que ens amenaça amb un bloqueig rigorós de les nostres costes i de les nostres fronteres, que es va estrenyent cada dia que passa.

A les darreries del mes de novembre de l'any passat, jo rebia un ampli vot de confiança de la Confederació Nacional del Treball, per tal de presentar en el Govern de la Generalitat, un projecte de mobilització de la reraguarda. La meva proposta quedava sempre sobre la taula i pocs dies després es deslliurava una ofensiva ferotge contra meu.

I amb aquella ofensiva s'empraven les armes més innobles, i es pretenia emplenar de llot i d'ignomínia el meu nom. L'ofensiva de la cotrarevolució lliurava en aquell moment la seva primera batalla. Foren poques les persones que en aquell moment es donaven compte d'aquella maniobra perillosa.

El 18 de desembre, amb motiu de la crisi política, jo

era desplaçat del Govern. El proletariat de Catalunya i de la resta d'Ibèria no comprenia perquè el meu pensament, que implicava una línia recta de realitzacions pràctiques i immediates, era tallat d'una manera brusca i desconsiderada. Uns quants inconscients, tan inconscients com babaus, sentiren el plaer momentani del compliment d'un fet, la transcendència del qual no comprendrien fins uns mesos més tard.

Aquella mobilització de la reraguarda, que jo propugnava, i que per a garantir la seva realització havia donat lloc a l'organització de la Primera Jornada de la Nova Economia, era, però, una mobilització civil. Amb ella hauria estat restablerta la disciplina social i recuperada la capacitat productora de la regió autònoma, des dels primers dies del mes de gener d'enguany. Els vint-i-cinc mil treballadors congregats al Palau Nacional de Montjuïc, són el millor testimoni d'una executòria que ens hauria evitat molts estralls potser irreparables.

En una certa ocasió, pocs dies abans de la seva mort, Durruti m'havia dit en una conversació: "Si ets capaç d'assegurar-me la potencialitat i l'eficàcia de la reraguarda, jo faré que els nostres fronts de batalla siguin invencibles." Per la importància històrica que té la frustració d'aquell decret de "Mobilització de la reraguarda", per a comprendre moltes coses, que d'altra manera serien inexplicables, és pel que vaig a transcriure'l integralment:

PROJECTE DE DECRET DE "MOBILITZACIÓ DE LA RERAGUARDA"

. . . . . .

Per totes aquestes causes, cal anar a la creació d'un esperit de lluita, a la constitució d'una força combativa, mitjançant l'estructuració del front econòmic, que podrà únicament aconseguir-se a base d'una immediata i rigorosa mobilització de la reraguarda.

Vista, doncs, la necessitat inajornable d'estructurar aquell front econòmic, restablint la disciplina social, i instaurant una direcció única en el front econòmic, és a dir, un sol cervell a concebre i a determinar, i els altres a executar i complir les disposicions de la màxima capacitat i de la màxima responsabilitat, la qual cosa és indispensable per a assegurar el triomf de l'Espanya proletària a la línia de foc, i poder crear ensems la resistència necessària per a neutralitzar els efectes del bloqueig de les nostres costes i de les nostres fronteres, a proposta del Conseller d'Economia, i d'acord amb el Consell de la Generalitat,

DECRETO:

Article 1.r Queden mobilitzades totes les persones de nacionalitat espanyola, compreses entre els divuit i quaranta-cinc anys, d'ambdós sexes, residents a Catalunya.

Article 2.n Quedaran absents d'aquesta mobilització aquelles persones que, per sofrir defectes físics, siguin declarats excloses totalment de la mobilització, per mitjà d'un certificat lliurat per un Tribunal especial creat a aquest efecte.

Article 3.r És creada la tarja de mobilització, que serà lliurada per la Presidència, a proposta del Conseller d'Economia, que fixarà les normes per al seu subministrament.

Article 4.t Tots els estrangers residents a Catalunya vindran obligats a procurar-se, prop de llurs Consolats respectius, una carta d'identitat especial, la qual haurà d'ésser forçosament visada per la Conselleria d'Economia.

Article 5.è Tots els obrers, tant manuals com intellectuals, compresos dins aquesta mobilització, es consideraran amb la mateixa responsabilitat, deures i drets, que els individus enquadrats en les institucions armades.

Article 6.è Als efectes de la jornada de treball, cap disposició de caràcter normal tindrà efectivitat mentre durin les actuals circumstàncies. Es treballaran totes les hores que siguin necessàries per a cobrir les necessitats de la guerra, i els individus afectats per aquesta mobilització civil hauran d'obeir estrictament les disposicions del Govern de la Generalitat.

Article 7.è El Conseller d'Economia queda facultat per a procedir a la mobilització sense límits de tot quant en l'ordre econòmic del país faci referència i exigeixin les necessitats de la guerra. També queda facultat per estructurar la modalitat de la *vida econòmico-individual,* a què obliguin les necessitats i els sacrificis de la lluita.

Article 8.è Les necessitats de la guerra que sostenim contra el feixisme nacional i internacional, impliquen l'adopció d'aquestes mesures excepcionals, les quals seran obligatòries per a tothom. Seran sancionats severament tots aquells qui es resisteixin al seu compliment o bé que les sabotegin.

Article 9.è La Presidència i el Conseller d'Economia queden facultats per dictar les ordres necessàries per a l'aplicació i execució del present decret.

Article 10.è La present mobilització civil no exclou la mobilització militar de què poden ésser objecte les persones compreses en les lleves, la incorporació a files de les quals hagi estat decretada o pugui decretar el Govern de la República.

Article 11.è El present decret entrarà en vigor a partir de la seva publicació en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

* * *

Amb la mobilització de la reraguarda, doncs, s'anava a realitzar, tot seguit, una concentració de totes les forces del país, i una acumulació de tots els seus elements vitals. No és estrany, per tant, que els elements de la contrarevolució, que estaven a l'aguait, es llancessin tot seguit a una ofensiva impetuosa.

I no podien existir recels de cap mena contra la intenció que guiava la propugnació d'aquella mobilització, perquè es tractava d'una mobilització civil. I aquí escaüen perfectament aquelles paraules de Spencer: "Les nacions, conforme caminen cap el progrés, perden el seu aspecte militar i religiós, i s'inclinen al tipus industrial."

Una de les coses que més m'ha fet lamentar la sortida del Govern de la Generalitat, és la d'haver després constatat que el meu projecte de mobilització de la reraguarda havia estat oblidat i arreconat a la cambra dels trastos vells.

La realitat de la vida, però, és quelcom que està pel damunt dels propòsits i dels capricis dels homes. Del 18

de desembre ençà, hem vist córrer moltes llàgrimes de cocodril, planyent-se de la ineficàcia de la nostra reraguarda, com a conseqüència del desori i de la indisciplina social que hi priva.

Seria una tasca inacabable fer una relació de tots aquells altres projectes, els uns ja iniciats i els altres esperant el torn, que quedaren frustrats amb motiu de la solució de la crisi política del mes de desembre. És per això que prescindeixo de fer-ne exposició.

Però, de la mateixa manera que no he pogut passar per alt — donada la seva enorme transcendència, i els efectes "immediats" i "mediats" que per al moviment tindrà, — el projecte de mobilització de la reraguarda, també crec necessari referir-me a dos altres problemes concrets, la frustració dels quals és molt lamentable.

El mes d'agost de l'any 1936, el Consell d'Economia de Catalunya aprobava, a proposta meva, una ordre per la qual s'ordenava establir el "cens econòmic de Catalunya". Quatre mesos més tard, em veia obligat, des del meu lloc de Conseller d'Economia, a repetir la seva promulgació, tota vegada que la del mes d'agost no havia estat complerta.

En arribar el mes de novembre, es féu palesa la necessitat urgent d'acabar d'una vegada amb la qüestió del cens econòmic de Catalunya. Fou per això que vaig publicar una nova ordre encarregant el Departament Tècnic d'aquesta missió. A aquest efecte, i per tal de recollir les dades que encara faltaven, es féu una nova remesa a les empreses del formulari corresponent.

Aquells formularis foren tramesos pel Departament Tècnic directament a totes les empreses de Catalunya, per mitjà dels Consellers regidors d'Economia.

I en aquells moments feia unes declaracions a la premsa, pregant als consellers regidors dels Municipis que tinguessin especial cura que aquells arribessin ràpidament a les empreses industrials residents a les respectives poblacions, collaborant així a aquesta tasca imperiosa de disposar de totes les dades, a base d'aquell cens econòmic, que ens permetessin tenir un coneixement, el més exacte possible, de la situació industrial i comercial de la nostra terra.

I és que era una cosa vergonyosa, i encara ho continua essent, que després de tant temps de cursades les ordres, no es disposi encara a Catalunya del seu cens econòmic, que ens permeti orientar l'organització econòmica del país, ja que una de les bases fonamentals per a una bona política econòmica, és l'existència d'una bona estadística.

He recordat sovint que Rathenoud va organitzar el cens econòmic d'Alemanya, en el breu espai de quinze dies. Que tots els habitants de Catalunya, que tots els Consells d'empresa i que tots els Comitès de control obrer, sentin la responsabilitat que, en aquests moments encara, el nostre "cens econòmic" no existeixi, ja sigui per indolència, ja sigui per ganduleria o per qualsevol altra cosa que se li assembli.

Cal que ningú no oblidi que, mentre el "cens econòmic" de Catalunya no sigui una realitat, no serà possible establir les premisses d'un pla, ben estudiat i ben meditat, per a establir una política econòmica que respongui a les necessitats urgents de l'hora. En aquest cas concret, Catalunya ha fet un trist paper. Era un dels problemes que més em preocupaven, quan estava al front de la Conselleria d'Economia.

I l'altre problema de gran envergadura que també quedava frustrat amb la crisi del mes de desembre, és el que projectava resoldre amb el meu projecte de crear una zona internacional, al port de la nostra ciutat.

El dia 12 de desembre, de l'any passat, reunia a la sala de sessions de la Conselleria d'Economia, una assemblea a la qual assistí tot el cos consular acreditat de Barcelona. Era la primera reunió que es celebrava a Catalunya, amb els representants consulars dels països estrangers.

Un cop oberta la sessió, vaig exposar les línies generals del projecte de creació de la zona internacional, i que abans de posar-lo a la pràctica, desitjava conèixer l'opinió autoritzada dels representants estrangers.

Jo volia que aquella zona estés sota la protecció dels representants estrangers, ensems que es donarien concessions excepcionals, per tal de facilitar, al màxim possible, les operacions d'embarcament, desembarcament i emmagatzematge de *stocks*.

Estimava que la zona més indicada era la que comprenia el moll d'Espanya, situat entre la Dàrsena Nacional i la Dàrsena del Comerç, puix que aquest moll ofereix els avantatges d'estar prop dels frigorífics i de les línies de transport dels trens, ensems que es troba allunyada de la zona de defensa militar que representa Montjuïc.

En el meu projecte havia estudiat ja les indicacions i distintius que s'establirien dintre l'esmentada zona, a l'efecte de distingir els llocs reservats als diferents estats. I feia constar, així mateix, que, com a zona franca que seria, els vaixells de nacionalitat estrangera que hi

fessin llur amarratge, no pagarien especialment arbitris ni impostos.

El principal objectiu que perseguia amb la creació de la zona franca internacional, era el de facilitar l'establiment de grans *stocks* de matèries primes, que, sota tota mena de garanties, i sota el control del cos consular, permetés als nostres proveïdors de l'exterior assegurar el proveïment de les indústries de tot Catalunya.

El cos consular acollia amb gran simpatia el projecte, i després d'una curta discussió, en la qual intervingueren els cònsols de França, de Mèxic, de Suècia, de l'Argentina, etc., hom arribava a diversos punts de coincidència. Es tractava, en realitat, d'una nova facilitat que donava el Govern de Catalunya als països estrangers, per tal que poguessin intensificar llur intercanvi amb nosaltres.

No cal dir la gran importància del projecte i de la reunió, que, com ja he dit abans, és la primera que es celebrava a Barcelona, entre el cos consular i elements oficials del Govern català, per tractar assumptes que ens afectaven a tots per un igual.

I és que calia realitzar esforços de tota mena, per tal d'anar organitzant les nostres exportacions, ja que això ens havia de permetre revaloritzar la riquesa nacional de Catalunya, i per mitjà d'ella, crear la massa de maniobra en divises estrangers a l'exterior, que ens assegurés el normal proveïment de matèries primes a les nostres indústries.

Com a conseqüència d'aquella primera reunió amb el cos consular, s'acordà trametre un exemplar del projecte a cada un dels cònsols respectius. La propera reunió fou fixada per al dia 21 següent, ja que en aquella

data tots haurien consultat els respectius governs. El dia 18 jo sortia de la Conselleria, i en presentar-se el cos consular convocat, es trobaren que el canvi polític deixava sense esperit de continuïtat una realització que hauria tingut la gran transcendència que el transcurs del temps ha fet palès.

Per la meva part, res més he d'afegir al que he exposat en el transcurs d'aquest capítol. Tinc la consciència tranquilla, perquè en tot moment he complert el meu deure, i he estat un home lleial amb l'opinió pública i amb mi mateix. Però vull recordar aquelles paraules de Disraeli: "El món no es conquista amb la intriga, sinó amb la fe."

Capítol XVII

LA CRISI POLÍTICA DEL MES DE DESEMBRE

A hores d'ara, són moltes les persones que es pregunten el perquè de la crisi política del mes de desembre passat. I són molts els milers de treballadors de Catalunya que encara no han arribat a comprendre, clarament, quin és el mòbil que es perseguia en provocar-se.

Jo procuraré, d'una manera purament objectiva, explicar-te, lector amic, alguns dels seus aspectes més importants, i procuraré també aclarir certs aspectes d'ella, que avui encara resten en les tenebres, amb la qual cosa s'ha creat un ambient confusionari.

Com ja t'he dit en el capítol anterior i en el setè, tan aviat com fou publicat el decret de collectivitzacions, s'inicià una guerra sorda contra la situació. Unes setmanes després, en ésser presentat el projecte de decret de "mobilització de la reraguarda", aquella ofensiva de la contrarevolució prengué proporcions alarmants.

L'element tèrbol de la tècnica política, començà a actuar amb tota intensitat. I és que el gran capitalisme estava ja aleshores convençut que la revolució espanyola era una cosa de debò, que venia a transformar l'ordre moral: la religió, i l'ordre material: la propietat.

Davant la constatació d'aquesta realitat, la gran burgesia nacional — amb l'ajut del capitalisme internacional

— es llançà a aquella ofensiva descarada. La contrarevolució espanyola havia afirmat les seves posicions a la resta d'Ibèria. A Catalunya, cap visible de la revolució hispànica, no començava a actuar fins a mitjan de la tardor.

Les discrepàncies entre el P. S. U. C. i el P. O. U. M. — ambdós d'essència marxista — s'havien anat accentuant en el transcurs de les darreres setmanes. Ambdós sectors partidaris de l'estat totalitari, ventilaven, a casa nostra, un problema que tenia les seves arrels a la vella Moscòvia. Era un plet de família que per res no ens afectava, però estàvem obligats a suportar els seus efectes locals.

D'una manera espectacular, ambdós contrincants s'atacaven durament a la premsa, a la tribuna pública i per mitjà de les emissores. La controvèrsia prengué unes proporcions tan accentuades, que en arribar als primers dies del mes de desembre, hom considerava ja inevitable una topada violenta.

I en aquell precís moment fou plantejat, en el Govern de la Generalitat, el problema polític, per part dels representants del P. S. U. C., o sigui dels marxistes ortodoxes, que reclamaven que l'altre sector dissident fos separat de les funcions de govern, tota vegada que amb el seu comportament, segons deien els ortodoxes, havien fet impossible tota col·laboració.

Seria una cosa massa llarga i innecessària posar a la llum pública tots i cadascun dels arguments que adduïen ambdós adversaris, defensant els respectius punts de vista. Per altra banda, tothom coneix, per haver estat exposats a bastament en els diaris respectius, aquells motius que es convertiren, segons semblava aleshores, en els

únics mòbils productors de la crisi política plantejada.

Jo, personalment, vaig considerar sempre que els altres sectors que formàvem part del Govern, no teníem perquè immiscuir-nos en aquelles disputes de la família marxista. És per això que vaig sostenir, en tot moment, que el nou govern que es formés havia d'estar constituït a base de la mateixa representació que existia en el Govern dimitit.

I lamentava que hagués estat portat al si del Govern de la Generalitat un plet en el qual res no teníem a veure, i que, en darrera instància, no serviria més que per a augmentar el desordre que imperava al carrer, i que es feia sentir intensament en tots els sectors de la vida econòmica de Catalunya.

Les negociacions foren llargues i laborioses. Els marxistes ortodoxes feien qüestió de gabinet la no participació del P. O. U. M. en el nou Govern. El President de la Generalitat es negava a constituir un govern sense la participació de les dues grans centrals sindicals catalanes. La crisi continuava latent, i, durant uns dies, l'autoritat es trobava al mig del carrer, esperant que algú anés a recollir-la.

Crec que una idea més acabada de quina era la meva posició en aquells moments, i que en un principi havia estat també acceptada per la C. N. T., ens la donarà la repetició d'unes declaracions que vaig fer als periodistes el dia 15 de desembre, i en les que deia el següent:

"La nota posada al peu d'una fotografia que publicava ahir el *Noticiero Universal*, en la qual es deia que les diferències sorgides entre els elements que figuraven en la fotografia, entre els quals hi era jo, havien ocasionat la crisi del Govern, no respon pas a la veritat.

"En primer lloc, he de sortir al pas d'aquesta afirmació, perquè és falsa. Els representants de la C. N. T., al Govern de la Generalitat, no han donat cap motiu de crisi. Aquesta ha estat produïda per les diferències sorgides entre els representants del P. S. U. C. i del P. O. U. M.

"És conegut que el P. S. U. C. no vol col·laborar en el Govern, si el P. O. U. M. hi figura. Repeteixo, doncs, que la nota publicada en aquell diari és un infundi, ja que la C. N. T. creu que és imprescindible continuar amb la col·laboració de tots els sectors sindicals i polítics, que fins ara havien format el Consell, tota vegada que entenem que, en aquests moments de perill, seria una follia produir una escissió que hauria de causar danys sensibles a la tasca que portem en comú.

"La guerra contra el feixisme i els interessos de la revolució, ens obliguen a tots a renunciar a egoismes particulars, i a lliurar-nos plenament, amb la màxima lleialtat, al compliment de la col·laboració establerta, puix que d'altra manera el front antifeixista es trobaria afeblit, si més no, en l'aspecte moral.

"He de sortir, doncs, al pas de tot error o maniobra que tendeixi a establir un confusionisme en l'opinió pública, puix que aquesta ha de saber que la C. N. T. es dóna compte de l'enorme responsabilitat que pesa damunt de tothom en aquests moments tràgics. La C. N. T. accepta tota la responsabilitat que li incumbeix, però reclama, de tots els altres sectors, que aquest sentit de responsabilitat sigui també tingut en compte.

"La C. N. T., que no pot acceptar cap norma dictatorial de govern, coopera i propugna per la formació d'un Consell responsable, que tingui la màxima autori-

tat moral, per tal de conduir la vida econòmico-social de Catalunya pels viaranys que aconsella l'hora crítica que vivim.

"Tenim interès a fer constar que per a nosaltres la guerra i la revolució són una mateixa cosa, és a dir, que ensems que cal dedicar tots els esforços a vèncer en els fronts de batalla, vetllarem, amb tota energia, per tal que les essències de la revolució no siguin desvirtuades, i perquè el nou ordre econòmico-social que estem bastint, no pugui ésser tergiversat.

"I vull fer constar, també, que cal sostenir integralment una línia recta i sense sinuositats, puix que ningú més interessat que nosaltres per a assentar les bases d'una orientació que pot ésser definitiva, ja que nosaltres hem fet tots els esforços i hem dedicat totes les nostres energies, per acabar, d'una manera definitiva, amb els anomenats grups irresponsables o incontrolats.

"La nostra organització creu que aquells elements de pertorbació s'acabaran, definitivament, davant d'una actuació dels poders públics plena de rectitud, austeritat i honradesa, que tingui per fonament la instauració d'un règim administratiu depurador, el qual haurà de començar per les altes esferes, i servir d'exemple a les masses proletàries, que fins el 19 de juliol havien estat sempre vexades.

"Respecte a la solució de la crisi — acabava jo dient als periodistes congregats al meu despatx de la Conselleria, — he de dir-vos, amb sinceritat, que si la posició cristallina de la C. N. T. — posició collaboracionista i lleial amb tots els elements que fins ara havien format el front antifeixista, — és compartida sense sinuositats per tothom, la solució de la crisi serà ràpida i adient, i

acabarà amb aquesta situació d'interinitat, que agreuja el confusionisme i la inquietud que regna des de fa unes hores a Catalunya."

* * *

¿Què més caldria afegir per a posar ben bé de relleu quines eren les respectives posicions dels diversos sectors que havien de constituir el nou Govern de la Generalitat? ¿És que ningú podia preveure que fossin uns altres els motius productors de la crisi? ¿I com era possible, en aquells moments, sospitar tan solament que en el fons del fons de la qüestió intervenien altres factors potser aliens a la voluntat, i fins i tot desconeguts del sector que provocava la crisi?

La veritat, però, és única i irrebatible. Dos dies després d'aquelles declaracions fetes a la premsa, la crisi era resolta. La nova llista de Govern ens deia que el P. O. U. M. no hi estava representat, i que dos consellers de la C. N. T. havien estat substituïts.

Únicament uns dies més tard, es començà a veure clar sobre el que havia constituït la veritable gènesi del problema polític. I és que aquella era la primera batalla guanyada per la contrarevolució. Si fins aquell moment els enemics del proletariat havien actuat a l'ombra, després d'aquella data no es recataren ja i actuaren fora de tota clandestinitat.

La gran burgesia s'introduïa furtivament en les rengleres de la petita burgesia, i s'apoderava d'importants llocs de comandament. Amb els quantiosos mitjans econòmics de què disposa el capitalisme, començava una campanya de descrèdit i de difamació, contra elements

representatius del moviment revolucionari. El diner jugava, doncs, un paper preponderant altra vegada.

La història es repetia. Els socialistes alemanys ens podrien dir quelcom d'aquestes maniobres realitzades a la reraguarda per desfer la moral de tota revolució. Ells han pagat ben cara la seva manca de visió i d'energia. La Rússia soviètica també ens podria explicar quelcom sobre aquest problema. Anglaterra també intentà desbaratar la reraguarda russa; però a Moscou hi havia homes enèrgics i clarividents, que saberen desbaratar la maniobra de la contrarevolució. Per això la revolució russa triomfà.

A casa nostra aquell fet passà sense pena ni glòria. Gairebé ningú no se'n va donar compte — fins els mateixos protagonistes de la facècia no es donaren compte de la combinació. — La inconsciència i la beneiteria predominaren, en aquell moment, en determinats centres responsables i estrictament proletaris. La contrarevolució no havia trobat enemic, aquella vegada, i guanyava la batalla precursora d'altres més ressonades.

No crec necessari estendre'm en més consideracions, ni repetir de nou que amb la solució donada a la crisi del mes de desembre es tallava el curs d'una executòria, en ordre a la política econòmica de Catalunya, que responia a un pensament fonamentat en uns principis científics, i que s'inspirava, també, en les possibilitats existents i en l'ambient que es respirava en aquells moments a Catalunya.

El nou ordre econòmico-social, infantat d'una manera tan laboriosa, quedava, amb la crisi, seriosament amenaçat. A partir d'aquell instant, les noves fórmules econòmiques quedaven orfes de la paternitat que, reco-

llint els anhels populars i ajustant-se a les possibilitats existents, els havien donat la vida.

* * *

Jo vull aportar al transcurs d'aquesta discussió, la documentació necessària perquè la llum esvaeixi les tenebres i la veritat faci camí. Entenc que, en aquests moments de tanta responsabilitat, cadascú ha d'ocupar el seu lloc, i assumir la part de responsabilitat que li correspongui. Les conseqüències de la crisi política del mes de desembre les paguem, ben amargament per cert, en aquests moments.

La contrarevolució adquiria noves forces i anava fent també el seu camí, després de la victòria de desembre. Uns mesos més tard, a principis del mes d'abril d'enguany, era plantejat un altre problema polític, però amb una parenceria i amb una virulència, com ningú no hauria sospitat sis mesos enrera.

Aquesta vegada la maniobra política consistia a enfrontar el sentiment popular de Catalunya contra una organització sindical determinada. La contrarevolució es mostrava ja sense ruboritzar-se. Aquella maniobra, però, pogué ésser també desbaratada.

I és que, la màxima figura que representa la petita burgesia catalana, i que havia estat exaltada amb intent de convertir-la en repressora del proletariat, es donà a temps compte de la maniobra. La seva executòria revolucionària, i una llarga experiència viscuda, feren les vegades d'antídot que féu fracassar l'intent de produir l'escissió en les rengleres antifeixistes.

Jo crec que el millor testimoni que es pot aportar, per explicar les causes productores de la crisi del mes de

desembre darrer, són unes paraules publicades, els primers dies del mes de gener d'enguany, en un diari local, pel vell anarquista Frederic Urales:

"... En el Govern de Madrid, les forces d'esquerra tenen més influència que les de dreta. En el de Barcelona, passa tot el contrari, encara que es cregui una altra cosa. Ací s'han fet mil combinacions, per tal que els elements d'esquerra estiguessin sempre en minoria en el Govern de la Generalitat i en els Consells Municipals.

"Fins i tot s'han inventat nous partits, que no existien a moltes localitats. Aquells partits es formaren amb gent que no eren d'esquerra ni antifeixistes. Eren detritus d'altres partits. Es tractava únicament d'oposar vots a la C. N. T.

"Per a donar consellers, es tingué en compte el Partit Comunista i el Partit Socialista, ambdós enquadrats a la U. G. T. A la Federació Anarquista Ibèrica no se l'ha tinguda en compte, per considerar-la enquadrada a la C. N. T. No es tracta de llocs. Es tracta d'advertir que no tot el món és totxo, i que els qui estan collocats entre bastidors veuen millor la farsa, que no pas els qui estan sentats en una butaca o darrera de la porta de l'escenari.

"A Madrid, els socialistes no són instrument de les dretes revolucionàries, en l'execució de determinades maniobres; a Barcelona, sí. El P. O. U. M. fou poc intelligent en atacar Rússia, però no havia d'ésser eliminat del Govern de la Generalitat. Potser això no s'hauria produït, si no fos aquella campanya que nosaltres considerem desafortunada.

"Pel que es veu, la passada crisi del mes de desem-

bre del Govern de la Generalitat, no ha tingut més objecte que treure del Consell a Nin i a Fàbregas, dos consellers que s'havien pres d'una manera seriosa això de la revolució."

Heus ací unes paraules clares i contundents d'un home tan poc dubtós com és Frederic Urales. En uns quants mots podràs comprendre, lector amic, les causes que donaren lloc a la meva sortida del Govern de la Generalitat.

Capítol XVIII

UNA DAVALLADA POLÍTICA EXEMPLAR

"Sense la llibertat, és a dir, sense el respecte a la consciència, al pensament, a la personalitat de l'home — deia Pi i Margall, — les societats s'envileixen i viuen sota el terror o tenen l'ordre en perill constantment." Heus ací un vell pensament del pare del federalisme ibèric, que explica el perquè manta vegada les collectivitats humanes organitzades perden el seu tresor més preat, la llibertat, i cauen en l'esclavitud més denigrant.

Els pobles ibèrics, en ús legítim de la seva defensa, es llançaren el 19 de juliol al carrer, i anihilaren a molts llocs la sublevació militar. Catalunya va donar un bell exemple d'heroisme i de fervor revolucionari. Al cap de poques hores d'haver-se produït la sublevació, el poble era amo absolut dels seus destins.

Seria repetir altra vegada conceptes produïts i opinions pròdigament emeses, repetir tot el procés de desenrotllament del nostre moviment, des d'aquell dia calorós del mes de juliol, fins als últims dies del mes de desembre de l'any 1936. Per això m'abstindré de repetir els temes, tota vegada que ho crec innecessari.

I seria una cosa realment còmica, que ens hauria de produir hilaritat — si no fos que estem vivint una tragèdia intensa, que sega per milers les vides dels homes,

i destrueix en proporcions esfereïdores les reserves econòmiques del país, — contemplar com l'eufòria dels primers temps s'ha convertit ara en una depressió desmoralitzadora.

Com diria Chanfort: "Vivint i veient viure els homes, és inevitable que el cor es trenqui o bé que es faci de bronze." I és que, en realitat, l'home és una cosa variable i inconsistent. Davant d'una conjuntura propícia, perd fàcilment el cap i es creu un déu; i davant d'una conjuntura desfavorable, en canvi, se sent, de sobte, petit, migrat i mesquí.

Ni l'eufòria d'ahir era justificable, ni l'escepticisme d'avui té raó d'ésser. Si les coses són con són i no com nosaltres voldríem que fossin, és que moltes vegades no som dignes que la vida s'emmotlli dintre les normes de la nostra voluntat. La nostra revolució és un exemple viu d'aquest fenomen.

La follia dels primers dies féu creure a tothom que Ibèria era un poble que es trobava sol en el món. I ningú no pensava que existien veïns que tenien interessos que estaven íntimament lligats amb els nostres. La qüestió del veïnatge és una cosa que havia de preocupar, fatalment, tots els altres pobles de l'univers que conviuen en el nostre sistema planetari.

Moltes vegades, un individu se sentia amo i senyor del món tot, perquè portava una simple pistola penjada a la cintura; i si per qualsevol circumstància es trobava privat d'aquell instrument, se sentia, íntimament i honestament, pobre i miserable, i creia, fermament convençut, que la revolució estava perduda, perquè li mancava aquell atuell.

Heus ací els resultats d'aquella política menyspreable

realitzada per l'Espanya de tots els temps. Retenint el poble al marge dels beneficis de la cultura, s'assegurava la continuació d'un sotmetiment de les masses a unes castes privilegiades. I és que, com diu Ratzel: "La cultura és el conjunt de les disponibilitats mentals d'un poble, en una època donada."

I l'estat d'incultura conreat que havia produït els seus fruits negatius en tots els temps, havia de tenir conseqüències funestes, en el moment de produir-se la revolució. Aquella incultura deixava sense els "ulls de l'ànima", a milions d'homes que no podien comprendre el què passava més enllà del que comprenia el reduït cercle de la seva vida quotidiana.

I és que aquella llibertat de què ens parla Pi i Margall, es troba sempre condicionada i sotmesa als designis d'altres pobles més forts, quan pretén vindicar-la una entitat nacional positivament feble, en ordre a possibilitats de la lluita armada.

Els preceptes del millenari dret romà són encara determinatius en ple segle vint. Encara avui el dret recolza estrictament en la força física. El principi de la força inspirada en el dret, segueix essent avui una aspiració de les ànimes generoses.

Heus ací, una breu introducció que ja per si sola descobreix tota la intenció que donà lloc a l'encapçalament d'aquest capítol. Tot de sobte, els pobles hispànics aixequen la seva testa ardent, enlairen el puny clos, i es llancen, sense vacillacions, al combat. La sort els és favorable, i la victòria, que és essencialment femenina, besa els seus llavis. Des de l'altra banda del Pireneu, veuen sorgir la flama rogent que té la pretensió d'illuminar tot el món.

El capitalisme internacional es refà, però, tot seguit de la sorpresa del primer moment. Els primers dies acarona i amanyaga la revolució ibèrica. Li aconsella clemència i li parla d'humanitat, amb una veu tendra i insinuant. Es mostra comprensiu, i sembla com si estigués disposat a desentendre's de la nostra transformació social.

Però heus ací que encara no ha transcorregut un trimestre, i les coses canvien tot de sobte. Els estats feixistes i pseudofeixistes, havien anat retirant del nostre territori molts elements que haurien servit més tard de garantia perquè els pobles indefensos de la reraguarda no fossin destroçats per la metralla de les ales negres. I fins i tot potser quantiosos interessos havien pogut ésser posats fora de perill.

I aleshores, el capitalisme internacional ja galleja i amenaça. I és que havia arribat el moment de treure les urpes i de mostrar-se tal com realment és. La contrarevolució apuntava immediatament després, i anava minant les entranyes del nostre moviment. És el moment de la cinquena i de la sisena columna.

Mentrestant, a casa nostra tothom estava a la lluna. L'estat d'hiperestèsia, de sobreexcitació, que ha vingut dominant, indegudament, tants mesos a la reraguarda, no permetia reflexionar ni estudiar serenament els greus problemes que la revolució plantejava. L'eufòria anava en augment i tothom vivia en el millor dels móns.

Les primeres envestides de la contrarevolució, sota el guiatge de la burgesia internacional, tenien lloc a Catalunya, especialment, els primers dies del passat mes de novembre. En el breu espai de poques setmanes, la contrarevolució s'havia apuntat més d'una victòria. El nostre país s'entossudia a romandre a la lluna. S'anava se-

gant l'herba a la revolució, però ningú no en tenia esment.

¿Quin valor tenia el resultat de la crisi del mes de desembre? ¿És que perquè es tallava una trajectòria ben determinada i ben definida, i es truncava tot un pensament de realitzacions, havia de passar alguna cosa de transcendència? ¿És que, en realitat, valia la pena l'escoltar els mots d'algú que parlava d'una propera desfeta, i que potser no eren més que les queixes d'un despitat o d'un desequilibrat?

¿Però és que era possible que aquell pla diabòlic, que algú anunciava, amb dades concretes, els primers dies de gener d'enguany, que s'estava preparant, a l'altra banda de la frontera, per certes grans potències en combinació amb altres elements d'Espanya, no respongués a les fantasies d'un cervell desviat?

Ah!... Parlem-ne... ¿Com era possible creure unes coses tan fabuloses i apocalíptiques? ¿Com era possible que ningú tractés d'imposar un armistici als pobles hispànics, i determinar quines havien d'ésser les normes que havien de regular la nostra vida político-econòmico-social? Bah!... Forçosament havia de tractar-se d'una imaginació exaltada, i que no havia d'ésser tinguda en compte.

I heus ací, que passen els dies, les setmanes i els mesos, i, de sobte, es produeix a casa nostra quelcom que deixa astorada la nostra gent alegre i confiada. Aquell petit núvol, que havia nascut en la consciència dels que eren menys babaus, ara es traslluïa a l'exterior i s'estenia de tal manera, que fins arribava a cobrir gairebé tot el firmament.

I les capes opaques dels núvols apagaven els raigs ardents del sol, i es començaven a projectar sobre Ibèria

les ombres precursores de quelcom que començava ja a emplenar d'angoixa i de recel el cor de molts que fins aquell moment havien considerat aquell qui, complint el seu deure, havia anunciat la tempesta, com un pobre diable víctima de la visió catastròfica i del despit.

Durant un llarg temps, la gent ha viscut entabanada per una ficció, i fent-se la illusió que les coses eren com ells volien. Aquesta confusió de l'esperit ens ha menat a la situació que ara molts deploren. Ningú no hauria cregut, fa únicament sis mesos, que hagués estat possible aquest canvi violent de la conjuntura.

I és que hom comptava, ultra amb les forces pròpies, amb l'ajut probable de pobles amics gairebé veïns, o bé situats a l'orient d'Europa. ¿Què importava que els estats feixistes fornissin els facciosos de tot el material bèllic que aquells necessitaven, si Franco no tenia pas diner per a pagar les trameses d'armament?

I fins i tot, si aquest obstacle que es considerava insuperable, no ho fos, els nostres amics o afins, en ordre a les idees, i les potents i flamants democràcies europees, farien de manera que els espanyols discutíssim els nostres problemes sense cap mena d'intervenció estrangera.

Però la realitat és sempre una cosa més forta que totes les quimeres. El món de les illusions s'ensorra tràgicament, quan ensopega amb el món de les realitats. Gairebé sempre, com deia Tolstoi: "l'home no és més que un element determinat, que juga a la vida el paper que els designis del destí li imposen". Els pobles, però, són sempre fills de la seva voluntat, si realment en mereixen els beneficis.

Repetint Vivekananda: "direm que la voluntat és més ferma que el món. I que tot ha de cedir davant de

la voluntat. Una voluntat pura i poderosa ho pot tot." Aquestes paraules del pensador hindú, pronunciades en el seu famós discurs de Madres (Índia), expliquen a bastament la variada trajectòria de les collectivitats humanes.

El nostre poble indolent, mancat d'energia i de perseverança, és novament víctima d'aquell "nitchevo" (1), com dirien els eslaus, o bé del "farniente", com dirien els súbdits de Mussolini. Una vegada més, la idiosincràsia ibèrica s'ha imposat; però ho ha aconseguit en perjudici dels seus propis interessos morals i materials.

La vida internacional és una cosa complexa i variable. El Japó, Alemanya i Itàlia formen un eix constituït per interessos més que per idees. Anglaterra, França, Rússia, formen un altre eix també d'ordre material més que espiritual. El primer eix s'enfronta obertament, perquè representa els estats pobres, amb l'altre eix que simbolitzen els estats rics en colònies i matèries primes.

L'extrem oriental de l'eix ric, simbòlicament parlant, ha passat molts anys totalment isolat en el món. Ell coneix perfectament la tragèdia que això representa. Ell era considerat com el sector infectat de la humanitat moderna. Amb habilitat i amb astúcia, adquiria més tard un pacte, l'aliança amb la unitat central de l'eix de què forma part, i per mitjà del qual s'estenien aquells beneficis fins a l'altra unitat situada a l'extrem occidental.

La consecució d'aquest objectiu havia estat una cosa difícil i costosa. ¿És que valia la pena de comportar-se de manera que aquest nexe tan valuós pogués ésser rom-

(1) Paraula eslava que vol dir "indolència".

put? ¿És que una Ibèria estrictament proletària podria compensar la pèrdua d'aquells dos poderosos aliats?

Espanya serà, l'endemà de la guerra, una muntanya de runes, amb les seves ciutats i pobles enderrocats, amb els seus centres de producció gairebé destruïts i amb les seves reserves econòmiques gairebé exhaurides, i no és pas una cosa massa temptadora, perquè el positivisme internacional pugui sentir-se fascinat.

I si encara anem més lluny, veurem que, efectivament, la Junta facciosa de Burgos ha obtingut tot el crèdit necessari per a aconseguir una acumulació d'armaments, com mai no havia somniat ni havia conegut el nostre país. Ara bé; aquell crèdit vol dir una hipoteca sobre les nostres produccions mineres; vol dir, la probable desmembració del territori nacional. Si triomfava Franco, sobre les Balears, sobre Canàries i sobre les nostres zones africanes hi ha un interrogant.

A l'Espanya proletària, que paga religiosament i al comptat totes les adquisicions de material que li arriben, perquè hom no li concedeix crèdit, ja que aquest crèdit és potestatiu del capitalisme internacional que vol destruir-la, li seria negat si intentés aconseguir-lo.

Totes les coses del món tenen un límit i tot s'acaba en la vida; les illusions, l'eufòria, la resistència econòmica, i fins i tot els cabals del nostre patrimoni. ¿Però com diable els factors internacionals poden ésser determinatius en el nostre moviment?... es pregunten encara astorats aquells babaus que inconscientment foren l'instrument del primer pas decisiu de la contrarevolució.

¿I per quin diable se m'han ocorregut a mi, en aquest capítol, aquestes idees que semblen tan estranyes, i que aparentment res no tenen a veure amb aquelles altres co-

ses positives, concretes i reals, de què he vingut parlant a través de les pàgines de tot aquest llibre, fins a arribar al seu capítol final? ¿Però és que és possible que algú des de fora pugui dirigir les coses de casa nostra, prescindint de la voluntat dels milions d'homes que poblen Ibèria?

Jo he de dir-te, lector amic, que aquest to d'ironia que ara empro, no és altra cosa que gotes de sang que destilla el meu cor, davant una realitat que jo havia previst, havia anunciat i havia informat, a qui havia d'informar, al degut temps, perquè el curs de la vida del nostre poble seguís les directrius que el nostre mateix poble volgués.

I és que he considerat sempre que els pobles hispànics no poden convertir-se en una colònia vil; no poden obeir les consignes de l'exterior que vulguin mediatitzar els anhels de la nostra ànima. Ibèria ha d'ésser el que els seus fills vulguin, i no el que vulgui, precisament, algun altre país més o menys amic, o que sigui un adversari clarament declarat.

No és ironia, no, el que les meves paraules destillen. No és més que un profund sentiment, una pena intensa, un desencís terrible, en haver de constatar com tots els eforços, com tots els sacrificis, i com totes les previsions aportades al moviment, no han servit per evitar aquesta davallada política exemplar.

D'elements determinatius hem passat a ésser elements determinats; de factors preponderants hem passat a ésser factors transitoris. La terrible tragèdia dels pobles hispànics es repeteix altre cop. De bell nou, han prevalgut la inconsciència i la ineptitud.

RESUM

Ramakrishna deia: "El cos no és més que una carota de l'esperit; l'esperit ordena i el cos obeeix." En totes les realitzacions de la vida — i l'experiment que estem portant a terme a Ibèria no és pas una excepció, — és l'esperit el que ha d'assenyalar les directrius a la matèria. És el cervell que ordena i els muscles que obeeixen.

Jo vaig donar-me compte, des d'un principi, que el desenrotllament del nostre moviment es trobava mediatitzat per l'acció directa i indirecta del capitalisme internacional, que havia de reaccionar fatalment, i amb aquella violència que li és característica, contra la línia recta que seguia la revolució espanyola.

I és per això que, donant-me compte de l'oposició gegantina que trobaríem arreu del món, la qual cosa ens collocaria en un isolament perillós, que fins i tot podria fer trontollar l'edifici de la revolució, que he vingut demanant, en tot moment, la mobilització de la reraguarda, per estructurar aquell front econòmic que assegurés l'èxit de la missió històrica que els pobles hispànics han d'executar.

Cal no oblidar, ni un sol moment, la realitat que viu l'Espanya proletària. I aquesta realitat és que els sofriments i les angoixes d'aquest període de lluita, d'economia de guerra, es veuran augmentats, una vegada ins-

taurada la pau, perquè en sortir els pobles ibèrics d'aquesta terrible catàstrofe, estaran convertits en un grapat de runes.

La Ibèria espiritualment redimida i moralment revigoritzada, que sortirà d'aquesta lluita sagnant, serà una Ibèria materialment esmicolada i fins i tot tal volta desmembrada. L'endemà mateix que els canons deixin de tronar, i que s'esvaeixi l'olor excitant de la pólvora en els camps de batalla, haurem de guarir les ferides, i s'haurà de procedir a reconstruir l'edifici de la pàtria, procurant recuperar el perdut.

Programa de reconstrucció moral i econòmica, que exigeix un alt sentit de comprensió i de responsabilitat. Programa de reconstrucció de la pàtria en runes, que ens obliga a començar ja a preparar els instruments creadors que han de permetre la realització d'aquell programa magne.

La complexitat de la vida moderna, he dit manta vegada, és una cosa realment impressionant. La complexitat, doncs, dels problemes que la revolució ens planteja avui, i que la reconstrucció ens plantejarà demà, són també impressionants. Cal tenir una visió àmplia de la seva complexitat i de la seva magnitud, per a sentir la sensació del buit, quan un hom observa, d'una manera freda i serena, els estralls que pot produir en el nostre país la continuïtat d'aquell estat d'imprevisió, d'inestabilitat i d'irresponsabilitat, que han estat sempre una característica d'Ibèria.

I al costat de tot aquest cúmul de problemes presents i futurs, "immediats" i "mediats", jo contemplava, des de la Conselleria d'Economia, com els homes de la reraguarda no es mostraven, ni es comportaven, com a

éssers conscients i amarats d'aquella responsabilitat, individual i collectiva, que era indispensable per a assegurar l'èxit del nostre experiment.

I després de la Primera Jornada de la Nova Economia — convocada expressament per a polsar l'opinió pública i conèixer el pensament dels treballadors, — es va poder recollir el volum quantitatiu i qualitatiu de les enormes possibilitats que el nostre poble ofereix, però que calia que fossin canalitzades.

La tasca immediata, després d'aquella concentració proletària, i un cop copsat l'ambient favorable que hom respirava, hauria estat la restauració de l'ordre i de la disciplina en aquesta reraguarda malaurada, frívola i inconscient. Gràcies a aquella revalorització de la reraguarda, s'hauria arribat ràpidament a la seva mobilització, i a l'estructuració del front econòmic.

La tragèdia capital d'Ibèria han estat sempre la incultura regnant i la mala qualitat de la cultura que impera. Recordant Hoernes, direm que: "La cultura és l'afegidura produïda per l'home a la naturalesa; no en oposició a aquesta, sinó superant-la, supeditant-la, i fent-la servir més i més a les finalitats humanes."

I heus ací un obstacle que calia superar amb habilitat, perquè aquell estat deficient del nostre ambient cultural ens obligava a emprar un llenguatge planer i que fos comprès per tothom. És lamentable que de vegades un hom parli en català o en castellà, i els altres germans de la mateixa raça no el puguin comprendre.

El cercle de ferro del bloqueig feixista, i els efectes de l'ofensiva econòmico-financera, que el capitalisme internacional ha deslliurat contra la revolució s'anaven es-

trenyent cada dia més, ja en els primers dies del mes de desembre de l'any passat.

La missió de tot home de govern és llegir l'esdevenidor. Prevenir és governar, i els pobles que tenen dirigents previsors són els que efectivament es troben millor governats.

I la veritat era, i encara ho continua essent, que a Ibèria tothom viu amb la guerra, per la guerra o bé de la guerra. D'una manera o d'una altra, gairebé ningú produeix, i això està esgotant totes les reserves del país. Un mal aire s'ha infiltrat en l'ambient general, estenent una malura de ganduleria i de brutícia, material i espiritual, que espanta.

Jo sabia que s'acostaven moments durs, tràgics i de desesperació, en els quals es posarien de relleu tots els errors comesos i la manca de previsió que ha vingut presidint sempre la vida pública en els pobles hispànics. Sabia també que, amb la ruptura de l'equilibri de la vida econòmica, s'arribaria a l'ensorrament del sistema de preus i del règim de salaris.

I és necessari que el nou ordre, la nova societat, acabi amb aquell sentit d'irresponsabilitat, individual i col·lectiva, de la qual Ibèria n'és un símbol. Espero que hom rectificarà, i que arribarà un moment en què els enginyers no construiran més ponts que s'ensorrin, ni que els mateixos cirurgians puguin matar, impunement, els pacients. Responsabilitat, responsabilitat i responsabilitat, ha d'ésser una de les primeres consignes de la nova Ibèria.

I també m'havia preocupat sempre, em segueix preocupant i em preocuparà fins al darrer dia de la meva vida, que per mitjà d'una tasca cultural intensa, i de l'establiment d'un règim de justícia social, aquelles pa-

raules que, com una escopinada al rostre, llançava el gran Costa, en els seus últims moments: "Espanya és un presidi solt", ens arrenquin aquest anatema.

Jo recordo sovint aquelles paraules de Vivakenanda: "Abans que tot sigueu virils i forts; prefereixo el delinqüent, si és fort i viril; perquè la seva força li farà renunciar, el millor dia, la maldat, i fins i tot l'egoisme, i el conduïrà a la veritat." Quan jo em posava en contacte, amb l'opinió pública, demanava aquella virilitat i aquella fortalesa — i segueixo reincidint en el mateix delicte, — perquè entenc que els pobles no els forja la debilitat.

I des dels primers dies del mes de juliol fins a mitjan desembre, el moviment a Catalunya havia seguit, d'una manera ben definida i ben determinada, les directrius d'un pensament polític, econòmic i social. Després del decret de collectivitzacios, la contrarevolució sentí l'horror al buit, i es llançà a actuar descaradament, per tal de desfer l'ànima de la voluntat popular.

En produir-se la crisi del mes de desembre, la contrarevolució s'apuntà, com he dit abans, la seva primera victòria pública. A partir d'aquell moment, hom observà, tot seguit, un canvi de direcció, que implicava una virada brusca. Durant molts dies, sovint se'm preguntava què és el que havia passat. Jo contestava sempre d'una manera enigmàtica.

I és que sabia perfectament, que la contrarevolució havia sorprès a molts ingenus i a molts ambiciosos. Vaig creure, però, que havia de sotmetre'm i així ho vaig fer. No podia pas exposar públicament el meu pensament. Hauria semblat que el despit dictava les meves paraules. I això hauria estat encara pitjor.

He preferit esperar que el temps em donés la raó, per a fer manifestació pública del que ara surt dels meus llavis. Si bé he de dir, en descàrrec meu, i en prova de la meva lleialtat agresolada, que tot quant acabo d'explicar-te en el transcurs del llibre, lector amic, fou manifestat a elements responasbles, que en aquells moments determinaven sobre la cosa pública.

En aquesta ocasió, com en totes les altres de la meva vida, vaig complir el meu deure. Si la manca de visió dels que tenen l'obligació de tenir-la — perquè l'ocupar els llocs de responsabilitat així els ho mana — ha lluït per la seva absència, en aquest cas concret, allà cadascú amb la seva responsabilitat. Jo assumeixo tota la meva i la bolco sobre la taula, posant-la i sotmetent-la a la llum pública.

I en acabar l'exposició de tot el que s'esdevingué al redós d'aquella crisi política del mes de desembre, amic lector, t'he assabentat de moltes coses. Amb això, s'haurà esvaït tot malentès.

I és que, en realitat, no aspiro a altra cosa sinó que la llum es faci camí. En la meva actuació, m'he guiat sempre per l'impuls de la meva consciència, per la meva condició de català i per la meva qualitat de ciutadà del món.

I, juntament amb tot aquest cúmul de factors impalpables, però que constitueixen la veritable essència del nostre pas per la vida, jo he volgut sempre amarar tota la meva actuació amb una elegància espiritual, portada fins a les darreres conseqüències. I és que he cregut, en tot moment, que el puritanisme i aquella elegància espiritual, són el fonament de la bellesa pura, que fa que la vida sigui quelcom més que matèria. He entès sempre,

que cal concebre totes les coses i fer-les altes de sostre.

Acabo, doncs, aquesta llarga exposició, sobre el meu pas per la Conselleria d'Economia de la Generalitat, guiat per un sol pensament, i perseguint un objectiu únic. Cal que en aquests moments transcendentals de la nostra vida collectiva, les coses quedin en el seu degut lloc.

És indispensable, amic meu, no descoratjar-se un sol moment. És necessari tenir una fe cega en els nostres destins. Les reserves espirituals i materials d'Ibèria, són enormes. La justícia de la nostra causa ens obliga a rectificar, sí, però també a perseverar en els nostres esforços i en els nostres sacrificis.

La reacció confabulada de tot el món intenta asfixiar el nostre moviment en un cercle de ferro. La insuficiència militar, naval i aèria, que ens ha legat el règim capitalista, ens obliga a ésser ardits, però també previsors.

I cal no perdre de vista que hem de desvetllar en el poble l'ideal d'Ibèria, per tal d'estructurar, en aquest extrem occidental de l'Europa podrida i decadent, aquella nació forta i poderosa — de la qual he parlat tantes vegades, — que sigui la pàtria dels homes lliures del món. L'ideal ibèric assegurarà la constitució d'una Espanya proletària poderosament armada, la qual cosa ens permetrà assegurar la nostra independència política.

No existeix independència política sense independència econòmica. No ens serà possible establir a Ibèria el règim social que respogui a la voluntat de la majoria dels seus habitants, si no hem assegurat prèviament aquella independència política. Gràcies a la mobilització de la reraguarda, que propugno, podrem realitzar el miracle d'Ibèria.

Per a aconseguir el nostre objectiu; per tal d'assegurar la nostra independència político-econòmico-social, necessitem ésser forts, companys tots. Comencem, doncs, a preparar-nos per a ésser forts. Per això demano la mobilització de la reraguarda i la creació del front econòmic, perquè serà el punt de partida per a crear una potència de primer ordre, que faci possible la realització de "l'ideal ibèric".

ÍNDEX

		Pàgs.
	Introducció	5
I.	— La mentalitat del fusell	17
II.	— La creació del Consell d'Economia	29
III.	— La participació de les Sindicals en el Govern de la Generalitat	41
IV.	— El nou ordre neix d'entre les runes	51
V.	— La nova distribució comarcal de Catalunya	59
VI.	— La contramarca de Catalunya	71
VII.	— El Decret de Collectivitzacions	77
VIII.	— La funció dels Comissaris	89
IX.	— La funció de les Delegacions regionals i Sots-delegacions comarcals	95
X.	— La Junta de Control Sindical Econòmic	103
XI.	— La Junta de Comerç Exterior	113
XII.	— El Consell d'Investigacions Tècniques	125
XIII.	— La meva tasca legislativa a la Conselleria d'Economia	133
XIV.	— Un pensament político-econòmico-social	143
XV.	— La Primera Jornada de la Nova Economia	155
XVI.	— La part incomplerta del meu programa	171
XVII.	— La crisi política del mes de desembre	187
XVIII.	— Una davallada política exemplar	197
	Resum	207

OBRES DE JOAN P. FABREGAS

A través del pròxim Orient. (Viatges.) 1930.
232 pàgines, 4 ptes. (Exhaurida.)

Les Possibilitats Econòmiques d'una Catalunya Independent. 1932. 32 pàgs., 0,50 ptes. (Exhaurida.)

Irlanda i Catalunya. (Paral·lelisme político-econòmic.) 1932. 160 pàgines, 2,50 ptes. (Exhaurida.)

La Crisi Mundial i les seves repercussions a Espanya. 1933. 168 pàgines, 3 ptes. (Exhaurida.)

Assaig d'Economia Política (Volum I). Segona edició. 1937.
302 pàgines, 6 ptes. *1.ª edició exhaurida.* (A la venda.)

Assaig d'Economia Política (Volum II). Segona edició. 1937. 302 pp., 8 ptes. *1.ª ed. exhaurida.* (A la venda.)

Assaig d'Economia Política (Volum III). 1934.
368 pàgines, 8 ptes. (A la venda.)

Els Factors Econòmics de la Revolució. 1937.
176 pàgines, 4 ptes. (A la venda.)

Les finances de la Revolució. 1937.
180 pàgines, 4 ptes. (A la venda.)

Vuitanta dies al Govern de la Generalitat. (El que vaig fer i el que no em deixaren fer. 1937.
216 pàgines, 5 ptes. (A la venda.)

Les possibilitats econòmiques de la nova Catalunya. 1937. 200 pàgines, 4 ptes. (En premsa.)

Aspectes de la Revolució espanyola. 1937.
160 pàgines, 4 ptes. (En premsa.)

La Transformació Econòmico-social del Món. (Una crida a la joventut catalana.) Volum I.
360 pàgines, 8 ptes. (En preparació.)

La Transformació Econòmico-social del Món. (Una crida a la joventut catalana.) Volum II.
360 pàgines, 8 ptes. (En preparació.)

Visió de l'Europa Septentrional. (Viatges.)
246 pàgines, 4 ptes. (En preparació.)